

EBA/GL/2021/02

1. märts 2021

Suunised,

mis on koostatud direktiivi (EL) 2015/849 artikli 17 ja artikli 18 lõike 4 alusel, milles käsitletakse kliendi suhtes rakendatavaid hoolsusmeetmeid ning tegureid, mida krediidi- ja finantseerimisasutused peaksid arvestama, kui hindavad üksikute ärisuhete ja juhutehingute rahapesu ja terrorismi rahastamise riski (edaspidi „rahapesu ja terrorismi rahastamise riskitegurite suunised“), millega tunnistatakse kehtetuks ja asendatakse suunised JC/2017/37

1. Vastavus- ja aruandluskohustused

Käesolevate suuniste staatus

1. Käesolev dokument sisaldab määruse (EL) nr 1093/2010¹ artikli 16 kohaselt väljastatud suuniseid. Määruse (EL) nr 1093/2010 artikli 16 lõike 3 kohaselt peavad pädevad asutused ja finantseerimisasutused võtma mis tahes meetmeid, et soovitusi järgida.
2. Suunistes esitatakse Euroopa Pangandusjärelevalve seisukoht asjakohase järelevalvetava kohta Euroopa Finantsjärelevalve Süsteemis ehk kuidas tuleks liidu õigust kohaldada konkreetses valdkonnas. Suuniste adressaadiks olevad määruse (EL) nr 1093/2010 artikli 4 lõikes 2 määratletud pädevad asutused peaksid suuniseid järgima, kaasates need sobival viisil oma järelevalvetavadesse (nt muutes oma õigusraamistikku või järelevalvemenetlusi) ka siis, kui suunised on suunatud eelkõige finantseerimisasutustele.

Aruandluskohustus

3. Määruse (EL) nr 1093/2010 artikli 16 lõike 3 kohaselt peavad pädevad asutused teatama hiljemalt (07.09.2021) EBA-le, et nad järgivad või kavatses järgida neid suuniseid, või vastasel juhul mittejärgimise põhjused. Kuiselleks tähtjaks teadet ei saada, peab EBA pädevat asutust nõudeid mitte täitvaks. Teated tuleks saata EBA veebilehel avaldatud vormil aadressil compliance@eba.europa.eu, märkides viite „EBA/GL/2021/02“. Teate peaksid saatma isikud, kes on asjakohaselt volitatud esitama nõuete järgimise teateid oma pädeva asutuse nimel. Nõuete järgimise staatuse mis tahes muutusest tuleb teatada EBA-le.
4. Kooskõlas EBA määruse artikli 16 lõikega 3 avaldatakse teated Euroopa Pangandusjärelevalve veebilehel.

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. novembri 2010. aasta määrus (EL) nr 1093/2010, millega asutatakse Euroopa Järelevalveasutus (Euroopa Pangandusjärelevalve), muudetakse otsust nr 716/2009/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks komisjoni otsus 2009/78/EÜ (ELT L 331, 15.12.2010, lk 12).

2. Sisu, kohaldamisala ja mõisted

Sisu

5. Käesolevates suunistes sätestatakse tegurid, mida äriühingud peaksid arvestama oma tegevuse, ärisuhte või juriidilise või füüsilise isikuga (edaspidi „klient“) tehtava juhutehingu rahapesu ja terrorismi rahastamise riski hindamisel. Samuti sätestatakse, kuidas äriühingud peaksid kohandama kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete ulatust, et need vastaksid tuvastatud rahapesu ja terrorismi rahastamise riskile.
6. Suunistes keskendutakse peamiselt üksikute ärisuhete ja juhutehingute riskihindamisele, kuid äriühingud peaksid neid suuniseid kasutama *mutatis mutandis*, kui hindavad rahapesu ja terrorismi rahastamise riski oma tegevuses kooskõlas direktiivi (EL) 2015/849 artikliga 8.
7. Suunistes ei ole kirjeldatud kõiki tegureid ja meetmeid ning äriühingud peaksid asjakohaselt arvestama ka muid tegureid ja meetmeid.

Kohaldamisala

8. Käesolevad suunised on adresseeritud direktiivi (EL) 2015/849 artikli 3 punktides 1 ja 2 määratletud krediidi- ja finantseerimisasutustele ning pädevatele asutustele, kelle kohus on teha järelevalvet, kuidas need äriühingud täidavad rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kohustusi.
9. Pädevad asutused peaksid kasutama neid suuniseid äriühingute riskihinnangute ning rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise poliitikate ja menetluste piisavuse hindamisel.
10. Samuti peaksid pädevad asutused kaalutlema, mis ulatuses saab neid suuniseid kasutada oma sektori rahapesu ja terrorismi rahastamise riski hindamisel; see on osa riskipõhisest järelevalvest. Euroopa järelevalveasutused on andnud välja riskipõhise järelevalve suunised vastavalt direktiivi (EL) 2015/849 artikli 48 lõikele 10.
11. Euroopa finantssanktsioonide süsteemi nõuete täitmine ei kuulu käesolevate suuniste kohaldamisalasse.

Mõisted

12. Käesolevates suunistes kasutatakse järgmisi mõisteid.
 - a) „Pädevad asutused“ – asutused, mille pädevuses on tagada äriühingute vastavus selliste riiklike õigusaktide nõuetele, millega võetakse riiklikku õigusesse üle direktiiv

(EL) 2015/849².

- b) „Äriühingud“ – direktiivi (EL) 2015/849 artikli 3 punktides 1 ja 2 määratletud krediidi- ja finantseerimisasutused.
- c) „Olemuslik risk“ – riskitase enne maandamist.
- d) „Rahapesu ja terrorismi rahastamise suurema riskiga seotud jurisdiktsioonid“ – riigid, kus käesolevate suuniste II jaotises sätestatud riskitegurite hinnangu alusel esineb suurem rahapesu ja terrorismi rahastamise risk. See ei hõlma riike, kes on tuvastatud kui „suure riskiga kolmandad riigid“, kelle riiklikus rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise korras on strateegilised puudused, mis kujutavad endast märkimisväärset ohtu liidu finantssüsteemile (direktiivi (EL) 2015/849 artikkel 9).
- e) „Vahetu kontaktita suhe või tehing“ – tehing või suhe, kus klient ei viibi samas kohas, st samas füüsilises asukohas kui äriühing või äriühingu nimel tegutsev isik. See hõlmab olukordi, kus kliendi isikusamasust kontrollitakse video või sarnase tehnoloogilise vahendiga.
- f) „Juhutehing“ – tehing, mida ei tehta direktiivi (EL) 2015/849 artikli 3 punktis 13 määratletud ärisuhte raames.
- g) „Ühiskonto“ – pangakonto, mille on avanud klient, näiteks jurist või notar, oma klientide raha hoiustamiseks. Klientide raha ei ole eristatav ja kliendid ei saa anda pangale tehingute tegemiseks otseseid korraldusi.
- h) „Jääkrisk“ – riskitase, mis säilib pärast maandamist.
- i) „Risk“ – rahapesu ja terrorismi rahastamise tõenäosus ja mõju.
- j) „Riskiisu“ – riskitase, mida äriühing on valmis aktsepteerima.
- k) „Riskitegurid“ – muutujad, mis võivad eraldi või koos suurendada või vähendada rahapesu ja terrorismi rahastamise riski, mille tekitab üksik ärisuhe või juhutehing.
- l) „Riskipõhine lähenemisviis“ – lähenemisviis, millega pädevad asutused ja äriühingud tuvastavad äriühingutele avalduda võivad rahapesu ja terrorismi rahastamise riskid, hindavad ja analüüsivad neid ning võtavad nende riskidega proportsionaalsed rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise meetmed.
- m) „Varipank“ – nagu on määratletud direktiivi (EL) 2015/849 artikli 3 punktis 17.
- n) „Rahastamisallikas“ – ärisuhtes või juhutehingus kasutatavate rahaliste vahendite päritolu. See hõlmab nii tegevust, mis tekitab ärisuhtes kasutatavad rahalised vahendid, näiteks kliendi palka, kui ka kliendi raha ülekandmise viisi.
- o) „Vara allikas“ – kliendi kogu vara päritolu, näiteks pärand või säästud.

² Määruse (EL) nr 1093/2010 artikli 4 punkti 2 alapunkt ii; määruse (EL) nr 1094/2010 artikli 4 punkti 2 alapunkt ii; määruse (EL) nr 1093/2010 artikli 4 punkti 3 alapunkt ii.

3. Rakendamine

Kohaldamiskuupäev

1. Suuniseid hakatakse kohaldama kolm kuud pärast nende avaldamist ELi kõigis ametlikes keeltes.

I jaotis. Üldsuunised

Käesolevad suunised jagunevad kahte ossa. I jaotis on üldine ja kehtib kõigile äriühingutele. II jaotis on valdkonnapõhine. II jaotis ei ole eraldivõetuna terviklik ja seda tuleb käsitleda koos I jaotisega.

1. suunis. Riskihinnangud: kõigi äriühingute peamised põhimõtted

- 1.1. Äriühingud peaksid tagama, et nad mõistavad hästi rahapesu ja terrorismi riske, millega neil on kokkupuude.

Üldised kaalutlused

- 1.2. Direktiivis (EL) 2015/849 sätestatud kohustuste täitmiseks peaksid äriühingud hindama järgmist:

- a) nende tegevuse olemusest ja keerukusest tulenev rahapesu ja terrorismi rahastamise risk, millega neil on kokkupuude (kogu tegevuse riskihindamine); ja
- b) ärisuhete sõlmimisest või juhutehingute tegemisest tulenev rahapesu ja terrorismi rahastamise risk, millega neil on kokkupuude (üksikud riskihindamised).

Iga riskihindamine peaks koosnema kahest eraldi, kuid seotud etapist:

- a) rahapesu ja terrorismi rahastamise riskitegurite tuvastamine ning
- b) rahapesu ja terrorismi rahastamise riski hindamine.

- 1.3. Tegevuse ja individuaalsete ärisuhete või juhutehingute rahapesu ja terrorismi rahastamise jääkriski üldtaseme hindamisel peaksid äriühingud arvestama nii olemusliku riski taset kui ka kontrollide ja muude riskimaandustegurite kvaliteeti.

- 1.4. Direktiivi (EL) 2015/849 artikli 8 lõike 2 kohaselt tuleks kogu tegevuse riskihinnang ja selle muudatused dokumenteerida viisil, mis võimaldab äriühingul ja pädevatele asutustel mõista, kuidas riskihindamine toimus ning miks seda konkreetsel viisil tehti.

- 1.5. Sellega seoses peaksid krediidasutusest ja investeerimisühingust äriühingud tutvuma ka EBA sisemise juhtimissüsteemi suunistega³.

³ Suunised sisemise juhtimissüsteemi kohta (EBA/GL/2017/11)

Riskihindamise hoidmine ajakohasena

- 1.6. Äriühingud peaksid kehtestama süsteemid ja kontrollid, et oma tegevuse ja üksikute ärisuhete rahapesu ja terrorismi rahastamise riski hindamist pidevalt jälgida, et tagada, et nende rahapesu ja terrorismi rahastamise riski hindamine püsib ajakohane ja asjakohane.
- 1.7. Süsteemid ja kontrollid, mille äriühingud peaksid kehtestama, et tagada oma üksikute ja kogu tegevust hõlmavate riskihindamiste ajakohasus, peaksid hõlmama järgmist:
 - a) määrata igal kalendriaastal kuupäev, millal toimub järgmine kogu tegevuse riskihindamine, ja määrata riskitundlikkuse alusel kuupäev üksiku riski hindamiseks, et tagada uute või tekkivate riskide hõlmatus;
 - b) kui äriühing saab enne seda kuupäeva teada rahapesu ja terrorismi rahastamise uuest tekkinud riskist või kui olemasolev risk on suurenenud, tuleks seda võimalikult kiiresti kajastada tema kogu tegevuse ja individuaalsetes riskihindamistes;
 - c) hoolikalt dokumenteerida asjakohase ajavahemiku jooksul riskihindamiste võimalikku mõju avaldavad probleemid, näiteks äriühingusisesed teated kahtlastest tehingutest, nõuete mittetäitmine ja luureteave eeskontoritöötajalt.
- 1.8. Sellega seoses peaksid äriühingud tagama, et nad on kehtestanud süsteemid ja kontrollid rahapesu ja terrorismi rahastamise tekkivate riskide tuvastamiseks ning nad saavad neid riske hinnata ja õigel ajal kajastada kogu oma tegevuse ja individuaalsetes riskihindamistes, kui asjakohane.
- 1.9. Süsteemid ja kontrollid, mida äriühingud peaksid kehtestama tekkivate riskide tuvastamiseks, peaksid hõlmama järgmist.
 - a) Protsessid, millega tagatakse, et siseteavet, näiteks äriühingu ärisuhete pideval seirel saadud teavet vaadatakse korrapäraselt läbi, et tuvastada nii üksikute ärisuhete kui äriühingu tegevusega seotud suundumusi ja tekkivaid probleeme.
 - b) Protsessid, millega tagatakse, et äriühing vaatab korrapäraselt läbi asjakohased teabeallikad, näiteks käesolevate suuniste punktides 1.28 ja 1.30 nimetatud, eelkõige järgmised.
 - i. Seoses üksiku riski hindamisega:
 - a. terrorismihoiatused ja finantssanktsioonide korrad või nende muudatused, kohe pärast nende avaldamist või edastamist, ning tagamine, et tegutsetakse nende järgi, nagu asjakohane; ning
 - b. äriühingu tegevuse seisukohast olulistele sektoritele või jurisdiktsioonidele asjakohased meediateated.

ii. Seoses kogu tegevuse riski hindamisega:

- a. õiguskaitseasutuste hoiatused ja teated;
- b. pädevate asutuste avaldatud temaatilised ülevaated ja sarnased väljaanded; ning
- c. protsessid, millega saadakse ja vaadatakse läbi riskiteavet, eriti riskide kohta, mis on seotud uute kliendikategooriate, riikide või geograafiliste piirkondadega, uute toodetega, uute teenustega, uute turustuskanalitega ning uute vastavussüsteemide ja kontrollidega.

- c) Suhtlemine sektori muude esindajate ja pädevate asutustega (näiteks ümarlauad, konverentsid ja koolitused) ning protsessid tulemuste tagasisideks asjaomastele töötajatele.

- 1.10. Äriühingud peaksid määrama oma kogu tegevuse ja üksikute riskihindamiste meetodika põhjaliku läbivaatamise sageduse riskitundlikkuse alusel.

Kogu tegevuse riskihindamised

- 1.11. Kogu tegevuse riskihindamised peaksid aitama äriühingutel mõista, kuidas neil tekib rahapesu ja terrorismi rahastamise risk ning mis tegevusvaldkondi nad peaksid prioriseerima rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisel.

- 1.12. Sel eesmärgil peaksid äriühingud saama tervikliku ülevaate rahapesu ja terrorismi rahastamise riskist, mis on seotud nende pakutavate toodete ja teenustega, jurisdiktsioonidega, kus nad tegutsevad, klientidega, kellega nad töötavad, ning tehingu- või turustuskanalitega, millega nad teenindavad kliente.

- 1.13. Äriühingud peaksid:

- a) tuvastama riskitegurid, tuginedes mitmesugustele sise- ja välisallikatele, sealhulgas suunistes 1.30–1.31 loetletud allikatele;
- b) arvestama käesolevate suuniste I ja II jaotises käsitletud asjakohaseid riskitegureid ning
- c) arvestama laiemaid taustategureid, näiteks sektori riski ja geograafilist riski, mis võivad mõjutada nende rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiprofiile.

- 1.14. Äriühingud peaksid tagama, et nende kogu tegevuse riskihindamine on kohandatud nende tegevusprofiilile ja arvestab äriühingu tegevusega seotud tegureid ja riske, olenemata sellest, kas äriühing teeb oma kogu tegevuse riskihindamise ise või palkab oma kogu tegevuse riskihindamiseks välise isiku. Kui äriühing kuulub kontserni, mis teeb kontserniülese riskihindamise, peaks äriühing kaalutlema, kas kontserniülene

riskihindamine on piisavalt üksikasjalik ja spetsiifiline, et kajastada äriühingu tegevust ja riske, mis on seotud kontserni sidemetega eri riikide ja geograafiliste piirkondadega, ja vajaduse korral täiendama kontserniülest riskihindamist. Kui kontserni peakontor asub riigis, mida seostatakse kõrge korrupsioonitasemega, peaks äriühing seda kajastama oma riskihindamises, isegi kui kontserniülene riskihindamine seda ei maini.

- 1.15. Äriühingu konkreetsetele vajadustele ja ärimudelile kohandamata üldine rahapesu ja terrorismi rahastamise riskihindamine (edaspidi „rahapesu ja terrorismi rahastamise valmiskujul riskihindamine“) või kontserniülene riskihindamine, mida kohaldatakse mõndusteta, ei vasta tõenäoliselt direktiivi (EL) 2015/849 artikli 8 nõuetele.

Proportsionaalsus

- 1.16. Direktiivi (EL) 2015/849 artiklis 8 sätestatu kohaselt peavad äriühingu võetavad meetmed kogu äritegevuse rahapesu ja terrorismi rahastamise riskide tuvastamiseks ja hindamiseks olema proportsionaalsed iga äriühingu olemuse ja suurusega. Väikesed äriühingud, mis ei paku keerukaid tooteid või teenuseid ja mille tegevus on piiratud või mille riskipositsioon on ainult riigisisene, ei pruugi vajada keerukat või üksikasjalikku riskihindamist.

Rakendamine

- 1.17. Äriühingud peaksid tegema järgmist:
- a) tegema oma kogu tegevuse riskihinnangud kättesaadavaks pädevatele asutustele;
 - b) võtma meetmeid tagamaks, et nende töötajad mõistavad kogu tegevuse riskihindamist ja selle mõju nende igapäevasele tegevusele, kooskõlas direktiivi (EL) 2015/849 artikli 46 lõikega 1; ning
 - c) teatama kogu tegevuse riskihindamise tulemused kõrgemale juhtkonnale ning tagama, et kõrgemale juhtkonnale antakse piisav teave, et mõista riski, millega äriühing puutub kokku, ja võtta selle osas seisukoht.

Kogu tegevuse ja individuaalse riskihindamise seostamine

- 1.18. Äriühingud peaksid kasutama kogu tegevuse riskihindamise tulemusi oma rahapesu ja terrorismi rahastamise põhimõtete, kontrollimeetmete ja protseduuride, kehtestamisel, nagu on sätestatud direktiivi (EL) 2015/849 artikli 8 lõigetes 3 ja 4. Äriühingud peaksid tagama, et nende kogu tegevuse riskihindamine kajastab ka meetmeid, mida võetakse, et hinnata individuaalsete ärisuhete ja juhutehingutega seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise riske ning nende rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiisu.

- 1.19. Suunise 1.18 järgimiseks ning võttes arvesse ka suuniseid 1.21 ja 1.22, peaksid äriühingud kogu tegevuse riskihindamisega kehtestama algsete kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete taseme, mida kohaldatakse konkreetsetes olukordades ning konkreetset liiki klientidele, toodetele, teenustele ja edastamiskanalitele.
- 1.20. Individuaalset riskihindamist tuleks kasutada kogu tegevuse riskihindamise aluse, kuid mitte asendusena.

Individuaalsed riskihindamised

- 1.21. Äriühingud peaksid leidma, mis on rahapesu ja terrorismi rahastamise riskid, millega kokkupuude on tekkinud või tekiks ärisuhte loomise või säilitamise või juhutehingu tegemisega.
- 1.22. Selliste rahapesu ja terrorismi rahastamise riskide tuvastamisel, mis on seotud ärisuhte või juhutehinguga, peaksid äriühingud kaalutlema asjakohaseid riskitegureid, sealhulgas seda, kes on nende klient, mis riikides või geograafilistes piirkondades nad tegutsevad, mis konkreetseid tooteid, teenuseid ja tehinguid klient vajab ning mis kanalitega pakub äriühing neid tooteid ja teenuseid ning teeb tehinguid.

Esiolgsed kliendi suhtes rakendatavad hoolsusmeetmed

- 1.23. Enne ärisuhte loomist või juhutehingu tegemist peaksid äriühingud kohaldama kliendi suhtes rakendatavaid esiolgseid hoolsusmeetmeid kooskõlas direktiivi (EL) 2015/849 artikli 13 lõike 1 punktidega a, b ja c ning artikli 14 lõikega 4.
- 1.24. Esiolgsed hoolsusmeetmed peaksid hõlmama vähemalt riskitundlikke meetmeid, et
- a) tuvastada kliendi ja asjakohasel juhul kliendi tegelikult kasu saava omaniku isikusamasus;
 - b) kontrollida usaldusväärsetest ja sõltumatutest allikatest kliendi ja asjakohasel juhul tegelikult kasu saava omaniku isikusamasust, et äriühing saaks olla kindel, et ta teab, kes on tegelikult kasu saav omanik, ning
 - c) leida ärisuhte eesmärk ja kavandatud olemus.
- 1.25. Äriühingud peaksid kohandama algsete hoolsusmeetmete ulatust riskitundlikkuse alusel, arvestades oma kogu tegevuse riskihindamise tulemusi. Kui ärisuhte risk on tõenäoliselt väike, võivad äriühingud kohaldada kliendi suhtes rakendatavaid hoolsusmeetmeid, mida on lihtsustatud riiklike õigusaktidega lubatud ulatuses. Kui ärisuhte risk on tõenäoliselt suurem, peavad äriühingud kohaldama kliendi suhtes rakendatavaid tugevdatud hoolsusmeetmeid.

Tervikliku ülevaate saamine

- 1.26. Äriühingud peaksid koguma piisavalt teavet veendumaks, et nad on ärisuhte alguses ja ärisuhte jooksul või enne juhutehingu tegemist tuvastanud kõik asjakohased riskitegurid. Kui vaja, peaksid äriühingud kohaldama täiendavaid hoolsusmeetmeid ja hindama neid riskitegureid, et saada terviklik ülevaade konkreetse ärisuhte või juhutehingu riskidest.
- 1.27. Juhutehingute korral ei eeldata äriühingutelt kliendi täieliku riskiprofiili koostamist.

Pidevad kliendi suhtes rakendatavad hoolsusmeetmed

- 1.28. Äriühingud peaksid kasutama ärisuhte käigus saadud teavet individuaalseks riskihindamiseks (vt 4. suunise punkt „Seire“).

Teabeallikad

- 1.29. Äriühingud peaksid rahapesu ja terrorismi rahastamisega seotud riskitegurite tuvastamiseks hankima teavet mitmest eri allikast, mis võivad olla kättesaadavad eraldi või mitme allika teavet ühendavate kaubanduslikult kättesaadavate vahendite või andmebaaside kaudu.
- 1.30. Äriühingud peaksid alati arvestama järgmisi teabeallikaid:
- a) Euroopa Komisjoni riigiülene riskihindamine;
 - b) Euroopa Komisjoni suure riskiga kolmandate riikide loetelu;
 - c) valitsustelt pärit teave, näiteks valitsuste riiklikud riskihinnangud, poliitikaavaldused ja hoiatusteated ning asjakohaste õigusaktide seletuskirjad;
 - d) reguleerivatelt asutustelt pärit teave, näiteks suunised ja regulatiivsetes trahvides esitatud põhjendused;
 - e) rahapesu andmebüroodelt ja õiguskaitseasutustelt pärit teave, näiteks ohuhinnangud, hoiatusteated ja liigitused ning
 - f) esialgsete hoolsusmeetmete protsessis ja pideval seirel kogutav teave.
- 1.31. Muu hulgas peaksid äriühingud kaalutlema järgmisi teabeallikaid:
- a) äriühingu enda teadmised ja erialateadmised;
 - b) tööstussektorilt pärit teave, näiteks liigitused ja tekkivate riskide teave;
 - c) kodanikuühiskonnalt pärit teave, näiteks korrupsiooniindeksid ja riigiaruanded;

- d) rahvusvahelistelt standardimisasutustelt pärit teave, näiteks vastastikuse hindamise aruanded või õiguslikult mittesiduvad mustad nimekirjad, sh need, mis on loetletud suunistes 2.11–2.15;
- e) usutavatest ja usaldusväärsetest avalikest allikatest pärit teave, näiteks teated usaldusväärsetes ajalehtedes;
- f) usutavatelt ja usaldusväärsetelt kaubanduslikelt organisatsioonidelt pärit teave, näiteks riskiaruanded ja turu-uuringud, ning
- g) statistikaorganisatsioonidelt ja akadeemilistelt asutustelt pärit teave.

1.32. Äriühingud peaksid riskitundlikkuse alusel määrama allikate liigi ja arvu, arvestades oma tegevuse olemust ja keerukust. Tavaliselt ei tohiks äriühingud lähtuda rahapesu ja terrorismi rahastamise riskide tuvastamisel ainult ühest allikast.

2. suunis. Rahapesu ja terrorismi rahastamise riskitegurite tuvastamine

- 2.1. Äriühingud peaksid tuvastama riskitegurid, mis on seotud nende klientide, riikide või geograafiliste piirkondade, toodete, teenuste ja edastamiskanalitega, nendes suunistes sätestatud viisil, arvestades tegurite mitteammendavat loetelu direktiivi (EL) 2015/849 I ja II lisas.
- 2.2. Äriühingud peaksid võtma teadmiseks, et järgmine riskitegurite loetelu ei ole ammendav ja äriühingutelt ei eeldata alati kõigi riskitegurite arvestamist.

Kliendi isiku riskitegurid

- 2.3. Klientide, sealhulgas klientide tegelikult kasu saavate omanike riski tuvastamisel peaksid äriühingud arvestama riski, mis on seotud järgmisega:
 - a) kliendi ja kliendi tegelikult kasu saava omaniku äri- või kutsetegevus;
 - b) kliendi ja kliendi tegelikult kasu saava omaniku maine; ning
 - c) kliendi ja kliendi tegelikult kasu saava omaniku olemus ja käitumine, sh kas see võib viidata suuremale terrorismi rahastamise riskile.
- 2.4. Kliendi või kliendi tegelikult kasu saava omaniku äri- või kutsetegevuse riski tuvastamisel võivad muu hulgas olla asjakohased järgmised riskitegurid.
 - a) Kas kliendil või tegelikult kasu saaval omanikul on sidemeid sektoritega, mis on tavaliselt seotud suurema korruptsiooniriskiga, näiteks ehituse, ravimitööstuse

ja tervishoiu, relvakaubanduse ja riigikaitse, kaevandustööstuse või riigihangetega?

- b) Kas kliendil või tegelikult kasu saaval omanikul on sidemeid sektoritega, mis on seotud suurema rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiga, näiteks teatud rahateenuste osutajate, kasiinode või väärismetallikauplejatega?
- c) Kas kliendil või tegelikult kasu saaval omanikul on sidemeid sektoritega, kus liigub olulises koguses sularaha?
- d) Mis on kliendi ettevõtte eesmärk, kui klient on juriidiline isik, usaldushaldus või muu õiguslik üksus? Mis on näiteks tema tegevuse olemus?
- e) Kas kliendil on poliitilisi sidemeid, näiteks kas klient või tema tegelikult kasu saav omanik on riikliku taustaga isik? Kas kliendil või tegelikult kasu saaval omanikul on muid olulisi sidemeid riikliku taustaga isikuga, näiteks kas kliendi direktorite hulgas on riikliku taustaga isikuid, ja kui on, siis kas neil on oluline mõjuvõim kliendi või tegeliku tulusaaja üle? Kui klient või tema tegelikult kasu saav omanik on riikliku taustaga isik, peavad äriühingud kliendi suhtes alati rakendama tugevdatud hoolsusmeetmeid kooskõlas direktiivi (EL) 2015/849 artikliga 20.
- f) Kas kliendil või tegelikult kasu saaval omanikul on muu silmapaistev positsioon või tuntus, mida ta võib kuritarvitada isikliku kasu nimel? Näiteks kas ta on kõrge kohalik või piirkondlik ametiisik, kes võib mõjutada riigihankelepingute sõlmimist, tuntud spordiorganisatsiooni otsustusõigusega liige, või isik, kellel on teadaolevalt mõju valitsusele ja teistele kõrgema taseme otsustajatele?
- g) Kas klient on juriidiline isik, kelle suhtes kohaldatakse õiguslikult jõustatavaid avalikustamiskohustusi, mis tagavad kliendi tegelikult kasu saava omaniku kohta usaldusväärse teabe kättesaadavuse avalikkusele, näiteks börsil noteeritud äriühingute korral, kus börs on määranud avalikustamise noteerimise tingimuseks?
- h) Kas klient on krediidi- või finantseerimisasutus, mis tegutseb iseseisvalt rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise tulemusliku korraga jurisdiktsioonis, ning kas tehakse selle järelevalvet, kuidas ta täidab kohalikke rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kohustusi? Kas on tõendeid, et kliendi suhtes on viimastel aastatel kohaldatud järelevalvesanktsioone või sundtäitmist, sest ta ei ole täitnud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kohustusi või järginud üldisemaid tegevusnõudeid?
- i) Kas klient on riigiasutus või ettevõtte madala korrupsioonitasemega jurisdiktsioonis?

- j) Kas kliendi või tegelikult kasu saava omaniku taust vastab äriühingu teadmistele tema endise, praeguse või kavandatava äritegevuse, tema tegevuse käibe, rahastamisallika ja kliendi või tegelikult kasu saava omaniku vara allika kohta?

2.5. Kliendi või tegelikult kasu saava omaniku maine riski tuvastamisel võivad olla asjakohased järgmised riskitegurid.

- a) Kas kliendi kohta on negatiivset meediakajastust või muid asjakohaseid teabeallikaid, näiteks kas klienti või tegelikult kasu saavat omanikku on väidetud osalevat kuritegevuses või terrorismis? Kui jah, siis kas need väited on usaldusväärsed ja usutavad? Äriühingud peaksid väidete usutavuse määramisel lähtuma muude kaalutluste seas andmeallika kvaliteedist ja sõltumatusest ning väidete kajastamise järjekindluse. Äriühingud peaksid võtma teadmiseks, et süüdimõistva kohtuotsuse puudumine iseenesest ei pruugi olla piisav, et jätta väärteoväited tähelepanuta.
- b) Kas kliendi, tegelikult kasu saava omaniku või nendega avalikkusele teadaolevalt lähedalt seotud isiku varad on olnud külmutatud haldus- või kriminaalmenetluste, terrorismisüüdistuste või terrorismi rahastamise süüdistuste tõttu? Kas äriühingul on mõistlikku alust kahtlustada, et kliendi, tegelikult kasu saava omaniku või nendega avalikkusele teadaolevalt lähedalt seotud isiku varasid on minevikus külmutatud?
- c) Kas äriühingul on andmeid, et kliendi või tegelikult kasu saava omaniku kohta on minevikus esitatud kahtlaste tehingute teateid?
- d) Kas äriühingul on siseteavet kliendi või tegelikult kasu saava omaniku usaldusväärsuse kohta, mis on saadud näiteks pikaajalise ärisuhte käigus?

2.6. Kliendi või tegelikult kasu saava omaniku olemuse ja käitumise riski tuvastamisel võivad olla asjakohased järgmised riskitegurid. Äriühingud peaksid võtma teadmiseks, et kõik riskitegurid ei pruugi olla kohe ilmsed ja võivad tekkida alles pärast ärisuhte loomist.

- a) Kas kliendil on õiguspäraseid põhjusi, miks ta ei saa usaldusväärselt tõendada oma isikusamasust, näiteks seepärast, et ta on varjupaigataotleja?
- b) Kas äriühingul on kahtlusi kliendi või tegelikult kasu saava omaniku isikusamasuse õigsuses või täpsuses?
- c) Kas on viiteid, et klient võib püüda vältida ärisuhte loomist? Näiteks kas klient soovib teha üht tehingut või mitut ühekordset tehingut, kuigi ärisuhte loomine oleks majanduslikult mõttekam?

- d) Kas kliendi omandi- ja kontrollstruktuur on läbipaistev ja mõttekas? Kui kliendi omandi- ja kontrollstruktuur on keerukas ja läbipaistmatu, siis kas sellel on ilmne kaubanduslik või seaduslik põhjendus?
 - e) Kas klient emiteerib esitajaaktsiaid või kas tal on variaktsionäre?
 - f) Kas klient on juriidiline isik või õiguslik üksus, mida võib kasutada varahalduse üksusena?
 - g) Kas kliendi omandi- ja kontrollstruktuuri muudatustel on mõistlik põhjus?
 - h) Kas klient soovib teha tehinguid, mis on keerukad, ebatavaliselt või ootamatult suuremahulised, ebatavalise või ootamatu mustriga, ilmse majandusliku või seadusliku eesmärgita või usaldusväärse kaubandusliku põhjendusega? Kas on alust kahtlustada, et klient üritab vältida teatud künniseid, näiteks neid, mis on sätestatud direktiivi (EL) 2015/849 artikli 11 punktis b ja asjakohastes riiklikes õigusaktides?
 - i) Kas klient soovib tarbetult või põhjendamatu suurt konfidentsiaalsust? Näiteks kas klient ei soovi jagada hoolsusmeetmete teavet või näib, et ta soovib varjata oma tegevuse tegelikku olemust?
 - j) Kas kliendi või tegelikult kasu saava omaniku vara allikas või rahastamisallikas on lihtsalt põhjendatav, näiteks tema elukutse, päranduse või investeringutega? Kas põhjendus on usutav?
 - k) Kas klient kasutab ärisuhte loomisel valitud tooteid ja teenuseid ootuspäraselt?
 - l) Kui klient ei ole resident, siis kas tema vajadusi oleks võimalik paremini teenindada mujal? Kas kliendil on soovitud liiki finantsteenuse valimiseks mõjuv majanduslik ja seaduslik põhjendus? Äriühingud peaksid võtma teadmiseks, et direktiivi 2014/92/EL artikliga 16 antakse liidus seaduslikult elavatele klientidele õigus avada põhimaksekonto, kuid see õigus kehtib ainult siis, kui krediidasutustel on võimalik täita oma rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kohustusi, millele on viidatud direktiivi 2014/92/EL artikli 1 lõikes 7 ja artikli 16 lõikes 4.
- 2.7. Kliendi või tegelikult kasu saava omaniku olemuse ja käitumise riski tuvastamisel peaksid äriühingud pöörama erilist tähelepanu riskiteguritele, mis ei ole konkreetselt seotud terrorismi rahastamisega, kuid võivad viidata terrorismi rahastamise suurenenud riskile, eriti kui esineb ka muid terrorismi rahastamise riskitegureid. Seepärast peaksid äriühingud kaalutlema vähemalt järgmisi riskitegureid.

- a) Kas klient või tegelikult kasu saav omanik kuulub terrorismiaktidega seotud isikute, rühmituste ja ettevõtjate loetelusse, kelle suhtes rakendatakse piiravaid meetmeid⁴, või kas on teada, et tal on lähedased isiklikud või kutseseosed sellises loendis registreeritud isikutega (näiteks sest nad on suhtes või elavad muul põhjusel sellise isikuga koos)?
- b) Kas klient või tegelikult kasu saav omanik on terroristliku tegevuse tõttu uurimise all või terroristlikus tegevuses süüdi mõistetud või kas on teada, et tal on lähedased isiklikud või kutseseosed mõne sellise isikuga (näiteks sest nad on suhtes või ta elab temaga koos muul põhjusel)?
- c) Kas klient teeb tehinguid, mida iseloomustavad saabuvad ja väljuvad rahaülekanded riikidesse ja/või riikidest, kus tegutsevad teadaolevalt terrorismiakte sooritavad rühmitused, mis on teadaolevalt terrorismi rahastamise allikad või millele on kehtestatud rahvusvahelised piiravad meetmed? Kui jah, siis kas neid rahaülekandeid saab lihtsalt selgitada näiteks perekonnasidemete või kaubandussuhetega?
- d) Kas klient on mittetulundusühendus,
 - i. mille tegevust või juhte seostatakse teadaolevalt äärmusluse või sümpaatiaga terrorismi suhtes? Või
 - ii. kelle rahaülekannetega seotud käitumist iseloomustavad suurte rahasummade hulgiülekanded suurema rahapesu ja terrorismi rahastamise riski ja suure riskiga kolmandate riikidega seotud jurisdiktsioonidesse?
- e) Kas klient teeb lühikese aja jooksul suurte rahavoogudega ülekandeid muu hulgas mittetulundusühendustele, mille seosed ei ole selged (nt nende asukoht on samas füüsilises asukohas, neil on samad esindajad või töötajad või neil on mitu kontot samade nimede all)?
- f) Kas klient kannab raha või kavatses kanda raha punktides a ja b viidatud isikutele?

⁴ Vt näiteks nõukogu 27. detsembri 2001. aasta ühissisekoht terrorismivastaste erimeetmete rakendamise kohta (2001/931/ÜVJP) (ELT L 344, 28.12.2001, lk 93); nõukogu 27. detsembri 2001. aasta määrus (EÜ) nr 2580/2001 teatavate isikute ja üksuste vastu suunatud eripiirangute kohta terrorismivastaseks võitluseks (ELT L 344 28.12.2001, lk 70); nõukogu 27. mai 2002. aasta määrus (EÜ) nr 881/2002, millega kehtestatakse teatavad eripiirangud organisatsioonidega ISIL (Daesh) ja Al-Qaida seotud teatavate isikute ja üksuste vastu (ELT L 139 29.5.2002, lk 9). Võite tutvuda ka ELi sanktsioonide kaardiga aadressil <https://www.sanctionsmap.eu/>

2.8. Lisaks suunistes 1.30 ja 1.31 loetletud teabeallikatele peaksid äriühingud pöörama erilist tähelepanu rahapesuvastane töökonna terrorismi rahastamise tüpoloogiatele, mida ajakohastatakse korrapäraselt⁵.

Riigid ja geograafilised piirkonnad

2.9. Riikide ja geograafiliste piirkondade riski tuvastamisel peaksid äriühingud arvestama riski, mis on seotud järgmisega:

- a) jurisdiktsioon, kus klient paikneb või on resident või kus on tegelikult kasu saav omanik resident;
- b) jurisdiktsioon, mis on kliendi ja tegelikult kasu saava omaniku peamine tegevuskoht, ning
- c) jurisdiktsioon, millega kliendil ja tegelikult kasu saaval omanikul on asjakohased isiklikud või ärialased seosed või milles neil on rahalised või õiguslikud huvid.

2.10. Äriühingud peaksid võtma teadmiseks, et sageli määrab ärisuhte olemus ja eesmärk või äritegevuse liik üksikute riiklike ja geograafiliste riskitegurite suhtelise tähtsuse. Näited

- a) Kui ärisuhtes kasutatavad rahalised vahendid on tekitatud välismaal, on eriti tähtsad rahapesu eelkuritegude tase ja riigi õigussüsteemi tõhusus.
- b) Kui rahalised vahendid saadakse jurisdiktsioonidest või saadetakse jurisdiktsioonidesse, kus tegutsevad teadaolevalt terroriakte sooritavad rühmitused, peaksid äriühingud kaalutlema, kui palju võib see tekitada kahtlusi, lähtudes äriühingule kättesaadavast teabest ärisuhte eesmärgi ja olemuse kohta.
- c) Kui klient on krediidi- või finantseerimisasutus, peaksid äriühingud pöörama erilist tähelepanu riigi rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise korra asjakohasusele ja piisavusele ning rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalve tulemuslikkusele.
- d) Kui klient on usaldushaldus või muud liiki õiguslik üksus või kui selle struktuur või funktsioonid sarnanevad usaldushaldustele, näiteks *fiducie*, *fideicomiso* või *Treuhand*, peaksid äriühingud arvestama, kui palju riik, kus klient ja asjakohasel juhul ka tegelikult kasu saav omanik on registreeritud, järgib tõhusalt rahvusvahelisi maksustamise läbipaistvuse ja teabe jagamise standardeid.

⁵ <http://www.fatf-gafi.org/publications/methodsandtrends/documents/ml-tf-risks.html>

2.11. Jurisdiktsiooni rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise korra tõhususe tuvastamisel peaksid äriühingud arvestama muu hulgas järgmisi riskitegureid.

- a) Kas komisjon on tuvastanud, et riigi rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise korras on strateegilised puudused vastavalt direktiivi (EL) 2015/849 artiklile 9? Neil juhtudel peaksid äriühingud järgima suuniseid 4.53–4.57.
- b) Kas riigi õigus piirab kontserniüleste poliitikate ja kordade rakendamist ja kas on olukordi, kus tuleks kohaldada komisjoni delegeeritud määrust (EL) 2019/758?
- c) Kas mitmest usutavast ja usaldusväärsest allikast on saadud teavet jurisdiktsiooni rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kontrollide kvaliteedi kohta, sealhulgas teavet regulatiivse jõustamise ja järelevälve kvaliteedi ja tõhususe kohta? Võimalikud allikad on näiteks rahapesuvastase töökonna (FATF) või FATFi-laadsete piirkondlike organite tehtud vastastikuste hindamiste aruanded (hea lähtepunkt on kommenteeritud kokkuvõtte, peamised järeldused, soovitude 10, 26 ja 27 järgimise hindamine ning vahetute tulemuste 3 ja 4 saavutamise hindamine), FATFi loetelu suure riskiga ja koostööd mittetegevatest jurisdiktsioonidest, Rahvusvahelise Valuutafondi (IMF) hinnangud ja finantssektori hindamisprogrammi (FSAP) aruanded. Äriühingud peaksid võtma teadmiseks, et liikmesus FATFis või FATFi-laadses piirkondlikus organis (nt Moneyval) iseenesest ei tähenda, et jurisdiktsiooni rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kord on piisav ja tõhus.

2.12. Äriühingud peaksid võtma teadmiseks, et direktiivis (EL) 2015/849 ei tunnistata kolmandate riikide nn samaväärsust ja enam ei kasutata ELi liikmesriikide nimekirju samaväärsete jurisdiktsioonide kohta. Riiklike õigusaktidega lubatud ulatuses peaksid äriühingud suutma tuvastada väiksema riskiga jurisdiktsioonid kooskõlas käesolevate suuniste ja direktiivi (EL) 2015/849 II lisaga.

2.13. Jurisdiktsioonidega seotud terrorismi rahastamise riski tuvastamisel peaksid äriühingud arvestama muu hulgas järgmisi riskitegureid.

- a) Kas näiteks õiguskaitseasutustel või usutavatel ja usaldusväärsetel avalikel meediaallikatel on teavet, mis viitab, et jurisdiktsioon rahastab või toetab terroristlikku tegevust, kas ametlikest allikatest või jurisdiktsioonis tegutsevatest organiseeritud rühmitustelt või organisatsioonidelt?
- b) Kas näiteks õiguskaitseasutustel või usutavatel ja usaldusväärsetel avalikel meediaallikatel on teavet, mis viitab, et riigis või territooriumil tegutsevad teadaolevalt terroriakte sooritavad rühmitused?

- c) Kas jurisdiktsiooni suhtes on näiteks ÜRO või Euroopa Liit kehtestanud terrorismi, terrorismi rahastamise või terrorismi levikuga seotud finantssanktsioone, embargosid või meetmeid?

2.14. Jurisdiktsioonide läbipaistvuse ja maksukuulekuse taseme tuvastamisel peaksid äriühingud arvestama muu hulgas järgmisi riskitegureid.

- a) Kas on mitmest usutavast ja usaldusväärsest allikast pärit teavet, et riik on tunnistanud rahvusvahelisi maksustamise läbipaistvuse ja teabejagamise standardeid järgivaks? Kas on tõendeid, et asjakohaseid eeskirju rakendatakse tegelikult tulemuslikult? Võimalikud allikad on näiteks Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) maksualase läbipaistvuse ja teabevahetuse ülemaailmse foorumi aruanded, milles hinnatakse jurisdiktsioone maksustamise läbipaistvuse ja teabejagamise valdkonnas; ühisel aruandlusstandardil põhinev hindamine automaatse teabevahetuse olukorra kohta jurisdiktsioonis; FATFi soovitude 9, 24 ja 25 järgimise hindamine, FATFi või FATFi-laadsete piirkondlike organite vahetute tulemuste 2 ja 5 saavutamise hindamine, maksualast koostööd mittetegevate jurisdiktsioonide ELi loeteluga seoses tehtud hindamised ning IMFi hindamised (näiteks IMFi töötajate hinnangud *offshore*-rahanduskeskuste kohta).
- b) Kas jurisdiktsioon on võtnud kohustuseks 2014. aastal G20 vastu võetud automaatse teabevahetuse ühise aruandlusstandardi ja rakendanud seda tulemuslikult?
- c) Kas jurisdiktsioon on loonud usaldusväärsed ja kättesaadavad tegelikult kasu saavate omanike registrid?

2.15. Rahapesu eelkuritegude taseme riski tuvastamisel peaksid äriühingud arvestama muu hulgas järgmisi riskitegureid.

- a) Kas on usutavatest ja usaldusväärsetest avalikest allikatest teavet direktiivi (EL) 2015/849 artikli 3 punktis 4 loetletud rahapesu eelkuritegude, näiteks korruptsiooni, organiseeritud kuritegevuse, maksukuritegevuse ja raskete pettuste taseme kohta? Näited: korruptsiooni tajumise indeksid, OECD riigiaruanded OECD altkäemaksuvastase konventsiooni rakendamise kohta ning ÜRO uimastite ja kuritegevuse vastu võitlemise büroo aruanne narkootikumide kohta maailmas.
- b) Kas on mitmest usutavast ja usaldusväärsest allikast pärit teavet jurisdiktsiooni uurimis- ja kohtusüsteemi suutlikkuse kohta neid kuritegusid tulemuslikult uurida ja võtta nende eest vastutusele?

Toodete, teenuste ja tehingute riskitegurid

2.16. Oma toodete, teenuste või tehingute riski tuvastamisel peaksid äriühingud arvestama järgmisega seotud riski:

- a) toote, teenuse või tehingu võimaldatava läbipaistvuse või läbipaistmatuse tase;
- b) toote, teenuse või tehingu keerukus ning
- c) toote, teenuse või tehingu väärtus või suurus.

2.17. Toote, teenuse või tehingu läbipaistvusega seotud riski määratlemisel peaksid äriühingud arvestama järgmisi riskitegureid.

- a) Kui palju võimaldavad tooted või teenused kliendil või tegelikult kasu saaval omanikul või struktuuril jääda anonüümseks või aidata oma isikut peita? Sellised tooted ja teenused on näiteks esitajaaktsiad, anonüümsed hoiused, *offshore*-üksused ja teatud usaldusfondid ning õiguslikud üksused, näiteks sihtasutused, mida võib struktureerida nii, et anonüümsust on võimalik ära kasutada ja teha tehinguid varifirmadega või ettevõtetega, millel on variaktsionärid.
- b) Kui palju võib ärisuhtes mitteosalev kolmas isik anda korraldusi, näiteks teatud korrespondentpangandussuhete korral?

2.18. Toote, teenuse või tehingu keerukusega seotud riski tuvastamisel peaksid äriühingud arvestama järgmisi riskitegureid.

- a) Kui keerukas on tehing ja kas see hõlmab mitut osapoolt või jurisdiktsiooni, näiteks kaubanduse rahastamise teatud tehingute korral? Kas tehingud on lihtsad, näiteks kas tehakse korrapäraseid makseid pensionifondi?
- b) Kui palju võimaldavad tooted ja teenused kolmandate isikute makseid või enammakstud summade vastuvõtmist, kui seda tavaliselt ei eeldata? Kui kolmandate isikute maksed on eeldatavad, siis kas äriühing teab kolmanda isiku isikut, näiteks kas see on riiklike toetusi maksev ametiasutus või käendaja? Või rahastatakse tooteid ja teenuseid ainult sellises teises finantseerimisasutuses kliendile kuuluva konto vahenditest, millele kehtivad direktiivi (EL) 2015/849 standardite ja järelevalvega võrreldavad rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise standardid ja järelevalve?
- c) Kas äriühing mõistab oma uue või innovaatilise toote või teenusega seotud riske, eriti kui toode või teenus hõlmab uue tehnoloogia või uute makseviiside kasutamist?

2.19. Toote, teenuse või tehingu väärtuse või suurusega seotud riski tuvastamisel peaksid äriühingud arvestama järgmisi riskitegureid.

- a) Kui palju on tooted või teenused sularahapõhised, nagu on paljud makseteenused ja teatud arvelduskontod?
- b) Kui palju lihtsustavad või julgustavad tooted või teenused suure väärtusega tehingute tegemist? Kas tehingute väärtusel on piirmäärad või maksetasemed, mis võivad piirata toote või teenuse kasutamist rahapesu ja terrorismi rahastamisega seotud eesmärkidel?

Turustuskanalite riskitegurid

2.20. Kliendile vajaliku toote või teenuse pakkumisega seotud riski tuvastamisel peaksid äriühingud arvestama järgmistega seotud riski:

- a) mis ulatuses toimib ärisuhe vahetu kontaktita ning
- b) tutvustajad või vahendajad, keda äriühing võib kasutada, ning nende ja äriühingu suhte olemus.

2.21. Kliendile toote või teenuse pakkumise riski hindamisel peaksid äriühingud arvestama muu hulgas mitut järgmist tegurit.

- a) Kas klient on füüsiliselt kohal, et tuvastada tema isikusamasus? Kui ei ole, siis kas äriühing
 - i. kasutas usaldusväärseid vahetu kontaktita toimuvaid kliendi suhtes rakendatavaid hoolsusmeetmeid ja
 - ii. võttis meetmeid näosarnasuspettuse või identiteedipettuse ennetamiseks?

Neis olukordades peaksid äriühingud kohaldama suuniseid 4.29–4.31.
- b) Kas klienti tutvustas sama finantskontserni muu ettevõtja ning kui jah, siis kui palju saab äriühing usaldada seda tutvustust kinnitusena, et klient ei põhjusta äriühingule rahapesu ja terrorismi rahastamise liigset riski, ning mida on äriühing teinud veendumaks, et see konsolideerimisgrupi ettevõtja kohaldab Euroopa Majanduspiirkonna standarditele kliendi suhtes rakendatavaid hoolsusmeetmeid kooskõlas direktiivi (EL) 2015/849 artikliga 28?
- c) Kas klienti tutvustas kolmas isik, näiteks samasse kontserni mittekuuluv pank või vahendaja, ning kui jah,
 - i. siis kas sellele kolmandale isikule kohaldatakse rahapesuvastase võitluse kohustus, mis on kooskõlas direktiivi (EL) 2015/849 kohustustega, ning kas see kolmas isik on

finantseerimisasutus või ei ole selle peamine äritegevus seotud finantsteenuste osutamisega?

- ii. Kas see kolmas isik kohaldab kliendi suhtes rakendatavaid hoolsusmeetmeid, peab EMP standardite kohast arvestust, kas tehakse järelevalvet, et ta järgib rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise samalaadseid kohustusi kooskõlas direktiivi (EL) 2015/849 artikliga 26, ja kas midagi viitab, et ta ei vasta piisavalt rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise õigusaktidele või määrusele, näiteks kas talle on kehtestatud sanktsioone rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kohustuste rikkumise eest?
 - iii. Kas ta asub suurema rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiga seotud jurisdiktsioonis? Äriühingud ei tohi nõuete täitmist usaldada kolmandale isikule, kes asub suure riskiga kolmandas riigis, kus nõukogu komisjoni hinnangul on strateegilisi puudusi. Nõuete täitmise usaldamine vahendajale riiklikes õigusaktides lubatud määral on võimalik, kui vahendaja on liidus asutatud muu äriühingu filiaal või enamusosalusega tütarettevõtja ja kui äriühing on kindel, et vahendaja järgib täielikult kontserniüleseid poliitikaid ja menetlusi kooskõlas direktiivi (EL) 2015/849 artikliga 45⁶.
 - iv. Mida on äriühing teinud veendumaks, et:
 - a. kolmas isik esitab alati vajalikud isikut tõendavad dokumendid;
 - b. kolmas isik esitab nõudmisel kohe isikusamasuse tuvastamise ja kontrollimise andmeid sisaldava dokumendi koopiad, millele on muu hulgas viidatud direktiivi (EL) 2015/849 artiklis 27;
 - c. kolmanda isiku hoolsusmeetmete kvaliteet on usaldusväärne ja
 - d. kolmanda isiku rakendatavad hoolsusmeetmed on vastavuses ärisuhtega seonduva rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiga, arvestades, et kolmas isik on kohaldanud kliendi suhtes rakendatavad hoolsusmeetmeid omaenda otstarbeks ja võib-olla ka muus kontekstis.
- d) Kas klienti tutvustati seotud vahendaja kaudu, st ilma äriühingu otsese kontaktita, ning kui palju saab äriühing olla kindel, et vahendaja on hankinud

⁶ Direktiivi (EL) 2015/849 artikli 26 lõige 2.

piisavalt teavet tagamaks, et äriühing tunneb oma klienti ja ärisuhtega seonduvat riskitaset?

- e) Kas kasutatud on sõltumatuid või seotud vahendajaid, kui palju on nad äritegevusega pidevalt seotud ning kuidas mõjutab see äriühingu teadmisi kliendi ja pideva riskihalduse kohta?
- f) Kui äriühing kasutab riigisiseste õigusaktidega lubatud ulatuses oma rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kohustustega seoses allhanketeenust, siis kas on kaalutletud võimalust, et allhanketeenuse osutaja on kohustatud isik, ning kas on käsitletud EBA suunistes tegevuse edasiandmise kohta (EBA/GL/2019/02) sätestatud riske, kui need suunised on kohaldatavad.

3. suunis. Rahapesu ja terrorismi rahastamise riski hindamine

- 3.1. Äriühingud peaksid üldise rahapesu ja terrorismi rahastamise riskitaseme hindamiseks kasutama tuvastatud riskitegureid.

Terviklik ülevaade

- 3.2. Äriühingud peaksid käsitlema terviklikult tuvastatud rahapesu ja terrorismi rahastamise riskitegureid, mis koos määravad ärisuhte, juhutehingu või nende äritegevusega seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise riski taseme.
- 3.3. Äriühingud peaksid võtma teadmiseks, et kui direktiivis (EL) 2015/849 või riiklikes õigusaktides ei ole sätestatud teisiti, ei pruugi üksikute riskitegurite olemasolu tingimata muuta ärisuhte riskikategooriat.

Riskitegurite kaalumine

- 3.4. Rahapesu ja terrorismi rahastamise riskide hindamisel võivad äriühingud anda teguritele mitmesuguseid kaale, olenevalt nende suhtelisest tähtsusest.
- 3.5. Riskitegurite kaalumisel peaksid äriühingud tegema teadliku otsuse eri riskitegurite asjakohasuse kohta ärisuhte, juhutehingu või nende äritegevuse kontekstis. Sellest tulenevalt annavad äriühingud eri teguritele sageli hindeid. Näiteks võivad äriühingud leida, et kliendi isiklikud sidemed suurema rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiga jurisdiktsiooniga on vähem tähtsad kui kliendi soovitud toote omadused.
- 3.6. Kokkuvõttes varieerub tõenäoliselt iga teguri kaal toodete, klientide (või kliendikategooriate) ja äriühingute lõikes. Riskitegurite kaalumisel peaksid äriühingud tagama, et:
 - a) kaalumist ei mõjuta liiga palju ainult üks tegur;

- b) riskitegurite hinnet ei mõjuta majandus- ega kasumikaalutlused;
 - c) kaalumine ei tekita olukorda, kus ühtki ärisuhet ei saa liigitada suure riskiga ärisuhteks;
 - d) äriühingu riskitegurite kaalumine ei ole ülimuslik direktiivi (EL) 2015/849 või riiklike õigusaktide sätete suhtes, milles käsitletakse olukordi, kus rahapesu risk on alati suur, ning
 - e) vajaduse korral tühistavad need sätted automaatselt antud riskihinded. Hinnete tühistamise põhjendus tuleks nõuetekohaselt dokumenteerida.
- 3.7. Kui äriühing kasutab ärisuhte või juhutehingute liigitamiseks üldiste riskihinnete andmisel automaatseid IT-süsteeme ega arenda neid ise, vaid ostab välispakkujalt, peaks äriühing mõistma, kuidas süsteem töötab ja kuidas see kombineerib või kaalub riskitegureid üldise riskihinde saamiseks. Äriühing peaks alati veenduma, et antud hinded kajastavad äriühingu arusaama rahapesu ja terrorismi rahastamise riskist, ning peaks suutma seda tõendada pädevale asutusele.

Riskide liigitamine

- 3.8. Äriühingud peaksid otsustama, kuidas riski kõige asjakohasemalt liigitada. See sõltub äriühingu tegevuse olemusest ja suuruselt ning rahapesu ja terrorismi rahastamise riskide liikidest, millega puutub äriühing kokku. Kuigi äriühingud liigitavad riski sageli suureks, keskmiseks ja väikeseks, on võimalikud ka muud liigitused.
- 3.9. Pärast riskihindamist ning olles arvestanud nii olemuslike riske kui võimalikke riskimaandustegureid peaks äriühing liigitama oma ärivaldkonnad, ärisuhted ja juhutehingud eeldatava rahapesu ja terrorismi rahastamise riski alusel.

4. suunis. Kliendi suhtes rakendatavad hoolsusmeetmed, mida peaksid kohaldama kõik äriühingud

- 4.1. Äriühingu kogu tegevuse ja individuaalsed riskihindamised peaks aitama tuvastada, kuhu suunata rahapesu ja terrorismi rahastamise riski juhtimise tegevus nii uue kliendi lisandumisel kui ka ärisuhte kestel.
- 4.2. Äriühingud peaksid tagama, et nende rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise poliitikad ja menetlused tuginevad riskihindamistele ja kajastavad neid.
- 4.3. Äriühingud peaksid tagama, et nende rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise poliitikad ja menetlused on vabalt kättesaadavad, neid kohaldatakse, need on tulemuslikud ja neid mõistavad kõik asjakohased töötajad.

- 4.4. Kui äriühingud täidavad direktiivi 2015/849 artikli 8 kohustust hankida oma rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise poliitikatele, kontrollidele ja menetlustele kõrgema juhtkonna heakskiit, tuleb tagada, et kõrgemal juhtkonnal on juurdepääs piisavatele andmetele, sh äriühingu kogu tegevuse rahapesu ja terrorismi rahastamise riskihindamisele, et kujundada teabepõhist arusaama nende eeskirjade ja menetluste, eriti kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete piisavuse ja tõhususe kohta.

Kliendi suhtes rakendatavad hoolsusmeetmed

- 4.5. Kliendi suhtes rakendatavad hoolsusmeetmed peaksid aitama äriühingutel paremini mõista individuaalsete ärisuhete või juhutehingutega seotud riski.
- 4.6. Äriühingud peavad rakendama klientide suhtes kõiki direktiivi (EL) 2015/849 artikli 13 lõikes 1 sätestatud hoolsusmeetmeid, kuid võivad iga meetme ulatuse määrata riskitundlikkuse alusel.
- 4.7. Äriühingud peaksid oma poliitikates ja menetlustes selgelt sätestama,
- kes on iga klientide liigi ning toodete ja teenuste kategooria alla kuuluv klient või asjakohasel juhul tegelikult kasu saav omanik ning kelle isikusamasust tuleb kontrollida kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete jaoks. Äriühingud peaksid lugema käesolevate suuniste II jaotises sisalduvaid valdkondlikke suuniseid, kus on klientide ja nende tegelikult kasu saava omaniku isikusamasuse kontrollimise lisateave.
 - Mis on nende äritegevuse kontekstis juhutehing ja mis hetkel moodustab ühekordsete tehingute jada ärisuhte, mitte juhutehingu, arvestades selliseid tegureid nagu kui sageli või korrapäraselt naaseb klient juhutehinguteks ning kui palju on suhe eeldatavalt või näib olevat kestev. Äriühingud peaksid võtma teadmiseks, et direktiivi (EL) 2015/847 artikli 11 punktis b sätestatud rahaline künnis on asjakohane ainult siis, kui see tekitab absoluutse nõude kohaldada kliendi suhtes rakendatavaid hoolsusmeetmeid; juhutehingute sari võib olla ärisuhe ka siis, kui seda piirmäära ei saavutata.
 - Mis on hoolsusmeetmete nõuetekohane tase ja liik, mida kohaldatakse üksikutele ärisuhetele ja juhutehingutele?
 - Kuidas kontrollitakse eeldatavasti kliendi ja asjakohasel juhul tegelikult kasu saava omaniku isikusamasust ning kuidas eeldatavasti luuakse ärisuhte olemus ja eesmärk?
 - Mis seiretaset kohaldatakse mis tingimustes?

f) Kuidas ja mis olukordades saab isikusamasuse tuvastamise ja kontrolli nõrgemaid vorme kompenseerida tõhustatud seirega ning

g) mis on äriühingu riskiisu?

4.8. Direktiivi (EL) 2015/849 artikli 13 lõikes 4 sätestatakse, et äriühingud peaksid pädevale asutusele tõendama, et kliendi suhtes rakendatud hoolsusmeetmed vastavad rahapesu ja terrorismi rahastamise riskidele.

Finantskaasamine ja riskide vähendamine

4.9. „Riskide vähendamine“ tähendab, et äriühing otsustab mõnele suurema rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiga seotud klientide kategooriale enam teenuseid mitte osutada. Et üksikute ärisuhetega seotud risk varieerub isegi samas kategoorias, ei nõuta riskipõhisel lähenemisel, et äriühingud keelduksid loomast ärisuhteid kõigi suurema rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiga seotud klientide kategooriasse kuuluvate klientidega või lõpetaksid need ärisuhted. Äriühingud peaksid hoolikalt tasakaalustama finantskaasamise ning rahapesu ja terrorismi rahastamise riski maandamise vajaduse.

4.10. Selle osana peaksid äriühingud kehtestama nõuetekohased ja riskitundlikud poliitikad ja menetlused tagamaks, et nende lähenemine kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete kohaldamisele ei jäta õiguspäraseid kliente juurdepääsuta finantsteenustele. Kui kliendil on õiguspärased ja usutavad põhjused, miks ta ei saa esitada tavapäraseid isikut tõendavaid dokumente, peaksid äriühingud kaalutlema rahapesu ja terrorismi rahastamise riskide maandamist muudel viisidel, muu hulgas järgmistel.

a) Kohandada seire taset ja intensiivsust nii, et see vastab kliendiga seonduva rahapesu ja terrorismi rahastamise riskile, sh riskile, et nõrgema isikusamasuse vormi esitanud klient ei pruugi olla see, kes ta väidab end olevat; ning

b) pakkuda üksnes põhilisi finantstooteid ja -teenuseid, mis piiravad kasutajate võimet kuritarvitada neid tooteid ja teenuseid finantskuritegude eesmärgil. Tänu neile põhilistele toodetele ja teenustele võib äriühingutel olla ka lihtsam tuvastada ebatavalisi tehinguid või tehingumustreid, sh toote mittesihotstarbelist kasutamist, kuid on oluline, et mis tahes piirangud oleksid proportsionaalsed ja ei piiraks ebamõistlikult või ebavajalikult klientide juurdepääsu finantstoodetele ja -teenustele.

4.11. Äriühingud võivad lugeda Euroopa Pangandusjärelevalve (EBA) arvamust hoolsusmeetmete rakendamise kohta klientide suhtes, kes on suurema riskiga kolmandatest riikidest või territooriumidelt pärit varjupaigataotlejad (EBA-OP-2016-07).

Tegelikult kasu saavad omanikud

4.12. Täites direktiivi (EL) 2015/849 artikli 13 lõike 1 punktis b sätestatud kohustust mõista kliendi omandi- ja kontrollstruktuuri, peaksid äriühingud võtma vähemalt järgmisi meetmeid:

- a) äriühingud peaksid küsima kliendilt, kes on tema tegelikult kasu saavad omanikud;
- b) äriühingud peaksid saadud teabe dokumenteerima.
- c) Äriühingud peaksid võtma vajalikke ja mõistlikke meetmeid teabe kontrollimiseks: selle saavutamiseks peaksid äriühingud kaalutlema tegelikult kasu saavate omanike registrite kasutamist, kui need on kättesaadavad.
- d) Samme b) ja c) tuleks kohaldada riskitundlikkuse alusel.

Tegelikult kasu saavate omanike registrid

4.13. Äriühingud peaksid pidama meeles, et tegelikult kasu saavate omanike registri teabe kasutamine ei täida iseenesest nende kohustust võtta piisavaid ja riskitundlikkusest lähtuvaid meetmeid tegeliku tulusaaja isikusamasuse tuvastamiseks ja tema isikusamasuse kontrollimiseks. On võimalik, et äriühingud peavad võtma lisameetmeid tegelikult kasu saava omaniku isikusamasuse tuvastamiseks ja kontrollimiseks, eriti ärisuhtega seotud suurenenud riskiga olukorras või kui äriühing kahtleb, kas registris loetletud isik on tegelikult kasu saav omanik.

Kontroll muude meetmete kaudu

4.14. Nõue tuvastada tegelikult kasu saava omaniku isikusamasus ning võtta kõik vajalikud ja mõistlikud meetmed isikusamasuse kontrollimiseks on seotud üksnes füüsilise isikuga, kes on kliendi lõplik omanik või kontrollija. Direktiivi (EL) 2015/849 artikli 13 kohustuste järgimiseks peaksid äriühingud võtma mõistlikke meetmeid, et mõista kliendi omandi- ja kontrollstruktuuri.

4.15. Meetmed, mida äriühing võtab kliendi omandi- ja kontrollstruktuuri mõistmiseks, peaksid olema piisavad mõistmiseks, mis riskid on seotud omandi- ja kontrollstruktuuri eri tasemetega. Eriti peaksid äriühingud olema kindlad, et

- a) kliendi omandi- ja kontrollstruktuur ei ole liiga keerukas või läbipaistmatu või
- b) keerukal või läbipaistmatul omandi- ja kontrollstruktuuril on õiguspärane või majanduslik põhjus.

4.16. Direktiivi (EL) 2015/849 artikli 33 lõike 1 kohustuste täitmiseks peaksid äriühingud teatama rahapesu andmebüroole, kui kliendi omandi- ja kontrollstruktuur on kahtlane ning neil on piisavalt alust kahtlustada, et rahalised vahendid võivad olla saadud kuritegevusest või on seotud terrorismi rahastamisega.

4.17. Äriühingud peaksid pöörama erilist tähelepanu isikutele, kes võivad direktiivi (EL) 2015/849 artikli 3 lõike 6 punkti a alapunkti i kohaselt teostada „muul viisil kontrollimise kaudu“. Muu hulgas peaksid äriühingud kaalutlema järgmisi näiteid „muul viisil kontrollimise kaudu“ teostamise kohta:

- a) kontroll ilma otsese kontrollisuhteta, nt lähedaste peresuhete või varasemate või lepinguliste suhete kaudu;
- b) kliendile kuuluvate varade kasutamine või neist hüvede saamine;
- c) vastutus strateegiliste otsuste eest, mis mõjutavad oluliselt juriidilise isiku äritegevust või üldist suunda.

4.18. Äriühingud peaksid riskitundlikkuse alusel otsustama, kas kontrollida kliendi omandi- ja kontrollstruktuuri.

Kliendi kõrgema juhtkonna liikmete tuvastamine

4.19. Kui klient on juriidiline isik, peaksid äriühingud tegema kõik võimaliku, et tuvastada tegelikult kasu saav omanik, nagu on määratletud direktiivi (EL) 2015/849 artikli 3 lõike 6 punkti a alapunktis i.

4.20. Äriühingud peaksid püüdma tuvastada kliendi kõrgema juhtkonna liikmeid tegelikult kasu saavate omanikena ainult järgmistel juhtudel:

- a) nad on ammandanud kõik võimalikud meetodid, et tuvastada füüsiline isik, kes on kliendi lõplik omanik või kontrollija;
- b) nende suutmatust tuvastada füüsiline isik, kes on kliendi lõplik omanik või kontrollija, ei tekita rahapesu ja terrorismi rahastamise kahtlust ning
- c) nad leiavad, et kliendi esitatud põhjendus, miks ei ole võimalik tuvastada füüsilist isikut, kes on kliendi lõplik omanik või kontrollija, on usutav.

4.21. Otsustamisel, keda kõrgema juhtkonna liiget või kõrgema juhtkonna liikmeid tuvastada tegelikult kasu saava omanikuna, peaksid äriühingud kaalutlema, kes vastutab lõplikult kliendi eest ja teeb siduvaid otsuseid kliendi nimel.

4.22. Sellistel juhtudel peaksid äriühingud selgelt dokumenteerima põhjendused, miks tuvastati kliendi tegelikult kasu saava omaniku asemel kõrgema juhtkonna liige, ja registreerima oma toimingud⁷.

Ametiasutuste või riigiettevõtete tegelikult kasu saava omaniku tuvastamine

⁷ Direktiivi (EL) 2015/849 artikli 3 lõike 6 punkti a alapunkt ii.

- 4.23. Kui klient on ametiasutus või riigiettevõtte, peaksid äriühingud kõrgema juhtkonna liikme tuvastamiseks järgima suuniseid 4.21 ja 4.22.
- 4.24. Neil juhtudel ja eriti kui suhtega seotud risk on suurem, näiteks põhjusel, et riigiasutus on suure korruptsioonitasemega riigist, peaksid äriühingud võtma riskitundlikkusest lähtuvaid meetmeid tagamaks, et tegelikult kasu saava omanikuna tuvastatud isikul on kliendi nõuetekohane volitus kliendi nimel tegutsemiseks.
- 4.25. Äriühingud peaksid ka asjakohaselt arvestama võimalust, et kliendi kõrgema juhtkonna liige on riikliku taustaga isik. Sellisel juhul peaksid äriühingud kohaldama sellele kõrgema juhtkonna liikmele tugevdatud hoolsusmeetmeid kooskõlas direktiivi (EL) 2015/849 artikliga 18 ja hindama, kas kliendile riikliku taustaga isiku avaldatava mõju ulatus suurendab rahapesu ja terrorismi rahastamise riski ning kas võib olla asjakohane kohaldada tugevdatud hoolsusmeetmeid ka kliendile.

Isikutuvastuse tõendid

- 4.26. Direktiivi (EL) 2015/849 artikli 13 lõike 1 punktide a ja b kohustuste täitmiseks peaksid äriühingud kontrollima oma klientide isikusamasust ja asjakohasel juhul tegelikult kasu saavate omanike isikusamasust, tuginedes usaldusväärsele ja sõltumatule teabele ja andmetele, olenemata sellest, kas need on saadud kaugsuhtluse kaudu, elektrooniliselt või dokumentidena.
- 4.27. Äriühingud peaksid sätestama oma poliitikates ja menetlustes, mis teavet ja andmeid nad käsivad kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete jaoks usaldusväärsete ja sõltumatutena. Selle käigus peaksid äriühingud arvestama järgmist.
- a) Mis muudab andmed või teabe usaldusväärseks? Äriühingud peaksid arvestama mitmesugusel tasemel usaldusväärst, mille määramisel peaksid nad tuginema sellele,
 - i. kui palju pidi klient läbima teatud kontrolle esitatud teabe või andmete hankimiseks;
 - ii. neid kontrolle teinud isiku või asjakohasel juhul asutuse ametlik staatus;
 - iii. mis tahes kasutatud digitaalsete tuvastamissüsteemidega seostuv kindlusaste ning
 - iv. kui lihtsalt saab võltsida isikusamasuse tuvastamise teavet või andmeid.
 - b) Mis muudab andmed või teabe sõltumatuks? Äriühingud peaksid kaalutlema mitmesugust sõltumatuse taset, mille määramisel peaksid nad tuginema sellele, kui palju on esitatud andmed või teabe algselt väljastanud isik
 - i. seotud kliendiga otseste isiklike, kutseliste või perekondlike sidemete kaudu ja

- ii. võib-olla liiga mõjutatud kliendi poolt.

Enamikul juhtudel peaksid äriühingud saama käsitleda valitsuste väljastatud teavet või andmeid suurima sõltumatuse ja usaldusväärsuse tasemega teabe või andmetena.

- 4.28. Äriühingud peaksid hindama iga tõendite liigiga seotud riske ning kasutatud isikusamasuse tuvastamise ja kontrollimise meetodit ning tagama, et valitud meetod ja liik vastavad kliendiga seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise riskile.

Vahetu kontaktita olukorrad

- 4.29. Et täita oma direktiivi (EL) 2015/849 artikli 13 lõike 1 kohustusi olukordades, kus ärisuhe algatatakse, luuakse või toimub vahetu kontaktita või kui juhutehingu tegemise ajal ei viibita samas kohas, peaksid äriühingud tegema järgmist:

- a) võtma piisavaid meetmeid veendumaks, et klient on see, kes ta väidab end olevat, ning
- b) hindama, kas ärisuhte või juhutehingu vahetu kontaktita olemus suurendab rahapesu ja terrorismi rahastamise riski, ning kui jah, siis kohandama vastavalt oma kliendi suhtes rakendatavaid hoolsusmeetmeid. Vahetu kontaktita suhetega seotud riskide hindamisel peaksid äriühingud arvestama 2. suunises sätestatud riskitegureid.

- 4.30. Kui vahetu kontaktita suhte või juhutehinguga seostub suurenenud risk, peaksid äriühingud võtma tugevdatud hoolsusmeetmeid kooskõlas suunisega 4.46. Eelkõige peaksid äriühingud kaalutlema, kas oleks asjakohane võtta tugevdatud meetmeid kliendi isikusamasuse kontrollimiseks või tugevdada ärisuhte pidevat seiret.

- 4.31. Äriühingud peaksid arvestama, et elektrooniliste tuvastusmeetodite kasutamine iseenesest ei põhjusta suuremat rahapesu ja terrorismi rahastamise riski, eriti kui nende elektrooniliste meetoditega seostub määruse (EL) 910/2014 kohane suur kindlusaste.

Uuenduslike tehnoloogiliste vahendite kasutamine isikusamasuse tuvastamiseks

- 4.32. Direktiiv (EL) 2015/849 on tehnoloogianeutraalne ning äriühingud võivad otsustada, kas kasutavad elektroonilisi või dokumentipõhiseid vahendeid või nende kombinatsiooni oma klientide isikusamasuse kontrollimiseks, kuid direktiivi (EL) 2015/849 artikli 13 lõike 1 punktia kohaselt peaksid äriühingud tagama, et need tõendid põhinevad andmetel või teabel, mis on pärit usaldusväärsest ja sõltumatust allikast.

- 4.33. Äriühingud, kes kasutavad või kavatsesid kasutada isikusamasuse tuvastamiseks ja kontrollimiseks uuenduslikke tehnoloogilisi vahendeid, peaksid hindama, kui palju saaks uuenduslike tehnoloogiliste lahendustega käsitleda või kui palju need võivad võimendada

rahapesu ja terrorismi rahastamise riske, eelkõige vahetu kontaktita olukordades. Hindamise osana peaks äriühingutel olema selge arusaam järgmisest:

- a) IKT- ja turvariskid, eriti risk, et uuenduslik lahendus võib olla ebasobiv või ebausaldusväärne või seda saab rikkuda;
- b) kvalitatiivsed riskid, eriti risk, et isikusamasuse kontrolli eesmärgil kasutatavad teabeallikad ei ole piisavalt sõltumatud ja usaldusväärsed ning ei vasta seega liidu õigusele või riigisisesele õigusele, ning risk, et uuendusliku lahenduse pakutava isikusamasuse kontrolli ulatus ei vasta ärisuhtega seostuva rahapesu ja terrorismi riski tasemele;
- c) juriidilised riskid, eriti risk, et tehnoloogilise lahenduse pakkuja ei järgi kohaldatavaid andmekaitse õigusakte, ja
- d) näosarnasuspettuse riskid, st risk, et klient ei ole see, keda väidab end olevat. Lisaks peaksid äriühingud kaalutlema riski, et isik ei ole päris isik.

4.34. Äriühingutel, kes kasutavad uuendusliku lahenduse kohapeal välja töötamise asemel välist teenuseosutajat, on lõplik vastutus oma kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete kohustuste täitmise eest. Nad peaksid väljendama selgelt, mis on nende suhe uuendusliku lahenduse pakkujaga (nt kas see on allhange või kas uuendusliku lahenduse pakkumine tähendab kolmandast isikust sõltumist direktiivi (EL) 2015/849 4. jao tähenduses), ning võtma piisavaid meetmeid tagamaks, et nende uuendusliku lahenduse pakkuja:

- a) on registreeritud asjakohastes riigi ametiasutustes, et tal oleks juurdepääs isikuandmetele ja ta saaks neid hoiustada ELi õigusnõuete kohaselt vastavuses määrusega (EL) 2016/679 (isikuandmete kaitse üldmäärus)⁸ ja isikuandmete kaitse üldmäärust rakendavate õigusaktidega;
- b) saab juurdepääsu ja kasutab piisavat andmevalikut eri allikatest ja ajavahemikust, eelkõige seoses järgmisega:
 - i. kliendi passil põhinevad elektroonilised tõendid ei ole suure tõenäosusega vahetu kontaktita kontekstis ilma vastavate kontrollideta piisavad tagamaks, et klient on see, kes ta väidab end olevat ja passi ei ole rikutud, ning
 - ii. ainult üks andmeallikas või üks ajahetk ei ole suure tõenäosusega piisav enamikus olukordades kontrolli standarditele vastamiseks;

⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 4.5.2016, lk 1).

- c) on sõlminud lepingulise kohustuse järgida lepingutest ning liidu õiguse ja riigisisese õiguse siduvatest normidest tulenevaid kohustusi ning teatada äriühingule muutustest otsekohe ning
 - d) tegutseb läbipaistvalt, et äriühing teab pidevalt, mis kontrollide tehakse, mis allikaid kasutati, mis olid tulemused ja kui usaldusväärsed olid need tulemused.
- 4.35. Kui väline teenuseosutaja on kolmandas riigis asutatud äriühing, peaks äriühing veenduma, et mõistab sellega seotud õiguslike riske ja operatsiooniriski ning andmekaitse nõudeid ja maandab neid riske tõhusalt.
- 4.36. Äriühingud peaksid olema valmis tõendama oma pädevale asutusele, et konkreetse uuendusliku lahenduse kasutamine on nõuetekohane.
- 4.37. Äriühingud võivad lugeda ESA 2018. aasta ühisarvamust kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete protsessis uuenduslike lahenduste kasutamise kohta, milles on nende punktide kohta lisateavet.

Ärisuhte olemuse ja eesmärgi leidmine

- 4.38. Meetmed, mida äriühingud võtavad ärisuhte olemuse ja eesmärgi leidmiseks, peaksid vastama suhtega seotud riskile ja olema piisavad, et võimaldada äriühingul mõista, kes on klient ja kes on kliendi tegelikult kasu saavad omanikud. Äriühingud peaksid võtma meetmeid, et mõista vähemalt järgmist:
- a) kliendi toimingute või tegevuse olemus;
 - b) miks klient valis äriühingu tooted ja teenused;
 - c) kontot läbivate rahaliste vahendite väärtus ja allikad;
 - d) kuidas klient kasutab äriühingu tooteid ja teenuseid;
 - e) kas klient on sõlminud muid ärisuhteid äriühingu teiste osade või selle laiema kontserniga ning kui palju see mõjutab äriühingu arusaama kliendist ning
 - f) mis on selle kliendi või klientide kategooria korral „tavapärane“ käitumine.
- 4.39. Äriühingud peaksid lugema riskitegurite kohta käesolevate suuniste suunistest 2.4–2.6.

Kliendi suhtes rakendatavad lihtsustatud hoolsusmeetmed

- 4.40. Riiklike õigusaktidega lubatud ulatuses võivad äriühingud rakendada kliendi suhtes lihtsustatud hoolsusmeetmeid olukorras, kus ärisuhtega seotud rahapesu ja terrorismi

rahastamise risk on hinnatud väikeseks. Lihtsustatud hoolsusmeetmed ei tähenda vabastust hoolsusmeetmete kohaldamisest, kuid äriühingud võivad kohandada iga hoolsusmeetme või kõigi hoolsusmeetmete arvu, ajastust või liiki viisil, mis vastab tuvastatud väikesele riskile.

4.41. Äriühingud võivad rakendada kliendi suhtes muu hulgas järgmisi lihtsustatud hoolsusmeetmeid:

- a) hoolsusmeetme ajastus, näiteks kui soovitaval tootel või tehingul on omadusi, mis piiravad selle kasutamist rahapesu ja terrorismi rahastamise eesmärgil, näiteks järgmisega:
 - i. kliendi või tegelikult kasu saava omaniku isiku kontrollimine ärisuhte loomisel või
 - ii. kliendi või tegelikult kasu saava omaniku isiku kontrollimine, kui tehingud on ületanud määratud künnise või on möödunud mõistlik tähtaeg. Äriühingud peavad tagama, et
 - a. see ei tekita faktilist vabastust hoolsusmeetmete rakendamisest, st äriühingud peavad tagama, et kliendi või tegelikult kasu saava omaniku isikut hiljem kontrollitakse;
 - b. künnis või tähtaeg on seatud mõistlikult madalale (kuigi terrorismi rahastamisega seoses peaksid äriühingud võtma teadmiseks, et madal künnis iseenesest ei pruugi olla riski vähendamiseks piisav);
 - c. nad on kehtestanud süsteemid, mis märkavad, kui künnis või tähtaeg on saavutatud, ning
 - d. nad ei lükka edasi kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete kohaldamist ega viivita kliendi kohta asjakohase teabe hankimisega, kui kohaldatavates õigusaktides, näiteks määruses (EL) 2015/847, või riiklikes õigusaktides nõutakse sellise teabe hankimist kohe alguses;
- b) tuvastamise, kontrollimise või järelevalve eesmärgil hangitud teabe koguse kohandamine, näiteks järgmistel viisidel:
 - i. isikusamasuse kontrollimine ainult ühest usaldusväärsest, usutavast ja sõltumatust dokumendist või andmeallikast hangitud teabe põhjal või

- ii. ärisuhte olemuse ja eesmärgi eeldamine, sest toode on kavandatud ainult üheks kindlaks otstarbeks, näiteks ettevõtte pensioniskeemi või ostukeskuse kinkekaardi jaoks;
- c) tuvastamise, kontrollimise või järelevalve eesmärgil hangitud teabe kvaliteedi või allika kohandamine, näiteks järgmistel viisidel:
 - i. tegelikult kasu saava omaniku isiku kontrollimisel teabe hankimine kliendilt, mitte sõltumatult allikalt (see ei ole lubatud kliendi isiku kontrollimiseks) või
 - ii. ärisuhte kõigi aspektidega seotud väga väikese riski esinemisel eeldamine, et rahastamisallikas vastab mõnele kliendi suhtes rakendatavale hoolsusmeetme nõudele, näiteks kui vahendid on riikliku hüvitise väljamaksed või on üle kantud kliendi nimeliselt kontolt EMP äriühingus;
- d) ärisuhte kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete ajakohastamise ja läbivaatamise sageduse kohandamine, näiteks tehes seda ainult siis, kui esineb käivitavaid sündmusi, näiteks kui klient soovib saada uut toodet või teenust või kui tehingu korral on jõutud teatud künniseni; äriühingud peavad tagama, et selle tulemusel ei teki faktilist vabastust kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete teabe hoidmisest ajakohasena;
- e) tehingute seire sageduse ja intensiivsuse kohandamine, näiteks jälgides ainult teatud künnise ületanud tehinguid. Kui äriühing otsustab seda teha, peab ta tagama, et künnis on seatud mõistlikule tasemele ja on kehtestatud süstemi, et tuvastada omavahel seotud tehinguid, mis koos ületaksid selle künnise.

4.42. Il jaotises on loetletud kliendi suhtes rakendatavad lihtsustatud hoolsusmeetmed, mis võivad olla eri sektorites eriti olulised.

4.43. Kliendi suhtes lihtsustatud hoolsusmeetmete rakendamisel hangitud teave peab võimaldama äriühingul olla mõistlikult kindel, et tema hinnang, et ärisuhtega seotud risk on väike, on põhjendatud. Samuti peab see olema piisav, et anda äriühingule piisavalt teavet ärisuhte olemuse kohta, et tuvastada ebatavalised või kahtlased tehingud. Kliendi suhtes lihtsustatud hoolsusmeetmete rakendamine ei vabasta asutust rahapesu andmebüroo teavitamisest kahtlastest tehingutest.

4.44. Kliendi suhtes ei tohi rakendada lihtsustatud hoolsusmeetmeid, kui on märke, et risk ei pruugi olla väike, näiteks kui on alust kahtlustada, et püütakse tegeleda rahapesuga või rahastada terrorismi või kui äriühing kahtleb hangitud teabe õigsuses⁹. Samamoodi ei tohi kliendi suhtes rakendada lihtsustatud hoolsusmeetmeid, kui kehtivad suure riski eristsenaariumid ja kohustus rakendada tugevdatud hoolsusmeetmeid.

⁹ Direktiivi (EL) 2015/849 artikli 11 punktid e ja f ning artikli 15 lõige 2.

Kliendi suhtes rakendatavad tugevdatud hoolsusmeetmed

4.45. Direktiivi (EL) 2015/849 artiklite 18–24 kohaselt peavad äriühingud kohaldama tugevdatud hooldusmeetmeid suurema riskiga olukordades ja maandama neid riske nõuetekohaselt. Tugevdatud hoolsusmeetmed ei asenda klientide suhtes rakendatavaid tavapäraseid hoolsusmeetmeid, vaid neid tuleb rakendada lisaks tavapärastele hoolsusmeetmetele.

4.46. Direktiivis (EL) 2015/849 on loetletud konkreetsed juhud, mida äriühingud peavad alati käsitlema suure riskiga olukordadena:

- a) kui klient või kliendi tegelikult kasu saav omanik on riikliku taustaga isik (artiklid 20–24);
- b) kui klient sõlmib korrespondentsuhte, mis hõlmab makseid kolmanda riigi asutusega (artikkel 19);
- c) kui äriühingul on ärisuhe suure riskiga kolmanda riigiga või äriühing teeb sellist riiki hõlmavaid tehinguid (artikli 18 lõige 1) ja
- d) kõik tehingud, mis on

- i. keerukad;
- ii. ebatavaliselt suuremahulised;
- iii. ebatavaliste tehingumustritega või
- iv. millel ei ole selget majanduslikku või õiguslikku eesmärki (artikli 18 lõige 2)

4.47. Direktiivis (EL) 2015/849 on sätestatud konkreetsed tugevdatud hoolsusmeetmed, mida äriühingud peavad rakendama:

- a) kui klient või kliendi tegelikult kasu saav omanik on riikliku taustaga isik;
- b) kui ärisuhe või tehing hõlmab komisjoni poolt kooskõlas direktiivi (EL) 2015/849 artikli 9 lõikega 2 määratletud suure riskiga kolmandat riiki;
- c) kui tegu on kolmanda riigi respondentasutusega loodud korrespondentsuhtega, mis hõlmab makseid ja
- d) seoses kõigi tehingutega, mis on keerukad, ebatavaliselt suuremahulised, ebatavalise tehingustriga või millel ei ole selget majanduslikku või õiguslikku eesmärki.

Äriühingud peaksid rakendama tugevdatud hoolsusmeetmeid olukordades, kus meetmed vastavad tuvastatud rahapesu ja terrorismi rahastamise riskile.

Riikliku taustaga isikud

- 4.48. Riskitundlikkusest lähtuvate riikliku taustaga isikute tuvastamise poliitikate ja menetluste kehtestamisel peaksid äriühingud arvestama komisjoni avaldatud loetelu avaliku võimu olulistest ülesannetest kooskõlas direktiivi (EL) 2015/849 artikli 20a lõikega 3 ning tagama nende ülesannete täitjate tuvastamise. See loetelu kohaldub ELi olulistele ülesannetele; kolmandatest riikidest pärit riikliku taustaga isikute tuvastamise viisi määramisel peaksid äriühingud lugema direktiivi (EL) 2015/849 artikli 3 lõikes 9 sisalduvat ülesannete loetelu ja kohandama seda loetelu iga juhtumi korral eraldi.
- 4.49. Kaubanduslikult pakutavaid riikliku taustaga isikute loetelusid kasutavad äriühingud peaksid tagama, et loeteludes sisalduv teave on ajakohane ja nad mõistavad nende loetelude piiranguid. Vajaduse korral peaksid äriühingud võtma lisameetmeid, näiteks kui taustauuringu tulemused on ebaselged või eivasta äriühingu ootustele.
- 4.50. Kui äriühing on tuvastanud, et klient või tegelikult kasu saav omanik on riikliku taustaga isik, peab alati tegema järgmist.
- a) Võtma asjakohased meetmed, et tuvastada ärisuhtes kasutatava vara allikas ja rahastamisallikas, et äriühing saaks olla kindel, et ei tegeleta korruptiivse või kuritegeliku tuluga. Meetmed, mida äriühingud peaksid võtma, et tuvastada riikliku taustaga isiku vara allikas ja rahastamisallikas, sõltuvad ärisuhtega seotud suure riski tasemest. Äriühingud peaksid kontrollima vara allikat ja rahastamisallikat usaldusväärsete ja sõltumatute andmete, dokumentide või teabe alusel, kui riikliku taustaga isiku ärisuhtega seotud risk on eriti suur.
 - b) Kooskõlastama kõrgema juhtkonnaga riikliku taustaga isikuga ärisuhte loomise või selle jätkamise. Kõrgema juhtkonna heakskiidu saamiseks tuleks määrata ärisuhtega seotud suurenenud riski tase ning kõrgema juhtkonna liikmel, kes kiidab riikliku taustaga isikuga loodud ärisuhte heaks, peaks olema piisavalt kõrge ametikoht ja teadmised, et teha teadlikke otsuseid äriühingu riskiprofiili otseselt mõjutavates küsimustes.
 - c) Kui kõrgem juhtkond kaalutleb, kas kiita heaks ärisuhte riikliku taustaga isikuga, peaks otsus lähtuma sellest, kui suur rahapesu ja terrorismi rahastamise risk tekib äriühingule ärisuhte loomisega ja kui tõhusalt suudab äriühing seda riski juhtida.
 - d) Tegema nii tehingute kui ka ärisuhtega seotud riski pidevat tugevdatud seiret. Äriühingud peaksid tuvastama ebatavalised tehingud ja vaatama hangitud teabe korrapäraselt läbi, et uus või tulevane teave, mis võib mõjutada riskihindamist, avastataks õigel ajal. Pideva seire sagedus peaks tulenema ärisuhtega seotud suure riski tasemest.

- 4.51. Direktiivi (EL) 2015/849 artikli 20 punktib kohaselt peavad äriühingud rakendama kõiki nimetatud meetmeid riikliku taustaga isikute, nende pereliikmete ja neile teadaolevalt lähedaste isikute suhtes ning peaksid kohandama meetmete ulatust riskitundlikkuse alusel.
- 4.52. Äriühingud peavad tagama, et riikliku taustaga isikutega seotud meetmed, mida nad kehtestavad direktiivi (EL) 2015/849 ja käesolevate suuniste järgimiseks, ei piira riikliku taustaga isikutele tarbetult juurdepääsu finantsteenustele.

Suure riskiga kolmandad riigid

- 4.53. Seoses suure riskiga kolmandaid riike hõlmavate ärisuhetega, mis on sätestatud direktiivi (EL) 2015/849 artikli 9 lõikes 2, peaksid äriühingud tagama, et kohaldavad vähemalt artikli 18a lõikes 1 sätestatud tugevdatud hoolsusmeetmeid ja kohaldatavatel juhtudel ka direktiivi (EL) 2015/849 artikli 18a lõikes 2 sätestatud meetmeid.
- 4.54. Äriühingud peaksid rakendama suunises 4.53 loetletud meetmeid ja kohandama meetmete ulatust riskitundlikkuse alusel.
- 4.55. Ärisuhe või tehing hõlmab alati suure riskiga kolmandat riiki, kui
- a) rahalised vahendid loodi suure riskiga kolmandas riigis;
 - b) rahalised vahendid saadi suure riskiga kolmandast riigist;
 - c) rahaliste vahendite sihtkoht on suure riskiga kolmas riik;
 - d) äriühing teeb tehinguid suure riskiga kolmandas riigis elava või asutatud füüsilise või juriidilise isikuga või
 - e) äriühing teeb tehinguid suure riskiga kolmandas riigis asutatud usaldushalduriga või usaldushaldusega, mille suhtes kehtib suure riskiga kolmanda riigi õigus.
- 4.56. Kliendi suhtes rakendatavaid hoolsusmeetmeid kohaldades või ärisuhte käigus peaksid äriühingud tagama, et nad rakendavad artikli 18a lõikes 1 sätestatud tugevdatud hoolsusmeetmeid ja kohaldatavatel juhtudel ka direktiivi (EL) 2015/849 artikli 18a lõikes 2 sätestatud meetmeid, kui äriühingud leiavad, et
- a) tehing läbib suure riskiga kolmandat riiki, näiteks makseteenuse vahendaja asukoha tõttu, või
 - b) kliendi tegelikult kasu saav omanik on suure riskiga kolmanda riigi resident.
- 4.57. Vaatamata suunistele 4.54 ja 4.56 peaksid äriühingud hoolikalt hindama ärisuhete ja tehingutega seotud riske, kui

- a) on teada, et kliendil on lähedased isiklikud ja kutselised suhted suure riskiga kolmanda riigiga või
- b) on teada, et tegelikult kasu saaval omanikul (tegelikult kasu saavatel omanikel) on lähedased isiklikud ja kutsesuhted suure riskiga kolmanda riigiga.

Neis olukordades peaksid äriühingud tegema riskipõhise otsuse, kas rakendada direktiivi (EL) 2015/849 artiklis 18a sätestatud meetmeid, tugevdatud hoolsusmeetmeid või tavalisi kliendi suhtes rakendatavaid hoolsusmeetmeid.

Korrespondentsuhted

- 4.58. Direktiivi (EL) 2015/849 artikli 19 järgimiseks peavad äriühingud võtma konkreetseid tugevdatud hoolsusmeetmeid, kui neil on piiriülene korrespondentsuhete kolmanda riigi respondentasutustega. Äriühingud peavad rakendama kõiki neid meetmeid ja kohandama meetmete ulatust riskitundlikkuse alusel.
- 4.59. Korrespondentpangasuhete raames rakendatavate tugevdatud hoolsusmeetmete suunised on esitatud II jaotises. Need suunised võivad olla äriühingutele kasulikud ka seoses muude korrespondentsuhetega.

Ebatavalised tehingud

- 4.60. Äriühingud peaksid kohaldama nõuetekohaseid poliitikaid ja menetlusi, et avastada ebatavalisi tehinguid või tehingumustreid. Selliste tehingute tuvastamisel peab äriühing rakendama tugevdatud hoolsusmeetmeid. Tehingud võivad olla ebatavalised järgmistel põhjustel:
 - a) tehing on suurem kui äriühing tavaliselt eeldab selle alusel, mida ta teab kliendi, ärisuhte või kliendi kategooria kohta;
 - b) tehingumuster on ebatavaline või ootamatu võrreldes kliendi tavapärase tegevusega või sarnaste klientide, toodete või teenustega seostatava tehingustriga või
 - c) tehingud on väga keerukad võrreldes muude sarnaste tehingutega, mis on seotud sarnaste kliendiliikide, toodete või teenustega, ja äriühing ei tea selle majanduslikku põhjendust või õiguspärast eesmärki või kahtleb talle antud teabe õigsuses.
- 4.61. Need tugevdatud hoolsusmeetmed peaksid võimaldama äriühingul leida, kas tehingud on kahtlased, ning peaksid hõlmama vähemalt järgmist:

- a) mõistlike ja piisavate meetmete võtmine, et mõista tehingu tausta ja eesmärki, näiteks leides rahaliste vahendite allika ja sihtkoha või otsides rohkem teavet kliendi tegevuse kohta, et leida tema sellise tehingu tegemise tõenäosus, ning
- b) ärisuhte ja edasiste tehingute sagedam ja üksikasjalikum seire. Äriühing võib otsustada jälgida üksiktehinguid, kui see vastab tuvastatud riskile.

Muud suure riskiga olukorrad

4.62. Kõigis muudes suure riskiga olukordades peaksid äriühingud otsustama teabe alusel, mis tugevdatud hoolsusmeetmed on igas suure riskiga olukorras asjakohased. Tugevdatud hoolsusmeetmete asjakohane liik, sealhulgas soovitud lisateabe ja suurendatud seire ulatus, sõltub põhjusest, miks juhutehing või ärisuhe on liigitatud suure riskiga suhteks.

4.63. Äriühingud ei ole kohustatud rakendama kõiki allpool loetletud tugevdatud hoolsusmeetmeid kõigil juhtudel. Näiteks võib teatud suure riskiga olukordades olla asjakohane keskenduda pidevale tugevdatud seirele ärisuhte kestel.

4.64. Äriühingute rakendatavad tugevdatud hoolsusmeetmed võivad hõlmata järgmisi meetmeid.

- a) Kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete jaoks hangitud teabe koguse suurendamine järgmisega:
 - i. teave kliendi või tegelikult kasu saava omaniku isiku või kliendi omandi- ja kontrollstruktuuri kohta, et olla kindel, et mõistetakse hästi ärisuhtega seotud riski. See võib hõlmata kliendi või tegelikult kasu saava omaniku maine teabe hankimist ja hindamist ning kliendi või tegelikult kasu saava omaniku suhtes tehtud negatiivsete süüdistuste hindamist. Näited:
 - a. pereliikmete ja lähedaste äripartnerite teave;
 - b. kliendi või tegelikult kasu saava omaniku varasema ja praeguse äritegevuse teave ning
 - c. negatiivse meediakajastuse otsing;
 - ii. ärisuhte kavandatud olemuse teave, et leida, kas ärisuhte olemus ja eesmärk on õiguspärased, ning aidata äriühingutel saada terviklikumat ülevaadet kliendi riskiprofiilist. See võib hõlmata järgmist teavet:
 - a. kontrol tõenäoliselt tehtavate tehingute arv, suurus ja sagedus, et aidata äriühingul avastada kahtlasi kõrvalekaldeid (mõnikord võib olla asjakohane nõuda tõendeid);

- b. põhjus, miks klient soovib konkreetset toodet või teenust, eriti kui on ebaselge, miks kliendi vajadusi ei saa paremini täita teisiti või teises jurisdiktsioonis;
 - c. rahaliste vahendite sihtkoht;
 - d. kliendi või tegelikult kasu saava omaniku tegevuse olemus, et aidata äriühingul paremini mõista ärisuhte tõenäolist olemust.
- b) Kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmetega seoses hangitava teabe kvaliteedi suurendamine, et kinnitada kliendi või tegelikult kasu saava omaniku isikusamasust, muu hulgas järgmisega:
- i. nõudes, et esimene makse tehakse kontrollitavana kliendi nimeliselt kontolt pangas, mille suhtes kehtivad kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete standardid, mis ei ole leebemad kui direktiivi (EL) 2015/849 II peatükis sätestatu, või
 - ii. leides, et kliendi vara ja rahalised vahendid, mida kasutatakse ärisuhtes, ei ole kriminaaltulu ning vara allikas ja rahastamisallikas vastab äriühingu teadmistele kliendi ja ärisuhte olemuse kohta. Mõnel juhul, kui ärisuhtega seotud risk on eriti suur, võib vara allika ja rahastamisallika kontrollimine olla ainus asjakohane riskimaandamisvahend. Rahastamisallikat või vara allikat saab kontrollida muu hulgas käibemaksu- ja tuludeklaratsioonidest, auditeeritud raamatupidamisaruannetest, palgatõenditest, avalikest dokumentidest või sõltumatutest meediakajastustest. Äriühingud peaksid pidama meeles, et õiguspärasest äritegevusest pärit rahalised vahendid võivad siiski tähendada rahapesu või terrorismi rahastamist, nagu on sätestatud direktiivi (EL) 2015/849 artikli 1 lõigetes 3–5.
- c) Sagedam läbivaatamine, et olla kindel, et äriühing suudab jätkuvalt juhtida individuaalse ärisuhtega seotud riski, või järeldada, et ärisuhe ei vasta enam äriühingu riskiisule, ning tuvastada tehingud, mis vajavad täiendavat läbivaatamist, muu hulgas järgmisega:
- i. vaadates ärisuhte sagedamini läbi, et leida, kas kliendi riskiprofiil on muutunud ja kas riskid on jätkuvalt juhitavad;
 - ii. saades kõrgema juhtkonna heakskiidu luua ärisuhe või seda jätkata tagamaks, et kõrgem juhtkond on teadlik äriühingule tekkivast riskist ja saab teha teadliku otsuse, kui palju ta suudab seda riski juhtida;

- iii. vaadates ärisuhte korrapärasemalt läbi tagamaks, et kliendi riskiprofiili kõik muutused tuvastatakse, neid hinnatakse ja vajaduse korral võetakse vajalikud meetmed, või
- iv. jälgides sagedamini või põhjalikumalt tehinguid, et tuvastada ebatavalisi või ootamatuid tehinguid, mis võivad tekitada rahapesu ja terrorismi rahastamise kahtlust. See võib hõlmata vahendite sihtkoha või teatud tehingute põhjuse leidmist.

4.65. II jaotises on loetletud kliendi suhtes rakendatavad tugevdatud hoolsusmeetmed, mis võivad olla eriti olulised eri sektorites.

Muud kaalutlused

- 4.66. Äriühingud ei tohiks luua ärisuhet, kui nad ei suuda täita kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete nõudeid, kui nad ei ole kindlad, et ärisuhte eesmärk ja olemus on õiguspärane, või kui nad ei ole kindlad, et suudavad tõhusalt juhtida riski, et neid võidakse kasutada rahapesu ja terrorismi rahastamise eesmärgil. Kui selline ärisuhe on juba loodud, peaksid äriühingud selle lõpetama või peatama tehingud kuni ärisuhte lõpetamiseni vastavalt õiguskaitseasutuste juhistele, kui asjakohane.
- 4.67. Kui äriühingul on mõistlikku alust kahelda, et üritatakse tegeleda rahapesu ja terrorismi rahastamisega, peab ta sellest teatama oma rahapesu andmebüroole.
- 4.68. Äriühingud peaksid võtma teadmiseks, et riskipõhise lähenemisviisi kohaldamine ei tähenda iseenesest, et nad peaksid keelduma loomast ärisuhteid teatud kliendikategooriatega, mida nad seostavad suurema rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiga, või need suhted lõpetama, sest individuaalsete ärisuhetega seotud risk võib varieeruda isegi samas kategoorias.

Seire

4.69. Direktiivi (EL) 2015/849 artikli 13 kohaselt peavad äriühingud jälgima oma klientidega sõlmitud ärisuhteid.

- 4.70. Seire peaks hõlmama järgmist:
 - a. tehingute seire, et tagada, et need on kooskõlas kliendi riskiprofiili, tema finantsseisundi ja äriühingu teadmistega kliendi kohta, et tuvastada ebatavalisi või kahtlasi tehinguid, ning
 - b. nende valduses olevate dokumentide, andmete või teabe hoidmine ajakohasena, et paremini mõista ärisuhetega seotud riskide võimalikke muutusi ning tagada, et pideva seire aluseks olev teave on täpne.

- 4.71. Äriühingud peaksid määrama seire sageduse ja intensiivsuse riskitundlikkuse alusel, arvestades oma äritegevuse olemust, suurust ja keerukust ning riskitaset, millega nad kokku puutuvad.

Tehingute seire

- 4.72. Äriühingud peaksid tagama, et nende lähenemisviis tehingute seirele on tõhus ja nõuetekohane.
- 4.73. Tõhus tehingute seire süsteem tugineb ajakohasele klienditeabele ning peaks võimaldama äriühingul usaldusväärset tuvastada ebatavalisi ja kahtlasi tehinguid ning tehingumustreid. Äriühingud peaksid tagama, et ta on kehtestanud protsessid märgistatud tehingute läbivaatamiseks põhjendamatu viivitusega.
- 4.74. See, mis on asjakohane, sõltub äriühingu tegevuse olemusest, suurusest ja keerukusest ning riskidest, millega äriühing kokku puutub. Äriühingud peaksid kohandama seire intensiivsust ja sagedust kooskõlas riskipõhise lähenemisviisiga. Igal juhul peaksid äriühingud määrama järgmise.
- a) Mis tehinguid jälgitakse reaajas ning millele tehakse järelkontrolli. Selle käigus peaksid äriühingud määrama,
 - i. mis suure riski tegurid või suure riski tegurite kombinatsioonid ajendavad alati reaajas seire ja
 - ii. mis rahapesu ja terrorismi rahastamisega seotud tehinguid jälgitakse reaajas, eriti neid, kus juba esineb suurem ärisuhtega seotud risk;
 - b) kas tehinguid jälgitakse käsitsi või kasutatakse automaatset tehinguseiresüsteemi; suurt tehingumahtu töötlevad äriühingud peaksid kaalutlema automaatse tehinguseiresüsteemi kasutuselevõttu; ning
 - c) tehingute seire sagedus, arvestades käesolevate suuniste nõudeid.
- 4.75. Lisaks üksikute tehingute reaajas ja tagantjärele seirele ning sõltumata kasutatava automaatsuse astmest peaksid äriühingud vaatama regulaarselt läbi kõigist töödeldud tehingust võetud valimit, et tuvastada suundumusi, mida saab kasutada riskihindamisel, ning testida ja vajaduse korral täiustada oma tehinguseiresüsteemi nõuetekohasust. Lisaks peaksid äriühingud oma tehinguseiresüsteemide testimiseks ja täiustamiseks kasutama suuniste 1.29–1.30 all saadud teavet.

Kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete teabe hoidmine ajakohasena

- 4.76. Äriühingud peavad hoidma hoolsusmeetmete teabe ajakohasena.¹⁰
- 4.77. Hoolsusmeetmete teabe ajakohasena hoidmise poliitikate ja menetluste kehtestamisel peaksid äriühingud pöörama erilist tähelepanu vajadusele olla valvas sellise klienditeabe suhtes, mis aitab äriühingul mõista, kas ärisuhtega seotud risk on muutunud, ja sellist teavet koguda. Teave, mida äriühingud peaksid koguma, on näiteks kliendi rahaliste vahendite allikate näilised muutused, omandistruktuur või käitumine, mis erineb püsivalt äriühingu eeldatud käitumisest või tehinguprofiilist.
- 4.78. Kliendi olukorra muutus tekitab tõenäoliselt vajaduse kohaldada kliendile kliendi suhtes rakendatavaid hoolsusmeetmeid. Neis olukordades ei pruugi äriühingutel olla vaja taasrakendada kõiki hoolsusmeetmeid, kuid nad peaksid määrama, mis hoolsusmeetmeid rakendada ja mis ulatuses. Näiteks võib olla väiksema riskiga olukordades võimalik, et äriühing saab kliendi kohta olemasoleva hoolsusmeetmete teabe ajakohastamisel toetuda ärisuhte käigus kogutud teabele.

5. suunis. Andmete säilitamine

- 5.1. Direktiivi (EL) 2015/849 artiklite 8 ja 40 eesmärgi kohaselt peavad äriühingud säilitama andmeid vähemalt järgmise kohta:
- a) hoolsusmeetmete teave;
 - b) nende riskihinnangud ja
 - c) tehingud.
- 5.2. Äriühingud peaksid tagama, et nende andmetega saab pädevale asutusele tõendada võetud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise meetmete piisavust.

6. suunis. Koolitus

- 6.1. Äriühingud peavad teavitama oma töötajaid rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kohustuste täitmiseks vastu võetud sätetest¹¹.
- 6.2. Selle osana ja kooskõlas I jaotises sisalduvate suunistega peaksid äriühingud võtma meetmeid tagamaks, et töötajad mõistavad
- a) kogu tegevuse riskihindamist ja kuidas see mõjutab nende igapäevast tööd;
 - b) äriühingu rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise poliitikaid ja menetlusi ning kuidas neid tuleb rakendada ning

¹⁰ Kolmanda rahapesuvastase direktiivi artikli 14 lõige 5.

¹¹ Direktiivi (EL) 2015/849 artikli 46 lõige 1.

- c) kuidas tunda ära kahtlasi või ebatavalisi tehinguid ja tegevusi ning mida sel juhul teha.

6.3. Äriühingud peaksid tagama, et rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise koolitus on

- a) äriühingu ja tema äritegevuse seisukohast asjakohane;
- b) kohandatud töötajatele ja nende konkreetsetele rollidele;
- c) regulaarselt ajakohastatav ja
- d) tõhus.

7. suunis. Tõhususe läbivaatamine

7.1. Äriühingud peaksid regulaarselt hindama oma rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise lähenemisviisi tõhusust ning määrama hindamise sageduse ja intensiivsuse riskitundlikkuse alusel, arvestades oma tegevuse olemust ja suurust ning rahapesu ja terrorismi rahastamise riske, millega nad kokku puutuvad.

7.2. Äriühingud peaksid kaalutlema, kas on põhjendatud või vajalik lasta oma lähenemisviisi läbi vaadata sõltumatul isikul¹².

¹² Direktiivi (EL) 2015/849 artikli 8 lõike 4 punkt b.

II jaotis. Valdkondlikud suunised

II jaotise valdkondlikud suunised täiendavad käesolevate suuniste I jaotise üldsuuniseid. Neid tuleks lugeda koos I jaotisega.

II jaotise igas valdkondlikus suunises kirjeldatud riskitegurid ei ole ammendavad. Äriühingud peaksid käsitlema olukorraga seotud riski terviklikult ja võtma teadmiseks, et üksikute riskitegurite olemasolu ei pruugi tingimata suurendada või vähendada ärisuhte või juhutehingu riskikategooriat.

Lisaks on II jaotise igas valdkondlikus suunises esitatud näited kliendi suhtes rakendatavatest hoolsusmeetmetest, mida äriühingud peaksid kohaldama riskitundlikkuse alusel suure riskiga ja – riiklike õigusaktidega lubatud ulatuses – ka väikese riskiga olukordades. Need näited ei ole ammendavad ja äriühingud peaksid valima kõige asjakohasemad kliendi suhtes rakendatavad hoolsusmeetmed kooskõlas rahapesu ja terrorismi rahastamise tuvastatud riski taseme ja liigiga.

8. suunis. Valdkondlik suunis seoses korrespondentsuhetega

- 8.1. 8. suunises esitatakse suunised korrespondentpanganduse kohta, mis on määratletud direktiivi (EL) 2015/849 artikli 3 punkti 8 alapunktis a. Äriühingud, kes loovad muid korrespondentsuhteid, mis on määratletud direktiivi (EL) 2015/849 artikli 3 punkti 8 alapunktis b, peaksid neid suuniseid kohaldama asjakohasel juhul.
- 8.2. Äriühingud peaksid arvestama, et korrespondentpangandussuhtes osutab korrespondentasutus pangateenuseid respondentasutusele kas otse või respondentasutuse klientide nimel. Korrespondentasutusel ei ole tavaliselt ärisuhet respondentasutuse klientidega ning ta ei tea tavaliselt nende isikute ega alustehingu olemust või eesmärki, v.a kui see teave sisaldub maksekorralduses.
- 8.3. Lisaks käesolevate suuniste II jaotises esitatud riskiteguritele ja meetmetele peaksid äriühingud kaalutlema järgmisi riskitegureid ja meetmeid.

Riskitegurid

Toodete, teenuste ja tehingute riskitegurid

- 8.4. Järgmised tegurid võivad riski suurendada.
 - a) Kontot võivad kasutada muud respondentpangad, millel on otsene suhe respondentasutusega, kuid mitte korrespondentasutusega (nn pesastamine ehk järgmise etapi kliirimine (*nesting, downstream clearing*), mis tähendab, et korrespondentasutus osutab kaudselt teenuseid teistele pankadele, mis ei ole respondentpangad.
 - b) Kontot võivad kasutada respondentasutuse kontserni muud üksused, mille suhtes ei ole rakendatud korrespondentasutuse hoolsusmeetmeid.
 - c) Teenuse raames avatakse laiendatud kasutusõigusega konto, mis võimaldab respondentasutuse klientidel teha tehinguid otse respondentasutuse kontol.
- 8.5. Järgmised tegurid võivad riski vähendada.
 - a) Ärisuhe piirneb SWIFTi riskihaldusrakenduse (RMA) kasutamisega, mille kaudu hallatakse finantseerimisasutuste vahelist suhtlust. SWIFTi RMA programmiga hallatav ärisuhe ei hõlma respondentasutuse ehk vastaspoole maksekonto ärisuhet.
 - b) Pangad tegutsevad otse, mitte ei töötle tehinguid oma klientide nimel, näiteks kahe panga vahelised valuutavahetusteenused, kus tegevus toimub otse

pankade vahel ja tehingute arveldamine ei hõlma makset kolmandale isikule. Sellistel juhtudel tehakse tehing respondentpanga kontole.

- c) Tehing on seotud väärtpaperite müümise, ostmise või pantimisega reguleeritud turgudel ELi või ELi-välises väärtpaperiarveldussüsteemis, näiteks kui tegutsetakse otsese juurdepääsuga kontohaldurina või kasutatakse otsese juurdepääsuga kontohaldurit, tavaliselt kohaliku osaleja kaudu.

Kliendi isiku riskitegurid

8.6. Järgmised tegurid võivad riski suurendada.

- a) Respondentasutuse rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise poliitika ning süsteemid ja kontrollid, mida respondentasutus kohaldab nende rakendamiseks, ei vasta direktiiviga (EL) 2015/849 nõutud standarditele.
- b) Respondentasutuse suhtes ei tehta asjakohast ja piisavat rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalvet.
- c) Respondentasutuse, tema emaettevõtja või respondentasutusega samasse kontserni kuuluva äriühingu suhtes on hiljuti võetud regulatiivmeetmeid rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise poliitikate ja menetluste ebapiisava järgimise ja/või rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kohustuste rikkumise eest.
- d) Respondentasutusel on oluline tegevus sektorites, mida seostatakse rahapesu ja terrorismi rahastamise suurema riskiga; näiteks osutab respondentasutus olulises mahus rahasiirdeteenuseid või tegeleb teatud rahasiirdeteenuse pakkujate või rahavahetuspunktide nimel tema mitteresidentidega või valuutas, mis ei ole tema asukohariigi valuuta.
- e) Respondentasutuse juhtkonda või omanike hulka kuuluvad riikliku taustaga isikud, eelkõige kui riikliku taustaga isikul on võimalik avaldada olulist mõju respondentasutusele, kui riikliku taustaga isiku kui juhatuse liikme või võtmeisiku maine, usaldusväärsus või sobivus tekitab kahtlusi või kui riikliku taustaga isik on pärit jurisdiktsioonist, mis on seotud suurema rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiga. Äriühingud peaksid pöörama erilist tähelepanu jurisdiktsioonidele, kus korruptsiooni peetakse süsteemseks või ulatuslikuks.
- f) Respondentasutusega loodud ärisuhe tekitab kahtlusi, näiteks seepärast, et tehingute summa ei ole kooskõlas sellega, mida korrespondentasutus võiks eeldada oma teadmiste alusel respondentasutuse olemuse ja suuruse kohta.

- g) Respondentasutus jätab esitamata teabe, mida korrespondentasutus küsib kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete ja tugedatud hoolsusmeetmete eesmärgil, ja maksja või makse saaja teabe, mida nõutakse määruse (EL) 2015/847 alusel. Sellel eesmärgil peaks korrespondentasutus kaalutlema ühissuunistes JC/GL/2017/16 sätestatud kvalitatiivseid ja kvantitatiivseid kriteeriume¹³.

8.7. Järgmised tegurid võivad riski vähendada. Korrespondentasutus on kindel, et

- a) respondentasutuse rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kontrollid ei ole leebemad kui direktiivis (EL) 2015/849 nõutu;
- b) respondentasutus kuulub korrespondentasutusega samasse kontserni, ei asu jurisdiktsioonis, mis on seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise suurema riskiga, ning järgib tulemuslikult kontserni rahapesuvastaseid standardeid, mis ei ole leebemad kui direktiivis (EL) 2015/849 nõutu.

Riiklikud või geograafilised riskitegurid

8.8. Järgmised tegurid võivad riski suurendada.

- a) Respondentasutus asub jurisdiktsioonis, mis on seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise suurema riskiga. Äriühingud peaksid pöörama erilist tähelepanu jurisdiktsioonidele,
- i. mis on tuvastatud direktiivi (EL) 2015/849 artikli 9 lõike 2 kohaselt suure riskiga kolmanda riigina;
- ii. kus korruptsiooni ja/või muude rahapesueelse kuritegevuse tase on oluline;
- iii. kus õigus- ja kohtusüsteemil ei ole piisavat suutlikkust võtta nende kuritegude eest tulemuslikult vastutusele;
- iv. kus esineb olulist terrorismi rahastamist või terroristide tegevust või
- v. kus puudub rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise tulemuslik järelevalve.
- b) Respondentasutus tegeleb olulises mahus klientidega, kes asuvad jurisdiktsioonis, mis on seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise suurema riskiga.

¹³ Määruse (EL) nr 2015/847 artikli 25 kohased 22. septembri 2017. aasta ühissuunistes meetmete kohta, mida makseteenuse pakkujad peaksid võtma, et tuvastada puuduvat või puudulikku teavet maksja või makse saaja kohta, ning menetlused, mida nad peaksid kehtestama, et hallata selliseid rahaülekandeid, millel puudub nõutud teave

- c) Respondentasutuse emaettevõtja peakorter asub või emaettevõtja on asutatud jurisdiktsioonis, mis on seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise suurema riskiga.

8.9. Järgmised tegurid võivad riski vähendada.

- a) Respondentasutus asub EMP liikmesriigis.
- b) Respondentasutus asub kolmandas riigis, kus kehtivad rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise nõuded, mis ei ole leebemad kui direktiivis (EL) 2015/849 nõutu, ning respondentasutus rakendab neid nõudeid tulemuslikult (kuigi korrespondentasutused peaksid võtma teadmiseks, et see ei vabasta neid direktiivi (EL) 2015/849 artiklis 19 sätestatud tugevdatud hoolsusmeetmete rakendamisest).

Meetmed

8.10. Kõik korrespondentasutused peaksid riskitundlikkuse alusel kohaldama direktiivi (EL) 2015/849 artiklis 13 sätestatud kliendi suhtes rakendatavaid hoolsusmeetmeid korrespondentasutuse kliendiks olevatele respondentasutustele. See tähendab, et korrespondentasutused peaksid tegema järgmist.

- a) Tuvastama respondentasutuse ja tegelikult kasu saava omaniku isikusamasuse ja seda kontrollima. Selleks peaksid korrespondentasutused hankima piisavat teavet respondentasutuse tegevuse ja maine kohta, et leida, et respondentasutusega seotud rahapesu risk ei suurene. Eelkõige peaksid korrespondentasutused tegema järgmist.
 - i. Hankima teavet respondentasutuse juhtkonna kohta ja kaalutlema, kui tähtsad on finantskuritegevuse ennetamise seisukohast respondentasutuse juhtkonna või omanike sidemed riikliku taustaga isikute või teiste suure riskiga isikutega, ning
 - ii. kaalutlema riskitundlikkuse alusel, kas on asjakohane hankida teavet respondentasutuse põhitegevuse ja klientide kohta, kellega respondentasutus töötab, ning respondentasutuse rahapesuvastaste süsteemide ja kontrollimeetmete kvaliteedi kohta (sealhulgas avalikkusele kättesaadav teave hiljuti rahapesuvastase tegevuse puuduste eest kohaldatud regulatiiv- või kriminaalkaristuste kohta). Kui respondentasutus on filiaal või tütar- või sidusettevõtja, peaksid korrespondentasutused arvestama ka emaettevõtja staatust, mainet ja rahapesuvastaseid kontrollid.
- b) Leidma ja dokumenteerima osutatava teenuse olemuse ja eesmärgi ning iga asutuse kohustused. See võib hõlmata kirjalikku selgitust ärisuhte ulatuse ja tarnitavate toodete ja teenuste kohta ning seda, kuidas ja kes saab

korrespondentpangandusteenust kasutada (näiteks kas seda võivad kasutada teised pangad tänu oma suhtele respondentasutusega).

- c) Jälgima ärisuhet, sealhulgas tehinguid, et tuvastada respondentasutuse riskiprofiili muutused ning avastada ebatavaline või kahtlane käitumine, sealhulgas tegevus, mis ei vasta osutatavate teenuste eesmärgile või on vastuolus korrespondentasutuse ja respondentasutuse vahel kokku lepitud kohustustega. Kui korrespondentpank võimaldab respondentasutuse klientidele otsest juurdepääsu kontodele (näiteks laiendatud kasutusõigusega kontod või nn pesastatud kontod (*nested accounts*)), peaks ta ärisuhet jälgima järjepidevalt ja tõhustatult. Korrespondentpanganduse olemuse tõttu on suhte loomise järgne seire tavaline.
- d) Tagama, et neil olev kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete teave on ajakohane.

- 8.11. Kooskõlas direktiivi (EL) 2015/849 artikliga 24 peavad korrespondentasutused ühtlasi nõudma, et respondentasutus ei lubaks oma kontosid kasutada varipankadel. Selleks võib küsida respondentasutuselt kinnitust, et see ei tegele varipankadega, vaadata üle respondentasutuse poliitikate ja menetluste asjakohased sätted või kaalutleda avalikult kättesaadavat teavet, näiteks õigussätteid, millega keelatakse varipankade teenindamine.
- 8.12. Direktiivis (EL) 2015/849 ei ole nõuet, et korrespondentasutused peaksid kohaldama kliendi suhtes rakendatavaid hoolsusmeetmeid respondentasutuse üksikklientide suhtes.
- 8.13. Korrespondentasutused peaksid arvestama, et rahvusvaheliste organisatsioonide esitatavad küsimustikud kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete kohta ei ole tavaliselt koostatud selleks, et aidata korrespondentidel täita direktiivist (EL) 2015/849 tulenevaid kohustusi. Kui korrespondentasutus kaalutleb küsimustike kasutamist, peaks ta hindama, kas sellest piisab, et ta saaks täita direktiivist (EL) 2015/849 tulenevaid kohustusi, ning võtma vajaduse korral lisameetmeid.

EMP-välistes riikides asuvad respondentasutused

- 8.14. Korrespondentasutused peaksid oma direktiivi (EL) 2015/849 artikli 19 järgsete kohustuste täitmiseks olukorras, kus korrespondentsuhe hõlmab maksete tegemist kolmanda riigi respondentasutusega, kohaldama lisaks direktiivi (EL) 2015/849 artiklis 13 sätestatud kliendi suhtes rakendatavatele hoolsusmeetmetele ka konkreetseid tugevdatud hoolsusmeetmeid, kuid võivad neid riskitundlikkuse alusel kohandada. Äriühingud peavad kõigis olukordades kohaldama vähemalt suuniseid 8.10–8.13.
- 8.15. Korrespondentasutused peavad rakendama kõiki neid tugevdatuid hoolsusmeetmeid EMP-välistes riikides asuvate respondentasutuste suhtes, kuid võivad kohandada nende meetmete ulatust riskitundlikkuse alusel. Näiteks kui korrespondentasutus on asjakohaste uuringute

alusel kindel, et respondentasutus asub kolmandas riigis, kus on rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise tulemuslik kord, mille vastavust neile nõuetele jälgitakse tulemuslikult, ning ei ole põhjust oletada, et respondentasutuse rahapesuvastased poliitikad ja menetlused on ebapiisavad või on hiljuti tunnistatud ebapiisavaks, siis on võimalik, et respondentasutuse rahapesuvastaseid kontrolle ei tule hinnata üksikasjalikult.

8.16. Korrespondentasutused peaksid alati piisavalt dokumenteerima kliendi suhtes rakendatavad hoolsusmeetmed ja tugevdatud hoolsusmeetmed ning otsustamisprotsessid.

8.17. Direktiivi (EL) 2015/849 artikli 19 järgimiseks peaksid äriühingute võetavad riskitundlikkusest lähtuvad meetmed võimaldama neil teha järgmist:

- a) koguda piisavat teavet respondentasutuse kohta, et mõista täielikult respondentasutuse tegevuse olemust, et leida, kui palju tekitab respondentasutuse tegevus korrespondentasutusele rahapesu suuremat riski. See peaks hõlmama meetmeid, mis aitavad mõista respondentasutuse kliendibaasi olemust, küsides vajaduse korral respondentasutuselt tema klientide kohta, ja hinnata selle riski ning tegevusi, mida respondentasutus teeb korrespondentkontolt.
- b) Määrata avalikkusele kättesaadava teabe põhjal asutuse maine ja järelevalve kvaliteet. See tähendab, et korrespondentasutus peaks hindama, kui palju võib korrespondentasutus tugineda asjaolule, et respondentasutuse rahapesuvastaste kohustuste täitmise üle tehakse asjakohast järelevalvet. Korrespondentidel võivad aidata seda tuvastada mitu avalikult kättesaadavat ressursi, näiteks FATFi või FSAPi hindamised, kus on tõhusa järelevalve osad.
- c) Hinnata respondentasutuste rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kontrolle. See tähendab, et korrespondentasutus peaks hindama kvalitatiivselt respondentasutuse rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kontrolliraamistikku, mitte ainult hankima koopia respondentasutuse rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise poliitikatest ja menetlustest. See hinnang tuleks nõuetekohaselt dokumenteerida. Kooskõlas riskipõhise lähenemisviisiga peaks korrespondentasutus kaalutlema kohapealseid külastusi ja/või pistelist kontrolli, kui risk on eriti suur ja eelkõige kui korrespondentpanganduse tehingute maht on oluline, tagamaks, et respondentasutuse rahapesuvastaseid poliitikaid ja menetlusi rakendatakse tulemuslikult.
- d) Hankida direktiivi (EL) 2015/849 artikli 3 lõikes 12 määratletud kõrgemalt juhtkonnalt heakskiit enne uue korrespondentsuhte sõlmimist ja kui tekivad uued olulised riskid, näiteks kuna riik, milles respondentasutus tegutseb, on direktiivi (EL) 2015/849 artikli 9 sätete kohaselt nimetatud suure riskiga riigiks. Heakskiitev kõrgem juht ei tohiks olla ärisuhet spondeeriv ametnik, ning mida

suurem on ärisuhtega seotud risk, seda kõrgema astme juht peaks andma heakskiidu. Korrespondentasutused peaksid hoidma kõrgemat juhtkonda kursis suure riskiga korrespondentpangandussuhete ja meetmetega, mida korrespondentasutus võtab selle riski tõhusaks juhtimiseks.

- e) Dokumenteerida iga asutuse kohustused. Kui seda ei ole juba täpsustatud standardlepingus, peaksid korrespondentasutused sõlmima kirjaliku lepingu, mis sisaldab vähemalt järgmist:
- i. respondentasutusele pakutavad tooted ja teenused,
 - ii. kuidas ja kes saab kasutada korrespondentpanka (nt kas seda saavad kasutada teised pangad oma respondentasutusega loodud suhte kaudu), mis on respondentasutuse rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kohustused;
 - iii. kuidas korrespondentasutus suhet jälgib, et tagada, et ta järgib oma lepingulisi kohustusi (nt tehingute järelkontrolli kaudu);
 - iv. teave, mille respondentasutus peaks andma korrespondentasutusele päringu alusel (eriti korrespondentsuhte seire eesmärgil) ja mõistlik tähtpäev, mis ajaks tuleks teave esitada (arvestades makseahela või korrespondentasutuste ahela keerukust);
- f) veenduda seoses laiendatud kasutusõigusega kontode ja nn pesastatud kontodega (*nested accounts*), et respondentasutusest krediidi- või finantseerimisasutus on kontrollinud korrespondentasutuse kontodele otsest juurdepääsu omava kliendi isikusamasust ja rakendanud tema suhtes järjepidevalt hoolsusmeetmeid, ning veenduda, et respondentasutus suudab taotluse korral esitada korrespondentasutusele asjakohased hoolsusmeetmete andmed. Korrespondentasutused peaksid saama respondentasutuselt kinnituse, et taotluse korral on võimalik esitada asjakohased andmed.

EMP riikides asuvad respondentasutused

- 8.18. Kui respondentasutus asub EMP riigis, ei kohaldata direktiivi (EL) 2015/849 artiklit 19. Korrespondentasutusel on siiski kohustus rakendada riskitundlikke hoolsusmeetmeid vastavalt direktiivi (EL) 2015/849 artiklile 13.
- 8.19. Kui EMP liikmesriigis asuva respondentasutusega seotud risk on suurenenud, peab korrespondentasutus rakendama tema suhtes tugevdatud hoolsusmeetmeid kooskõlas direktiivi (EL) 2015/849 artikliga 18. Sellisel juhul peaks korrespondentasutus kaalutlema vähemalt mõne direktiivi (EL) 2015/849 artiklis 19, eelkõige selle punktides a ja b kirjeldatud tugevdatud hoolsusmeetmerakendamist.

Suure riskiga kolmandas riigis asutatud respondentasutused ja suure riskiga kolmandaid riike hõlmavad korrespondentsuhted

- 8.20. Korrespondentasutused peaksid määrama, mis nende suhted hõlmavad direktiivi (EL) 2015/849 artikli 9 lõikega 2 määratletud suure riskiga kolmandat riiki.
- 8.21. Lisaks peaksid korrespondentasutused oma tavapärase hoolsusmeetmete osana määrama, kui suure tõenäosusega algatab respondentasutus suure riskiga kolmandat riiki hõlmavaid tehinguid, sealhulgas juhul, kui respondentasutuse klientide olulisel osal on kutselised või isiklikud seosed suure riskiga kolmandate riikidega.
- 8.22. Äriühingud peaksid oma artikli 18a kohustuste täitmiseks tagama, et nad rakendavad ka direktiivi (EL) 2015/849 artikleid 13 ja 19.
- 8.23. Välja arvatud juhul, kui korrespondentasutus on hinnanud respondentasutusega suhtest tulenevat rahapesu ja terrorismi rahastamise riski eriti suureks, peaksid korrespondentasutused saama täita artikli 18a lõike 1 nõudeid direktiivi (EL) 2015/849 artiklite 13 ja 19 rakendamisega.
- 8.24. Korrespondentasutused peaksid direktiivi (EL) 2015/849 artikli 18a lõike 1 punkti c kohustuse täitmiseks rakendama suunise 8.17 punktis ning hindama hoolikalt respondentasutuse poliitikaid ja menetlusi, millega leitakse respondentasutuse klientide vara allikad ja rahastamisallikad ning tehakse kohapealseid külastusi või pistelisi kontrole, või küsima respondentasutuselt tõendeid konkreetse kliendi vara ja rahaliste vahendite allikate õiguspärasuse kohta, nagu nõutakse.
- 8.25. Kui liikmesriigid nõuavad äriühingutelt täiendavate meetmete kohaldamist kooskõlas artikli 18a punktiga 2, peaksid korrespondentasutused kohaldama vähemalt üht järgmistest:
- a) respondentasutuse kohta olemasoleva hoolsusmeetmete teabe sagedam läbivaatamine ja selle respondentasutuse riskihindamine;
 - b) respondentasutuse rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kontrollide põhjalikuma hindamise nõudmine. Sellistes suurema riskiga olukordades peaksid korrespondentasutused kaalutlema respondentasutuse rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kontrollide sõltumatu auditoruande läbivaatamist, vastavuskontrolli spetsialistide küsitlemist, kolmanda isiku tehtava läbivaatuse tellimist või kohapealse külastuse tegemist.
 - c) Nõuda suuremat ja sekkuvat seiret. Üks tugevdatud hoolsusmeede, mida pangad võiksid kaalutlema rahapesu ja terrorismi rahastamise eriti suure riski olukordades, on tehingute seire reaajas. Selle käigus peaksid korrespondentasutused kaalutlema pidevat dialoogi respondentasutusega, et

mõista paremini korrespondentsuhte riske ja vajaduse korral toetada kiiret kasuliku teabe vahetamist.

- d) Nõuda teha suuremat seiret rahaliste allikate ülekannete üle tagamaks, et tuvastatakse maksja või makse saaja andmete puudumine või puudulikkus määruse (EL) 2015/847 alusel ja kooskõlas ühissuunistega JC/GL/2017/16¹⁴.
- e) Suure riskiga kolmandaid riike hõlmavate ärisuhete või tehingute olemuse, mahu või maksevahendite piiramine pärast korrespondentsuhte jääkriski põhjalikku hindamist.

¹⁴ Määruse (EL) nr 2015/847 artikli 25 kohased 22. septembri 2017. aasta ühissuuniste meetmete kohta, mida makseteenuse pakkujad peaksid võtma, et tuvastada puuduvat või puudulikku teavet maksja või makse saaja kohta, ning korrad, mida nad peaksid kehtestama, et hallata selliseid rahaülekandeid, millel puudub nõutud teave (JC/GL/2017/16).

9. suunis. Valdkondlik suunis jaepankadele

- 9.1. Käesolevates suunistes tähendab jaepangandus pangandusteenuste osutamist füüsilistele isikutele ning väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele. Jaepangandustooded ja -teenused on näiteks arvelduskontod, hüpoteeklaenud, säästukontod, tarbimislaenud, tähtajalised laenud ja krediidiliinid.
- 9.2. Pakutavate toodete ja teenuste olemuse, suhteliselt lihtsa juurdepääsu ning sageli suuremahuliste tehingute ja ärisuhete tõttu kasutatakse jaepangandust sageli terrorismi rahastamisel ja rahapesuprotsesside kõigis etappides. Samas võib jaepangandusega seotud ärisuhete ja tehingute maht teha individuaalsete ärisuhetega seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise riski tuvastamise ning kahtlaste tehingute avastamise eriti keeruliseks.
- 9.3. Lisaks käesolevate suuniste I jaotises esitatud riskiteguritele ja meetmetele peaksid pangad kaalutlema järgmisi riskitegureid ja meetmeid. Makse algatamise teenuseid või kontoteabe teenuseid pakkuvad pangad peaksid lugema ka valdkondlikku 18. suunist.

Riskitegurid

Toodete, teenuste ja tehingute riskitegurid

- 9.4. Järgmised tegurid võivad riski suurendada.
 - a) Toote omadused soodustavad anonüümsust.
 - b) Toode võimaldab makseid kolmandatelt isikutelt, kes ei ole tootega seotud ega eelnevalt tuvastatud, kuigi selliseid makseid ei eeldata, näiteks hüpoteek- ja muude laenude korral.
 - c) Tootega seoses ei kehti piiranguid käibelev, piiriülestele tehingutele ega sarnastele toote omadustele.
 - d) Uute toodete ja uute äritavade, sealhulgas uute turustusmehhanismide ning uute või arenevate tehnoloogiate kasutamine seoses nii uute kui ka olemasolevate toodetega, kuigi neist puudub selge arusaam.
 - e) Laenud (sh hüpoteeklaenud), mille tagatis on vara, mis asub muus jurisdiktsioonis, eelkõige riigis, kus on raske leida, kas kliendil on seaduslik õigus tagatisele, või kus laenu tagavate poolte isikusamasust on raske kontrollida.
 - f) Tehingute ebatavaliselt suur maht või suur väärtus.
- 9.5. Järgmised tegurid võivad riski vähendada.
 - a) Toote funktsioonid on piiratud, näiteks järgmiste toodete korral:

- i. tähtajaline säästutoode, millel on madal säästulävend;
 - ii. toode, mille hüvesid ei saa realiseerida kolmanda isiku kasuks;
 - iii. toode, mille hüvesid saab realiseerida ainult pikas perspektiivis või konkreetsel eesmärgil, näiteks pension või kinnisvara ostmine;
 - iv. väikese väärtusega laen, sealhulgas laen, mis sõltub konkreetse tarbekauba või teenuse ostust, või
 - v. väikese väärtusega toode, sealhulgas liising, mille korral vara juriidilist ja reaalselt omandiõigust ei kanta kliendile üle enne lepingulise suhte lõpetamist või üldse mitte.
- b) Toode on ette nähtud ainult teatud kategooria klientidele, näiteks pensionäridele, lapsevanematele (nende laste nimel) või alaealistele kuni täisealiseks saamiseni.
- c) Tehinguid tuleb teha kliendi nimeliselt kontolt krediidi- või finantseerimisasutuses, mille suhtes kohaldatakse rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise nõudeid, mis ei ole leebemad kui direktiivis (EL) 2015/849 nõutu.
- d) Enammaksete võimalus puudub.

Kliendi isiku riskitegurid

9.6. Järgmised tegurid võivad riski suurendada.

- a) Kliendi olemus, näiteks järgmine:
- i. klient on sularahapõhine ettevõtte;
 - ii. klient on ettevõtte, mida seostatakse rahapesu riski kõrgema tasemega, näiteks teatud rahasiirdeteenuse pakkujad ja hasartmänguettevõtjad;
 - iii. klient on ettevõtte, mida seostatakse suurema korruptsiooniriskiga, näiteks kaevandustööstuses või relvakaubanduses tegutsev ettevõtte;
 - iv. klient on mittetulundusühendus, mis toetab jurisdiktsioone, mis on seotud terrorismi rahastamise suurema riskiga;
 - v. klient on uus ettevõtte, millel puudub asjakohane äriprofiil või puuduvad asjakohased tulemused;

- vi. klient on mitteresident. Pangad peaksid võtma teadmiseks, et direktiivi 2014/92/EL artikliga 16 antakse Euroopa Liidus seaduslikult elavatele klientidele õigus põhipangakontole, kuigi õigus avada põhimaksekonto ja seda kasutada kehtib ainult juhul, kui pangad järgivad rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kohustusi, ning see õigus ei vabasta panku kohustusest tuvastada rahapesu ja terrorismi rahastamise risk, sealhulgas risk, mida seostatakse kliendiga, kes ei ole panga asukohaliikmesriigi resident, ning kohustusest seda riski hinnata.¹⁵
- vii. Kliendi tegelikult kasu saavat omanikku ei ole võimalik kergesti tuvastada, näiteks põhjusel, et kliendi omandistruktuur on ebatavaline, põhjendamatult keeruline või läbipaistmatu või emiteerib klient esitajaaktsiad.
 - b) Kliendi käitumine, näiteks järgmine:
 - i. klient ei soovi esitada hoolsusmeetmete teavet või näib teadlikult vältivat vahetatut kohtumist;
 - ii. kliendi esitatud tõendid oma isiku kohta on ebastandardises vormis ilma selge põhjusega;
 - iii. kliendi käitumine või tehingute maht ei ole kooskõlas tema kliendikategooria korral eeldatava käitumise või tehingute mahuga või ei ole eelduspärane konto avamisel kliendi esitatud teabe põhjal;
 - iv. kliendi käitumine on ebatavaline, näiteks klient kiirendab ootamatult ja mõistliku selgituseta kokkulepitud maksegraafikut, tehes kas ühekordseid tagasimakseid või lõpetades lepingu enne tähtpäeva; teeb sissemaksed või nõuab väljamakseid suure väärtusega pangatähtedes ilma selge põhjusega; muutub aktiivsemaks pärast vaikemat perioodi või teeb tehinguid, millel ei näi olevat majanduslikku põhjust.

9.7. Järgmine tegur võib riski vähendada.

- a) Klient on kauaaegne klient, kelle varasemad tehingud ei ole olnud kahtlased ega problemaatilised ning soovitatav toode või teenus vastab kliendi riskiprofiilile.

Riiklikud või geograafilised riskitegurid

9.8. Järgmised tegurid võivad riski suurendada.

¹⁵ Vt EBA arvamus kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete kohaldamise kohta klientide suhtes, kes on suurema riskiga kolmandatest riikidest või territooriumidelt pärit varjupaigataotlejad: <http://www.eba.europa.eu/documents/10180/1359456/EBA-Op-2016-07+%28Opinion+on+Customer+Due+Diligence+on+Asylum+Seekers%29.pdf>

- a) Kliendi rahalised vahendid tulenevad isiklikest või ärisidemetest jurisdiktsioonidega, mis on seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise suurema riskiga.
- b) Makse saaja asub jurisdiktsioonis, mis on seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise suurema riskiga. Äriühingud peaksid pöörama erilist tähelepanu jurisdiktsioonidele, mis teadaolevalt rahastavad või toetavad terroristlikku tegevust või kus teadaolevalt tegutsevad terroriakte sooritavad rühmitused, ning jurisdiktsioonidele, millele kohaldatakse finantssanktsioone, embargosid või terrorismiga, terrorismi rahastamisega või terrorismi levitamisega seotud meetmeid.

9.9. Järgmine tegur võib riski vähendada.

- a) Tehinguga seotud riikides on kehtestatud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kord, mis ei ole leebem kui direktiiviga (EL) 2015/849 nõutav kord, ning need riigid on seotud rahapesu eelkuritegevuse madala tasemega.

Turustuskanalite riskitegurid

9.10. Järgmised tegurid võivad riski suurendada.

- a) Vahetu kontaktita ärisuhted, millel puuduvad asjakohased täiendavad kaitsemeetmed, näiteks e-allkirjad, määruse (EL) nr 910/2014 kohaselt väljastatud e-identimise vahendid ja näosarnasuspettuse kontroll.
- b) Tuginemine kolmanda isiku hoolsusmeetmetele olukordades, kus pangal puudub pikaajaline suhe selle kolmanda isikuga.
- c) Uued katsetamata turustuskanalid.

9.11. Järgmine tegur võib riski vähendada.

- a) Toode on kättesaadav ainult klientidele, kes vastavad riiklike ametiasutuste kehtestatud teatud kõlblikuskriteeriumidele, näiteks riiklike toetuste saajad või teatud säästutooted konkreetses liikmesriigis registreeritud lastele.

Meetmed

9.12. Kui pangad kasutavad konkreetsete ärisuhete või juhutehingutega seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise riski ja kahtlaste tehingute tuvastamiseks automaatsüsteeme, peaksid nad tagama, et need süsteemid on eesmärgipärased ja vastavad I jaotises sätestatud kriteeriumidele. Automaatsete IT-süsteemide kasutamine ei tohi asendada töötajate valvsust.

Kliendi suhtes rakendatavad tugevdatud hoolsusmeetmed

9.13. Kui ärisuhte või juhutehinguga seotud risk on suurenenud, peavad pangad rakendama kliendi suhtes tugevdatud hoolsusmeetmeid kooskõlas direktiivi (EL) 2015/849 artikliga 18. Need võivad olla näiteks järgmised:

- a) kliendi ja tegelikult kasu saava omaniku isikusamasuse kontroll mitme usaldusväärse ja sõltumatu allika põhjal;
- b) teiste selliste aktsionäride isikusamasuse tuvastamine ja kontroll, kes ei ole kliendi tegelikult kasu saavad omanikud, või muude selliste füüsiliste isikute isikusamasuse tuvastamine ja kontroll, kellel on volitus kasutada kontot või anda korraldusi seoses rahaliste vahendite või väärtpaberite ülekandmisega;
- c) lisateabe hankimine kliendi ja ärisuhte olemuse ja eesmärgi kohta, et koostada kliendist terviklikum profiil, näiteks otsides teavet avalikest allikatest või negatiivsest meediakajastustest või tellides kolmandalt isikult uuriva aruande. Pankade otsitava teabe näited:
 - i. kliendi tegevuse või tööhõive olemus;
 - ii. kliendi vara allikas ja ärisuhtes kasutatavate rahaliste vahendite allikas, et mõistlikkuse piires veenduda nende õiguspärasuses;
 - iii. tehingu eesmärk, sealhulgas asjakohasel juhul kliendi rahaliste vahendite sihtkoht;
 - iv. teave kliendi võimalikest sidemetest teiste jurisdiktsioonidega (peakorter, tööruumid, filiaalid jt) ja isikutest, kes võivad mõjutada kliendi tegevust, või
 - v. kui klient asub teises riigis, siis põhjus, miks ta soovib kasutada jaepangandusteenuseid väljaspool oma koduriigi jurisdiktsiooni;
- d) tehingute seire sageduse suurendamine;
- e) hangitud teabe sagedam läbivaatamine ning vajaduse korral ajakohastamine ja dokumenteerimine. Kui ärisuhtega seotud risk on eriti suur, peaksid pangad ärisuhte üle vaatama üks kord aastas.

9.14. Suure riskiga kolmandaid riike hõlmavate ärisuhete või tehingute korral peaksid pangad järgima I jaotise suuniseid.

Kliendi suhtes rakendatavad lihtsustatud hoolsusmeetmed

9.15. Väikese riskiga olukordades ja riiklike õigusaktidega lubatud ulatuses võivad pangad rakendada klientide suhtes lihtsustatud hoolsusmeetmeid, mis võivad hõlmata järgmist:

- a) kui kliendi suhtes kohaldatakse seadusest tulenevat litsentsimis- ja regulatiivkorda, isikusamasuse kontrollimine tõendite põhjal, mis näitavad, et kliendi suhtes kohaldatakse nimetatud korda, näiteks otsinguga reguleeriva asutuse avalikus registris;
- b) kliendi ja asjakohasel juhul tegelikult kasu saava omaniku isikusamasuse kontrollimine ärisuhte loomise ajal vastavalt direktiivi (EL) 2015/849 artikli 14 lõikele 2;
- c) eeldamine, et EMP riigi reguleeritud krediidi- või finantseerimisasutuses kliendi nimel olevalt kontolt või ühiskontolt tehtud makse vastab direktiivi (EL) 2015/849 artikli 13 lõike 1 punktides a ja b sätestatud nõuetele;
- d) nõustumine alternatiivsete isikutuvastusviisidega, mis vastavad direktiivi (EL) 2015/849 artikli 13 lõike 1 punktis a sätestatud sõltumatu ja usaldusväärse allika kriteeriumile, näiteks valitsusasutuse või muu usaldusväärse riigiorgani kiri kliendile, kui on mõistlik põhjus, miks klient ei saa esitada tavalist isikutõendit, ja kahtlusteks ei ole alust;
- e) kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete teabe ajakohastamine ainult kindlate käivitavate sündmuste korral, näiteks kui klient soovib uut või suurema riskiga toodet või kui kliendi käitumise või tehinguprofiili muutused viitavad, et ärisuhtega seotud risk ei ole enam väike.

Ühiskonto

9.16. Kui panga klient avab ühiskonto, et hallata kliendi klientidele kuuluvaid rahalisi vahendeid, peaks pank rakendama täielikke hoolsusmeetmeid, sealhulgas kohtlema oma kliendi kliente ühiskontol hoitavate rahaliste vahendite tegelikult kasu saavate omanikena ning kontrollima nende isikusamasust.

9.17. Kui on märke, et ärisuhtega seotud risk on suur, peavad pangad rakendama klientide suhtes asjakohasel juhul direktiivi (EL) 2015/849 artiklis 18 sätestatud tugevdatud hoolsusmeetmeid.

9.18. Kui ärisuhtega seotud risk on väike, võib pank riiklike õigusaktidega lubatud ulatuses ja vastavalt allpool sätestatud tingimustele rakendada lihtsustatud hoolsusmeetmeid, kui

- a) klient on äriühing, kellele kehtivad EMP riigi või rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise korrale vastavad kolmanda riigi rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kohustused, mis ei ole leebemad kui direktiivis

(EL) 2015/849 nõutu, ning tehakse tõhusat järelevalvet, kuidas ta neid nõudeid täidab;

- b) klient ei ole äriühing, vaid muu kohustatud isik, kellele kehtivad EMP riigi rahapesu ja terrorismi rahastamise vastased kohustused, ning tehakse tõhusat järelevalvet, kuidas ta neid nõudeid täidab;
- c) ärisuhtega seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise risk on väike, nagu nähtub lisaks muudele kaalutlustele panga hinnangust oma kliendi tegevusele, sellest, mis tüüpi kliente panga klient teenindab, ning jurisdiktsioonidest, millega klient oma tegevuses kokku puutub;
- d) pank on kindel, et klient kohaldab oma klientide ja klientide tegelikult kasu saavate omanike suhtes rangeid ja riskitundlikke hoolsusmeetmeid (pangale võib olla asjakohane võtta riskitundlikke meetmeid, et hinnata oma kliendi hoolsusmeetmete poliitikaid ja menetlusi, näiteks suheldes kliendiga otse), ning
- e) pank on võtnud riskitundlikke meetmeid, et olla kindel, et klient esitab nõudmisel viivitamata hoolsusmeetmete teabe ja dokumendid oma klientide kohta, kes on ühiskontol hoitavate rahaliste vahendite tegelikult kasu saavad omanikud, näiteks lisades asjakohased sätted kliendiga sõlmitavasse lepingusse või valiktestides kliendi suutlikkust esitada nõudmisel hoolsusmeetmete teavet.

9.19. Kui on täidetud ühiskontode suhtes lihtsustatud hoolsusmeetmete rakendamise tingimused, võivad lihtsustatud hoolsusmeetmed hõlmata järgmist:

- a) pank tuvastab kliendi, sealhulgas kliendi tegelikult kasu saavate omanike (kuid mitte kliendi klientide) isikusamasuse ja kontrollib seda;
- b) pank hindab ärisuhte eesmärki ja kavandatud olemust ning
- c) pank jälgib ärisuhet järjepidevalt.

Virtuaalvääringutega seotud teenuseid osutavad kliendid

9.20. Äriühingud peaksid arvestama, et kui välja arvata teenuseosutajad, kes tegelevad virtuaalvääringute ja dekreetraha vahetusteenusega ning rahakotiteenuse pakkujad, kes on direktiivi (EL) 2015/849 kohaselt kohustatud isikud, ei ole ELis direktiivi (EL) 2015/849 artikli 3 punktis 18 määratletud virtuaalvääringute väljastamine ega hoiustamine suurel määral reguleeritud, mis suurendab rahapesu ja terrorismi rahastamise riske. Äriühingud võivad lugeda EBA 2019. aasta jaanuari krüptovarade aruannet.

9.21. Virtuaalvääringutega seotud teenuseid osutavate klientidega ärisuhte sõlmimisel peaksid äriühingud kaalutlema rahapesu ja terrorismi rahastamise riski hindamisel virtuaalvääringutega seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise riske.

9.22. Muu hulgas peaksid äriühingud pidama virtuaalvääringuga seotud äritegevuseks järgmist:

- a) tegutsemine virtuaalvääringutega kaupleva platvormina, mis võimaldab vahetada virtuaalvääringut ja dekreetraha;
- b) tegutsemine virtuaalvääringutega kaupleva platvormina, mis võimaldab vahetada virtuaalvääringute vahel;
- c) tegutsemine virtuaalvääringutega kaupleva platvormina, mis võimaldab vastastiktehinguid;
- d) rahakotiteenuste osutamine;
- e) tokenite esmapakkumise (ICO) korraldamine, nendega seonduv nõustamine või neist kasu saamine.

9.23. Selliste klientidega seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise riski maandamiseks ei tohiks pangad rakendada lihtsustatud hoolsusmeetmeid. Hoolsusmeetmete osana peaksid äriühingud tegema vähemalt järgmist:

- a) alustama kliendiga dialoogi, et mõista äritegevuse olemust ja selle tekitatavaid rahapesu ja terrorismi riske;
- b) lisaks kliendi tegelikult kasu saavate omanike tuvastamisele rakendada hoolsusmeetmeid ka kõrgemale juhtkonnale, kui see on muu, sealhulgas arvestama mis tahes negatiivset teavet;
- c) mõistma, kui palju kohaldavad need kliendid oma kliendi suhtes rakendatavaid hoolsusmeetmeid kas juriidilise kohustuse tõttu või vabatahtlikult;
- d) leidma, kas klient on registreeritud või saanud litsentsi EMP liikmesriigis või kolmandas riigis ning võtma seisukoha, kas selle kolmanda riigi rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kord on asjakohane ja piisav;
- e) leidma, kas raha hankimise eesmärgil virtuaalvääringutena tokenite esmapakkumist kasutavad ettevõtted on õiguspärased ja asjakohasel juhul ka reguleeritud.

9.24. Kui selliste klientidega seostub suurenenud risk, peaksid pangad rakendama tugevdatud hoolsusmeetmeid kooskõlas I jaotisega.

10. suunis. Valdkondlik suunis e-raha väljastajatele

- 10.1. 10. suunises on suunised e-raha väljastajatele, nagu on määratletud direktiivi 2009/110/EÜ artikli 2 punktis 3. Direktiivi 2009/110/EÜ (e-raha) artikli 2 lõikes 2 määratletud e-rahaga seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise riski määr sõltub peamiselt üksikute e-raha toodete omadustest ja sellest, kui palju e-raha väljastajad kasutavad teisi isikuid enda nimel e-raha levitamiseks ja lunastamiseks kooskõlas direktiivi 2009/110/EÜ artikli 3 lõikega 4.
- 10.2. Lisaks käesolevate suuniste I jaotises esitatud riskiteguritele ja meetmetele peaksid e-raha väljastavad äriühingud kaalutlema järgmisi riskitegureid ja meetmeid. Valdkondlikku 18. suunist peaksid lugema ka äriühingud, kelle volitus hõlmab äritoimingute osutamist makse algatamise teenusena ja kontoteabe teenusena. Selles kontekstis võib asjakohane olla ka valdkondlik 11. suunis rahasiirdeteenuse pakkujatele.

Riskitegurid

Toodete riskitegurid

- 10.3. E-raha väljastajad peaksid arvestama seoses rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiga järgmisi tegureid:
- a) künnised;
 - b) rahastusmeetod ning
 - c) kasutatavus ja muudetavus.
- 10.4. Järgmised tegurid võivad riski suurendada.
- a) Künnised: toode võimaldab
 - i. suure või piiramatu väärtusega makseid, laadimist või tagastamist, sealhulgas sularaha väljavõtmist;
 - ii. suurt arvu makseid, laadimisi või tagastamisi, sealhulgas sularaha väljavõtmisi;
 - iii. suures või piiramatul kogusel rahaliste vahendite hoiustamist e-raha tootel/kontol.
 - b) Rahastamise meetod: toodet võib
 - i. laadida anonüümselt, näiteks sularaha, anonüümse e-raha või e-raha toodetega, mille suhtes kohaldatakse direktiivi (EL) 2015/849 artikli 12 kohast erandit;
 - ii. rahastada tuvastamata kolmandatelt isikult saadud maksetega;

iii. rahastada muude e-raha toodetega.

c) Kasutatavus ja muudetavus: toode

- i. võimaldab teha isikutevahelisi ülekandeid;
- ii. on aktsepteeritav maksevahend paljudele kauplejatele või müügikohtadele;
- iii. on kavandatud nii, et see oleks aktsepteeritav maksevahend kauplejatele, kes tegelevad kaupade ja teenustega, mis on seotud suure finantskuritegude riskiga, näiteks interneti hasartmängud;
- iv. on kasutatav piiriülestes tehingutes või eri jurisdiktsioonides;
- v. seda võivad kasutada muud isikud kui klient, näiteks teatud partnerkaardi tootete korral (kuid mitte väikese väärtusega kinkekaardid);
- vi. võimaldab võtta välja suures väärtuses sularaha.

10.5. Järgmised tegurid võivad riski vähendada.

a) Künnised: toode

- i. seab maksetele, laadimisele või tagastamisele, sealhulgas sularaha väljavõtmisele väikesemahulised piirangud (kuigi äriühingud peaksid võtma teadmiseks, et madal künnis iseenesest ei pruugi olla terrorismi rahastamise riski vähendamiseks piisav);
- ii. piirab teatud perioodi jooksul tehtavate maksete, laadimise või tagastamise, sealhulgas sularaha väljavõtmise kordade arvu;
- iii. piirab rahaliste vahendite kogust, mida on võimalik korraga hoiustada e-raha tootel/kontol.

b) Rahastamine: tootega seoses

- i. eeldatakse, et ostudeks või uuesti laadimiseks võetakse rahalised vahendid kliendi nimeliselt kontolt või ühiskontolt EMP krediidi- või finantseerimisasutuses ning see asjaolu on kontrollitav;

c) Kasutatavus ja muudetavus: toode

- i. ei võimalda sularaha väljavõtmist või piirab seda rangelt;
- ii. on kasutatav ainult riigisiselt;

- iii. on aktsepteeritav ainult piiratud arvu kauplejatele või müügikohtadele, kelle tegevust e-raha väljastaja tunneb;
- iv. on kavandatud nii, et piirata selle kasutamist kauplejate poolt, kes tegelevad suure finantskuritegude riskiga seostatavate kaupade ja teenustega;
- v. on aktsepteeritav maksevahend väheste väikese riskiga teenuse- või tooteliikide jaoks.

Kliendi isiku riskitegurid

10.6. Järgmised tegurid võivad riski suurendada.

- a) Klient ostab ühelt väljastajalt mitu e-raha toodet, laadib sageli toodet uuesti või võtab lühikese aja jooksul mitu korda välja sularaha ilma majandusliku põhjendusega; kui turustaja (või turustajana tegutsev isik) on ise kohustatud isik, siis kehtib see ka e-raha toodetele, mis pärinevad eri väljastajatelt, kuid on ostetud samalt turustajalt.
- b) Kliendi tehingud on alati väärtus-/tehingupiirangute lähedal.
- c) Näib, et toodet kasutab mitu isikut, kelle isikusamasus ei ole väljastajale teada (näiteks kasutatakse toodet korraga mitmelt IP-aadressilt).
- d) Kliendi isiku tuvastamise andmeid, näiteks koduse aadressi, IP-aadressi või seotud kontode andmeid muudetakse sageli.
- e) Toodet ei kasutata sihipäraselt, näiteks kasutatakse seda välisriigis, kuigi see on kavandatud kasutamiseks ostukeskuse kinkekaardina.

10.7. Järgmine tegur võib riski vähendada.

- a) Toode on kättesaadav ainult teatud kategooria klientidele, näiteks sotsiaaltoetuste saajatele või sellise ettevõtte töötajatele, mis väljastab toodet ettevõtluskulude katmiseks.

Turustuskanalite riskitegurid

10.8. Järgmised tegurid võivad riski suurendada.

- a) Turustamine veebis või vahetu kontaktita ilma selliste piisavate kaitsemeetmeteta nagu e-allkirjad, määruse (EL) nr 910/2014 kriteeriumidele vastavad e-identimisvahendid ja näosarnasuspettuse vastased meetmed.
- b) Turustamine vahendajate kaudu, kes ise ei ole kohustatud isikud direktiivi (EL) 2015/849 või asjakohasel juhul riiklike õigusaktide alusel, kui e-raha väljastaja:

- i. usaldab vahendajale e-raha väljastaja rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise teatud kohustuste täitmise;
- ii. ei ole kindel, et vahendaja on kehtestanud piisavad rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise süsteemid ja kontrollid, ning
- iii. teenused on killustatud, st e-raha teenuseid osutab mitu sõltumatut teenuseosutajat ilma nõuetekohase järelevalve ja koordineerimiseta.

10.9. Enne kauplejaga turustuslepingu sõlmimist peaksid äriühingud mõistma kaupleja äritegevuse olemust ja eesmärki, et olla kindel, et pakutavad kaubad ja teenused on õiguspärased, ning hindama kaupleja äritegevusega seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise riske. Veebipõhise kaupleja korral peaksid äriühingud võtma ka meetmeid mõistmaks, mis liiki kliendid on selle kaupleja sihtrühm, ning leidma tehingute eeldatava mahu ja suuruse, et märgata kahtlasi või ebatavalisi tehinguid.

Riiklikud või geograafilised riskitegurid

10.10. Järgmised tegurid võivad riski suurendada.

- a) Makse saaja asub jurisdiktsioonis, mis on seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise suurema riskiga ja/või toode on väljastatud sellises jurisdiktsioonis või saab sellise jurisdiktsiooni allikatest pärit rahalisi vahendeid. Äriühingud peaksid pöörama erilist tähelepanu jurisdiktsioonidele, mis teadaolevalt rahastavad või toetavad terroristlikku tegevust või kus teadaolevalt tegutsevad terroriakte sooritavad rühmitused, ning jurisdiktsioonidele, millele kohaldatakse finantssanktsioone, embargosid või terrorismiga, terrorismi rahastamisega või terrorismi levitamisega seotud meetmeid.

Meetmed

Kliendi suhtes rakendatavad hoolsusmeetmed

10.11. Äriühingud peaksid rakendama hoolsusmeetmeid järgmistele isikutele:

- a) e-raha konto või toote omanik ja
- b) täiendavad kaardiomanikud Kui tooted on seotud mitme kaardiga, peaksid äriühingud leidma, kas nad on sõlminud ühe või mitu ärisuhet ning kas täiendavad kaardiomanikud võivad olla tegelikult kasu saavad omanikud.

10.12. Kooskõlas direktiivi (EL) 2015/849 artikliga 12 võidakse teatud e-raha tooted riiklike õigusaktidega vabastada kliendi ja tegelikult kasu saava omaniku isikusamasuse tuvastamisest ja kontrollimisest ning ärisuhte olemuse ja eesmärgi hindamisest.

10.13. Äriühingud peaksid võtma teadmiseks, et direktiivi (EL) 2015/849 artikli 12 kohane erand ei laiene tehingute ja ärisuhte järjepideva seire kohustusele; samuti ei vabasta see äriühinguid kohustusest avastada kahtlasi tehinguid ja nendest teatada. See tähendab, et äriühingud peaksid tagama, et nende klientide või toote sihtrühmaks oleva klienditüübi kohta hangitud teave on piisav, et seirata ärisuhet järjepidevalt ja mõttekalt.

10.14. Näited seiresüsteemidest, mida äriühingud peaksid kasutama:

- a) tehinguseiresüsteemid, millega avastatakse kõrvalekaldeid või kahtlasi käitumismustreid, sealhulgas toote ootamatu kasutamise viisil, milleks see ei ole kavandatud; äriühingud võivad blokeerida toote kasutamise kas käsitsi või kiibil olevate kontrollidega, kuni on selge, et kahtlusteks ei ole alust;
- b) süsteemid, mis aitavad avastada esitatud ja tuvastatud teabe erinevused, näiteks päritoluriigi kohta esitatud teabe ja elektrooniliselt tuvastatud IP-aadressi vahel;
- c) süsteemid, mis aitavad võrrelda esitatud andmeid ärisuhteid käsitlevate muude andmetega ja suudavad tuvastada selliseid järjepidevusi nagu sama rahastamisvahend või samad kontaktandmed;
- d) süsteemid, mis aitavad tuvastada, kas toodet kasutatakse seoses kauplejatega, kes tegelevad suure finantskuritegude riskiga seostatavate kaupade ja teenustega;
- e) süsteemid, mis seostavad e-raha tooteid veebipõhiste tehingute tegemise eesmärgil seadmete või IP-aadressidega.

Kliendi suhtes rakendatavad tugevdatud hoolsusmeetmed

10.15. Et järgida artiklit 18a seoses suure riskiga kolmandaid riike hõlmavate tehingutega, peaksid e-raha väljastajad sellega seoses rakendama I jaos sätestatud tugevdatud hoolsusmeetmeid.

10.16. Näited tugevdatud hoolsusmeetmetest, mida äriühingud peaksid rakendama kõigis muudes suure riskiga olukordades:

- a) kliendi tuvastamisel tema kohta lisateabe hankimine, näiteks rahastamisallika kohta;
- b) paljudest usaldusväärsetest ja sõltumatutest allikatest pärit täiendavate kontrollimeetmete rakendamine (näiteks kontrollimine veebiandmebaasidest), et kontrollida kliendi või tegelikult kasu saava omaniku isikusamasust;
- c) lisateabe hankimine ärisuhte kavandatud olemuse kohta, näiteks küsides klientidelt nende tegevuse või jurisdiktsioonide kohta, kuhu nad kavatsivad e-raha üle kanda;

- d) kaupleja/makse saaja kohta teabe hankimine, eelkõige kui e-raha väljastajal on alust kahtlustada, et tema tooteid kasutatakse ebaseaduslike või vanusepiiranguga kaupade ostmiseks;
- e) identiteedipettuse kontrollimeetmete kohaldamine, tagamaks, et klient on see, kes ta väidab end olevat;
- f) tugevdatud seire rakendamine kliendisuhte ja üksiktehingute suhtes;
- g) rahaliste vahendite allika ja/või sihtkoha leidmine.

Kliendi suhtes rakendatavad lihtsustatud hoolsusmeetmed

10.17. Riiklike õigusaktidega lubatud ulatuses võivad äriühingud kaalutleda lihtsustatud hoolsusmeetmete rakendamist selliste väikese riskiga e-raha toodetele, millele ei kohaldu direktiivi (EL) 2015/849 artikliga 12 ette nähtud erand.

10.18. Näited lihtsustatud hoolsusmeetmetest, mida äriühingud võivad rakendada väikese riskiga olukorras riiklike õigusaktidega lubatud ulatuses:

- a) kliendi või tegelikult kasu saava omaniku isikusamasuse kontrollimise edasilükkamine teatud hilisemale kuupäevale pärast ärisuhte loomist või kuni teatud (madal) rahaline künnis ületatakse (olenevalt sellest, kumb toimub varem); rahaline künnis ei tohi ületada 150 eurot, kui toode ei ole uuesti laaditav või seda saab kasutada teistes jurisdiktsioonides või piiriülesteks tehinguteks;
- b) kliendi isikusamasuse kontroll makse põhjal, mis on tehtud EMP reguleeritavas krediidi- või finantseerimisasutuses kliendi nimel olevalt kontolt või ühiskontolt, mille üle kliendil on tõendatav kontroll;
- c) isikusamasuse kontroll väiksema arvu allikate põhjal;
- d) isikusamasuse kontroll vähem usaldusväärsete allikate põhjal;
- e) isikusamasuse kontrollimise alternatiivsete meetodite kasutamine;
- f) ärisuhte olemuse ja kavandatud eesmärgi eeldamine, kui see on ilmselge, näiteks teatud kinkekaardid, mis ei kuulu suletud süsteemi / suletud võrgustiku erandi alla;
- g) seire intensiivsuse vähendamine, kui teatud rahalist künnist ei saavutata. Et järjepidev seire on tähtis vahend kliendisuhte käigus kliendiga seotud riskitegurite kohta teabe saamisel (vt eespool), tuleks nii üksiktehingute kui ka 12 kuu jooksul üksteisega seotud tehingute künnis seada tasemele, millel on äriühingu hinnangul väike terrorismi rahastamise ja rahapesuga seotud risk.

LÕPPARUANNE SUUNISTE KOHTA, MILLES KÄSITLETAKSE KLIENDI SUHTES RAKENDATAVAID HOOLSUSMEETMEID NING TEGUREID,
MIDA KREDIIDI-
JA FINANTSEERIMISASUTUSED PEAKSID ARVESTAMA,
KUI HINDAVAD ÜKSIKUTE ÄRISUHETE JA JUHUTEHINGUTE RAHAPESU JA TERRORISMI RAHASTAMISE RISKI

11. suunis. Valdkondlik suunis rahasiirdeteenuse pakkujatele

- 11.1. Rahasiirdeteenuse pakkujad on makseasutused või e-raha asutused või krediidasutused, millel on direktiiviga (EL) 2015/2366 koosõlas volitus osutada ELis makseteenuseid. Selles sektori ettevõtteid on mitmesuguseid, üksikutest ettevõtjatest kuni keerukates teenusahelates osalejatega.
- 11.2. Paljud rahasiirdeteenuse pakkujad kasutavad agente, kes osutavad makseteenuseid nende nimel. Sageli osutavad agendid makseteenuseid oma põhitegevuse kõrval ning nad ei pruugi ise olla kehtivate rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamist käsitlevate õigusaktide alusel kohustatud isikud, seega võib ka nende rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise erialateave olla piiratud.
- 11.3. Osutatava teenuse olemus võib tekitada rahasiirdeteenuse pakkujatele rahapesu ja terrorismi rahastamise riski tehingute lihtsuse ja kiiruse, nende ülemaailmse ulatuse ja teenuste sageli sularahapõhise olemuse tõttu. Lisaks tähendab selliste makseteenuste olemus, et rahasiirdeteenuse pakkujad täidavad sageli juhutehinguid, mitte ei loo klientidega ärisuhet, mistõttu nende teadmised kliendiga seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise riskist võivad olla piiratud.
- 11.4. Lisaks käesolevate suuniste I jaotises esitatud riskiteguritele ja meetmetele peaksid rahasiirdeteenuse pakkujad kaalutlema järgmisi riskitegureid ja meetmeid. Valdkondlikku 18. suunist peaksid lugema ka äriühingud, kelle volitus hõlmab äritoimingute osutamist makse algatamise teenusena ja kontoteabe teenusena.

Riskitegurid

Toodete, teenuste ja tehingute riskitegurid

- 11.5. Järgmised tegurid võivad riski suurendada.
 - a) Toode võimaldab teha suure või piiramatu väärtusega tehinguid;
 - b) toote või teenuse ulatus on ülemaailmne;
 - c) tehing on sularahapõhine või seda rahastatakse anonüümse e-rahaga, sealhulgas e-rahaga, mille suhtes kehtib direktiivi (EL) 2015/849 artikli 12 erand;
 - d) ülekanded tehakse ühe või eri riikides asuva mitme maksja kontolt kohalikule makse saajale.
- 11.6. Järgmine tegur võib riski vähendada.
 - a) Tehingus kasutatavad rahalised vahendid võetakse EMP krediidi- või finantseerimisasutuses maksja nimeliselt kontolt.

Kliendi isiku riskitegurid

11.7. Järgmised tegurid võivad riski suurendada.

a) Kliendi tegevus:

- i. klient omab või juhib ettevõtet, mis käsitleb suuri rahasummasid;
- ii. kliendi ettevõttel on keeruline omandistruktuur.
- iii. Kliendi tegevust võib seostada terrorismi rahastamisega, sest tema sümpaatia äärmusluse suhtes on avalikult teada või on teada tema seotus kuritegeliku organisatsiooniga.

b) Kliendi käitumine:

- i. kliendi vajadusi võib olla parem teenindada mujal, näiteks seepärast, et rahasiirdeteenuse pakkuja ja klient või kliendi ettevõtte ei asu samas piirkonnas;
- ii. klient näib tegutsevat kellegi teise nimel, näiteks muud isikud jälgivad klienti või on neid näha tehingukoha juures või klient loeb kirjalikke juhiseid;
- iii. kliendi käitumine ei näi olevat majanduslikult mõttekas, näiteks nõustub klient küsimusteta väikese vahetuskursiga või suurte tasudega, soovib tehingut teha valuutas, mis ei ole seaduslik maksevahend või mida ei kasutata tavaliselt jurisdiktsioonis, kus asub klient ja/või tema makse saaja, või soovib või pakub suuri summasid kas suure või väikese nimiväärtusega maksevahendites;
- iv. kliendi tehingud on alati veidi alla kohaldatava künnise, sealhulgas juhutehingute korral rakendatavate hoolsusmeetmete künnise, millele on viidatud direktiivi (EL) 2015/849 artikli 11 punktis b, ning 1000 euro künnise, mis on sätestatud määruse (EL) 2015/847 artikli 5 lõikes 2.¹⁶ Äriühingud peaksid võtma teadmiseks, et määruse (EL) 2015/847 artikli 5 lõikes 2 mainitud künnist kohaldatakse ainult tehingutele, mida ei rahastata sularahaga või anonüümse e-rahaga;
- v. klient kasutab teenust ebatavaliselt, näiteks saadab raha enda kontole või saadab raha edasi kohe pärast selle saamist;
- vi. klient näib teadvat makse saaja kohta väga vähe või ei taha esitada makse saaja kohta teavet;
- vii. äriühingu mitu klienti kannavad rahalisi vahendeid üle samale makse saajale või neil on sama isikusamasuse tuvastamise teave, näiteks aadress või telefoninumber;

¹⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2015. aasta määrus (EL) 2015/847, mis käsitleb rahaülekannetes edastatavat teavet ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1781/2006.

- viii. sissetuleva tehinguga ei esitata maksja või makse saaja kohta nõutavat teavet;
- ix. saadetud või saadud summa ei vasta kliendi sissetulekule (kui see on teada).
- x. Tehingute mahu või arvu suurenemine ei ole seotud tavapärase muustriga nagu palgamaksed või kultuurisündmuse tähistamine.
- xi. Klient esitab vastuolulisi eluloolisi andmeid või vastuolulist teavet sisaldavaid isikut tõendavaid dokumente.

11.8. Järgmised tegurid võivad riski vähendada.

- a) Klient on äriühingu pikaajaline klient, kelle käitumine ei ole varem olnud kahtlane, ning puuduvad viited rahapesu ja terrorismi rahastamise riski võimalikust suurenemisest.
- b) Ülekantud summa on väike, kuid äriühingud peaksid võtma siiski teadmiseks, et väikesed summad iseenesest ei tähenda, et terrorismi rahastamise riski võiks välistada.

Turustuskanalite riskitegurid

11.9. Järgmised tegurid võivad riski suurendada.

- a) Rahastamisvahendil puuduvad piirangud, näiteks sularaha või e-raha toodetega tehtavate maksete korral, millele kehtib direktiivi (EL) 2015/849 artikli 12 erand, elektrooniliste ülekannete või tšekkide korral.
- b) Kasutatav turustuskanal annab teatud anonüümsuse.
- c) Teenust osutatakse täielikult interneti kaudu ilma asjakohaste ja piisavate kaitsemeetmeteta.
- d) Rahasiirdeteenust osutatakse agentide kaudu:
 - i. kes esindavad mitut klienti;
 - ii. kellel on teiste sarnastes asukohtades tegutsevate agentidega võrreldes ebatavalised käibemustrid, näiteks ebatavaliselt suured või väikesed tehingud, ebatavaliselt suured sularahatehingud või palju tehinguid, mis jäävad veidi alla kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete künnise, või kes töötavad väljaspool tavalist tööaega;
 - iii. kelle tegevusest suur osa toimub maksjate või makse saajatega, kes on rahapesu ja terrorismi rahastamise suurema riskiga seotud jurisdiktsioonides;

- iv. kes ei näi kindlalt teadvat kontserniüleste rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise poliitikate kohaldamist või näib kohaldavat neid ebajärjepidevalt või
 - v. kes ei kuulu finantssektorisse ja kelle põhitegevus on muu ettevõtlus.
- e) Rahasiirdeteenust osutatakse eri jurisdiktsioonide agentide suurte võrgustike kaudu.
 - f) Rahasiirdeteenust osutatakse liiga keeruka makseahela kaudu, näiteks paljude vahendajatega, kes tegutsevad eri jurisdiktsioonides, või võimaldades kasutada jälgimatuid (ametlikke ja mitteametlikke) arveldussüsteeme.

11.10. Järgmised tegurid võivad riski vähendada.

- a) Agendid ise on reguleeritavad finantseerimisasutused.
- b) Teenust võib rahastada ainult ülekannetega, mis tehakse kliendi nimeliselt kontolt EMP krediidi- või finantseerimisasutuses või kontolt, mille üle kliendil on tõendatav kontroll.

Riiklikud või geograafilised riskitegurid

11.11. Järgmised tegurid võivad riski suurendada.

- a) Maksja või makse saaja asub jurisdiktsioonis või tehing sooritatakse IP-aadressilt, mis asub jurisdiktsioonis, mis on seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise suurema riskiga. Äriühingud peaksid pöörama erilist tähelepanu jurisdiktsioonidele, mis teadaolevalt rahastavad või toetavad terroristlikku tegevust või kus teadaolevalt tegutsevad terroriakte sooritavad rühmitused, ning jurisdiktsioonidele, millele kohaldatakse finantssanktsioone, embargosid või terrorismiga, terrorismi rahastamisega või terrorismi levitamisega seotud meetmeid.
- b) Makse saaja on resident jurisdiktsioonis, kus ei ole ametlikku pangandussektorit või on see vähem arenenud, mis tähendab, et makse tegemisel võib kasutada mitteametlikke rahasiirdeteenuseid, näiteks *hawala*-süsteemi.
- c) Äriühingu vastaspool asub kolmandas riigis, mis on seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise suurema riskiga.
- d) Maksja või makse saaja asub suure riskiga kolmandas riigis.

Meetmed

11.12. Et paljude rahasiirdeteenuse pakkujate tegevus põhineb peamiselt tehingutel, peaksid äriühingud kaalutlema, mis seiresüsteeme ja kontrole kehtestada, et tagada rahapesu ja terrorismi rahastamise katsete avastamine isegi siis, kui kliendi hoolsusmeetmete teavet on vähe või see puudub, sest ärisuhet ei ole loodud. Nõuetekohaste seiresüsteemine analüüsimisel peaksid rahasiirdeteenuse pakkujad tagama, et need on kooskõlas ettevõtte suuruse ja keerukuse ning nende tehingumahuga.

11.13. Igal juhul peaksid äriühingud kasutusele võtma

- a) süsteemid, millega tuvastada seotud tehinguid, sh selliseid, mis võivad nende menetluste ja menetluste kohaselt moodustada ärisuhte, näiteks süsteemid, millega tuvastada alla 1000-euroste tehingute jada, millel on sama maksja ja makse saaja, ning kestust;
- b) süsteemid, mis aitavad tuvastada, kas eri klientidel on sama maksete saaja;
- c) süsteemid, mis aitavad nii palju kui võimalik tuvastada rahastamisallika ja rahaliste vahendite sihtkoha;
- d) süsteemid, mis võimaldavad täielikult jälgida nii tehinguid kui ka makseahelas osalejate arvu;
- e) tehingud, mis tuvastavad, kas tehing tehti suure riskiga kolmandasse riiki või võeti vastu suure riskiga kolmandas riigis, ning
- f) süsteemid, mis aitavad tagada, et makseahelas võivad sekkuda ainult isikud, kellel on nõuetekohane volitus osutada rahasiirdeteenuseid.

11.14. Kui juhutehingu või ärisuhtega seotud risk on suurem, peaksid äriühingud rakendama klientide suhtes tugevdatud hoolsusmeetmeid kooskõlas II jaotisega, sealhulgas asjakohasel juhul jälgima tehinguid (näiteks suurendama sagedust või langetama künnist). Vastupidisel juhul, kui juhutehingu või ärisuhtega seotud risk on väike, võivad äriühingud rakendada klientide suhtes lihtsustatud hoolsusmeetmeid kooskõlas II jaotisega ulatuses, mida võimaldavad riiklikud õigusaktid.

11.15. Et järgida direktiivi (EL) 2015/849 artiklit 18a seoses suure riskiga kolmandaid riike hõlmavate tehingutega, peaksid rahasiirdeteenuse pakkujad sellega seoses rakendama I jaos sätestatud tugevdatud hoolsusmeetmeid.

Agentide kasutamine

11.16. Rahasiirdeteenuse pakkujad, kes kasutavad makseteenuse osutamiseks agente, peaksid teadma, kes on nende agendid, nagu on sätestatud direktiivi (EL) 2015/2366 artiklis 19. Selle osana peaksid rahasiirdeteenuse pakkujad kehtestama asjakohased ja riskitundlikud

poliitika ja menetlused ning neid säilitama, et leevendada riski, et nende agendid võivad osaleda rahapesu ja terrorismi rahastamisel või neid võidakse selleks kasutada, muu hulgas järgmisega.

- a) Kui agent on juriidiline isik, siis tuvastades agendi omaniku või isiku, kelle kontrollile agent allub, et olla kindel, et rahasiirdeteenuse pakkujale agendi kasutades tekkiv rahapesu ja terrorismi rahastamise risk ei ole suurenenud.
- b) Hankides tõendeid kooskõlas direktiivi (EL) 2015/2366 artikli 19 lõike 1 punkti c nõuetega, et agendi juhtimise eest vastutavad direktorid ja muud isikud on nõuetele vastavad ja asjakohased isikud, sealhulgas arvestades nende ausust, usaldusväärsust ja mainet. Kõik rahasiirdeteenuse pakkuja päringud peaksid vastama agendi osutatavatele makseteenustele omase rahapesu ja terrorismi rahastamise riski olemusele, keerukusele ja ulatusele ning võiksid põhineda rahasiirdeteenuse pakkuja hoolsusmeetmetega seotud toimingutel.
- c) Võttes mõistlikke meetmeid, et olla kindel, et agendi rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise sisekontrollid on asjakohased ja jäävad selleks kogu esindussuhte kestel, näiteks jälgides agendi tehingute valimit või vaadates kohapeal üle agendi kontrollid. Kui agendi rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise sisekontrollid erinevad rahasiirdeteenuse pakkuja meetmetest, näiteks seetõttu, et agent esindab mitut klienti või agent on rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamist käsitlevate kohaldatavate õigusaktide alusel ise kohustatud isik, peaks rahasiirdeteenuse pakkuja ise hindama ja juhtima riski, et need erinevused võivad kahjustada tema enda ja agendi vastavust rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise nõuetele.
- d) Koolitades agente rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise teemal, et agendid tunneksid piisavalt asjakohaseid rahapesu ja terrorismi rahastamise riske ning teaksid, mis rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kontrollide kvaliteeti rahasiirdeteenuse pakkuja neilt ootab.

12. suunis. Valdkondlik suunis seoses varahaldusega

- 12.1. Varahaldus on pangandusteenuste ja muude finantsteenuste osutamine varakatele üksikisikutele ja nende perekondadele või ettevõtetele. Seda nimetatakse ka privaatpanganduseks. Varahaldusettevõtete kliente teenindavad suhtekorraldustöötajad, kes osutavad kliendile kohandatud teenuseid, mis hõlmavad näiteks pangandust (jooksevkontod, hüpoteeklaenuid, välisvaluuta), investeringuhaldust ja -nõustamist, usaldusteenuseid, pangahoidla teenuseid, kindlustust, pereettevõtete teenuseid, maksuplaneerimist ja varade paigutamist ning seonduvaid teenuseid, sealhulgas õigusabi.
- 12.2. Paljud tavaliselt varahaldusega seostatavad omadused, näiteks jõukad ja mõjukad kliendid, väga suure väärtusega tehingud ja portfellid, keerukad tooted ja teenused, sealhulgas kohandatud investeerimistooted, ning konfidentsiaalsuse ja diskreetsuse eeldamine viitavad suuremale rahapesu riskile kui jaepanganduses tavaliselt. Varahaldusega tegelevate äriühingute teenuseid võivad eriti kergesti ära kasutada kliendid, kes soovivad varjata oma rahaliste vahendite päritolu või näiteks hoiduda kõrvale maksudest oma koduriigi jurisdiktsioonis.
- 12.3. Lisaks käesolevate suuniste I jaotises esitatud riskiteguritele ja meetmetele peaksid selle sektori äriühingud kaalutlema järgmisi riskitegureid ja meetmeid. Selles kontekstis võivad asjakohased olla ka I jaotise valdkondlikud suunised 9, 14 ja 17.

Riskitegurid

Toodete, teenuste ja tehingute riskitegurid

- 12.4. Järgmised tegurid võivad riski suurendada.
- a) Kliendid, kes küsivad suuri rahasummasid või muid füüsilisi väärtuskandjaid, näiteks väärismetalle;
 - b) väga suure väärtusega tehingud;
 - c) finantskord, mis hõlmab jurisdiktsioone, mis on seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise suurema riskiga (äriühingud peaksid pöörama erilist tähelepanu riikidele, kus on olemas pangasaladuse kultuur või mis ei järgi rahvusvahelisi maksustamise läbipaistvuse standardeid);
 - d) laenuid (sh hüpoteeklaenuid), mille tagatis on vara, mis asub muus jurisdiktsioonis, eelkõige riigis, kus on raske leida, kas kliendil on seaduslik õigus tagatisele, või kus laenu tagavate poolte isikusamasust on raske kontrollida;

- e) keerukate äristruktuuride, näiteks usaldusfondide ja erasektori investeerimisvahendite kasutamine, eelkõige kui tegelikult kasu saava omaniku isikusamasus ei pruugi olla selge;
- f) tegevus toimub mitmes riigis, eelkõige kui see hõlmab mitut finantsteenuste osutajat;
- g) piiriülene skeem, kus vara hoistatakse või hallatakse teises finantseerimisasutuses, mis kuulub samasse finantskontserni või mitte, eelkõige kui see teine finantseerimisasutus asub jurisdiktsioonis, kus esineb suurem rahapesu ja terrorismi rahastamise risk. Äriühingud peaksid pöörama erilist tähelepanu jurisdiktsioonidele, kus on rohkem eelkuritegusid, nõrk rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kord või nõrgad maksustamise läbipaistvuse standardid.

Kliendi isiku riskitegurid

12.5. Järgmised tegurid võivad riski suurendada.

- a) Kliendid, kellel on sissetulek ja/või vara, mis on pärit suure riskiga sektoritest, nagu relvakaubandus, kaevandustööstus, ehitus, hasartmängud või eraõiguslikud sõjandustöövõtjad;
- b) kliendid, kelle kohta on esitatud usutavaid väärteosüüdistusi;
- c) kliendid, kes eeldavad ebatavaliselt suurt konfidentsiaalsust või diskreetsust;
- d) kliendid, kelle kulutuste või tehingutega seotud käitumise tõttu on raske leida n-ö normaalset või eeldatavat käitumismustrit;
- e) väga jõukad ja mõjukad kliendid, sealhulgas tuntud kliendid, mitteresidentidest kliendid ja riikliku taustaga isikud; kui klient või tema tegelikult kasu saav omanik on riikliku taustaga isik, peab äriühing kliendi suhtes alati rakendama tugevdatud hoolsusmeetmeid kooskõlas direktiivi (EL) 2015/849 artiklitega 18–22;
- f) klient soovib, et äriühing aitaks tal saada kolmandalt isikult toodet või teenust ilma selge ärilise või majandusliku põhjendusega.

Riiklikud või geograafilised riskitegurid

12.6. Järgmised tegurid võivad riski suurendada.

- a) Tegevus toimub riikides, kus on pangasaladuse kultuur või kus ei järgita rahvusvahelisi maksustamise läbipaistvuse standardeid.

- b) Klient elab rahapesu ja terrorismi rahastamise suurema riskiga seotud jurisdiktsioonis või tema rahalised vahendid on saadud selles jurisdiktsioonis toimunud tegevusest.

Meetmed

12.7. Varahaldusettevõtte kliendisuhet haldaval töötajal (suhtehalduril) on tavaliselt võtmeroll riski hindamisel. Suhtehalduri tihed suhtlus kliendiga lihtsustab teabe kogumist, mis võimaldab saada täielikuma pildi kliendi tegevuse eesmärgist ja olemusest (näiteks teadmine, mis on kliendi vara allikas, rahaliste vahendite sihtkoht, miks keerukas või ebatavaline kord võib siiski olla autentne ja seaduslik või miks täiendavad turvameetmed võivad olla asjakohased). Siiski võib tihed kontakt tekitada ka huvide konflikte, kui suhtehaldur saab kliendiga liiga lähedaseks, mis võib kahjustada äriühingu tegevust juhtida finantskuritegevuse riski. Seega on asjakohane ka riskihindamise sõltumatu järelevalve, mida võiksid teha näiteks vastavuskontrolli osakond ja kõrgem juhtkond.

Kliendi suhtes rakendatavad tugevdatud hoolsusmeetmed

12.8. Et järgida artiklit 18a seoses suure riskiga kolmandate riikidega arendatavate suhete või neid hõlmavate tehingutega, peaksid äriühingud rakendama selleks I jaos ette nähtud tugevdatud hoolsusmeetmeid.

- a) Klientide kohta standardsetest riskiolukordadest enama teabe kogumine ja kontroll ning selle teabe läbivaatamine ja ajakohastamine nii korrapäraselt kui ka siis, kui seda nõuavad kliendiprofiili olulised muutused. Äriühingud peaksid riskitundlikkuse alusel läbi vaatama suurema riskiga klientidega loodud ärisuhte vähemalt üks kord aastas, kuid ka sagedamini, kui risk seda nõuab. Need toimingud võivad hõlmata kliendi tegevuskoha (elukoha või ettevõtte) külastuste dokumenteerimist, sealhulgas kliendiprofiili või muu teabe mis tahes muudatusi, mis võib mõjutada külastuste põhjal tehtavat riskihindamist.
- b) Vara ja rahaliste vahendite allika leidmine. Vara ja rahaliste vahendite allika kontroll võib olla ainus asjakohane riskimaandamise vahend, kui risk on eriti suur ja/või kui äriühing kahtleb vahendite päritolu õiguspärasuses. Rahastamis- või vara allikat võib kontrollida muu hulgas järgmistest dokumentidest:
- i. hiljutise palgatõendi originaal või kinnitatud ärakiri;
 - ii. aastapalga kirjalik kinnitus, mille on allkirjastanud tööandja;
 - iii. müügilepingu (näiteks investeeringute või ettevõtte müük) originaal või kinnitatud ärakiri;
 - iv. müügi kirjalik kinnitus, mille on allkirjastanud jurist või advokaat;

- v. testamendi või testamendi kinnituse originaal või kinnitatud ära kirj;
 - vi. kirjalik pärandikinnitus, mille on allkirjastanud jurist, advokaat, usaldusisik või testamenditäitja;
 - vii. veebiotsing ettevõtte registris, et kinnitada ettevõtte müüki;
 - viii. ärisuhete rangem kontroll ja nõuetekohaste hooldusmeetmete tõhusam rakendamine, kui on tüüpiline põhiliste finantsteenuste osutamisel, näiteks jaepanganduses või investeringuhalduses.
- c) Rahaliste vahendite sihtkoha leidmine.

13. suunis. Valdkondlik suunis kaubanduse rahastajatele

- 13.1. Kaubanduse rahastamine tähendab maksete haldamist, et soodustada kaupade riigisest või piiriülest liikumist (ja teenuste osutamist). Kaupade rahvusvahelise veo korral on importijal risk, et kaup ei jõua kohale, ja eksportijal, et makse ei saabu. Nende ohtude vähendamiseks keskenduvad paljud kaubanduse rahastamise instrumentide tehingud pankadele.
- 13.2. Kaubanduse rahastamine võib toimuda mitmeti, sealhulgas järgmiselt.
- a) Avatud arve tehingud – tehingud, mille korral ostja teeb makse siis, kui on kauba kätte saanud. See on kõige tavalisem kaubanduse rahastamise viis, kuid sageli ei tea vahendeid ülekandvad pangad tehingu aluseks olevat kaubanduslikku olemust. Selliste tehingutega seotud riski juhtimiseks peaksid pangad tutvuma II jaotises esitatud suunistega.
 - b) Dokumentaalsed akreditiivid, millel on palju erimeid ja mis sobivad eri olukordadega – finantsinstrumendid, mille on emiteerinud pank, mis tagab makse tegemise nimetatud saajale (tavaliselt eksportijale), kui pangale esitatakse teatud nõuetele vastavad dokumendid, mis on eritletud akreditiivi tingimustes (näiteks kauba tarnimise tõend).
 - c) Inkasso dokumendid – kauba importija teeb inkasseerivale pangale makse või saadab talle vastuvõetud maksekorralduse, et teha eksportijale ettemaks. Inkasseeriv pank annab importijale vastu asjakohased kaubadokumendid (mille pank on saanud eksportijalt tavaliselt eksportija panga kaudu).
- 13.3. Käesolevate valdkondlike suuniste kohaldamisalasse ei kuulu muud kaubanduse rahastamise tooted, näiteks pantimine või struktureeritud rahastamine, ega laiem tegevus, näiteks projektirahastamine. Neid tooteid pakkuvad pangad peaksid tutvuma I jaotise üldsuunistega.
- 13.4. Kaubanduse rahastamise tooteid võidakse kuritarvitada rahapesu ja terrorismi rahastamise eesmärkidel. Näiteks ostja ja müüja võivad kokku leppida kauba hinna, liigi, kvaliteedi või kvantiteedi vääresitamise, et edastada rahalisi vahendeid ja väärtust riikide vahel.
- 13.5. Pangad peaksid arvestama, et Rahvusvaheline Kaubanduskoda (ICC) on töötanud välja sellised standardid nagu akreditiivide ühised tavad (600). Seda eeskirjade kogumikku kohaldatakse finantseerimisasutustele, mis väljastavad akreditiivide ja inkasso dokumentide kasutamist reguleerivaid akreditiive, kuid need ei hõlma finantskuritegevusega se otut. Pangad peaksid võtma teadmiseks, et nendel standarditel ei ole õigusjõudu ning nende kasutamine ei tähenda, et pangad ei peaks täitma oma õiguslikke ja regulatiivseid rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kohustusi.

- 13.6. Lisaks käesolevate suuniste I jaotises esitatud riskiteguritele ja meetmetele peaksid selle sektori äriühingud kaalutlema järgmisi riskitegureid ja meetmeid. Selles kontekstis võib asjakohane olla ka valdkondlik 8. suunis II jaotises.

Riskitegurid

- 13.7. Kaubanduse rahastamise tehingutes osalevatel pankadel on sageli juurdepääs ainult osalisele teabele tehingute ja nende osapoolte kohta. Kaubadokumendid võivad olla mitmesugused ja pankadel ei pruugi olla eksperditeavet neile esitatava kaubadokumentide eri liikide kohta. See võib muuta rahapesu ja terrorismi rahastamise riski tuvastamise ja hindamise keerukaks.
- 13.8. Pangad peaksid siiski lähtuma tervest mõistusest ja professionaalsest arvamusest, et hinnata, kui palju neile kättesaadav teave ja dokumentatsioon võivad anda alust kahtluseks või rahapesu ja terrorismi rahastamise oletamiseks.
- 13.9. Pangad peaksid võimalikult suures ulatuses arvestama järgmisi riskitegureid.

Tehingute riskitegurid

- 13.10. Järgmised tegurid võivad riski suurendada.

- a) Tehing on ebatavaliselt suur, arvestades olemasolevat teavet kliendi varasema tegevusvaldkonna ja kauplemistegevuse kohta.
- b) Tehing on ilma ilmse õiguspärase põhjendusega väga struktureeritud, killustatud või keerukas ja hõlmab mitut osapoolt.
- c) Dokumentide ära kirju kasutatakse ilma mõistliku seletusega olukordades, kus eeldatakse originaaldokumentide kasutamist.
- d) Dokumentatsioonis on olulisi erinevusi, näiteks põhidokumentides (st arved ja veodokumendid) esitatud kauba kirjelduse, koguse või kvaliteedi ja tegeliku tarnitud kauba vahel, niipalju kui on teada.
- e) Kauba liik, kogus ja väärtus on vastuolus panga teadmistega ostja tegevuse kohta.
- f) Tehinguga hõlmatud kaubaga on seotud suurem rahapesu risk, näiteks teatud kaupade hinnad võivad oluliselt kõikuda, mille tõttu on keeruline märgata valehindu.
- g) Kauba või tarne kokkulepitud väärtus on üle- või alakindlustatud või on kasutatud mitut kindlustust, niipalju kui on teada.

- h) Tehinguga hõlmatud kauba jaoks on vaja ekspordiluba, näiteks erilist ekspordiluba kaheksa kasutusega kaupade jaoks, mis on kaup, tarkvara ja tehnoloogia, millel on korruga tsiviil- ja sõjaline kasutus.
- i) Kaubadokumendid ei vasta kohaldatavatele õigusaktidele või standarditele.
- j) Ühikuhinnad näivad olevat ebatavalised selle alusel, mida pank teab kauba ja kaubanduse kohta.
- k) Tehing on muul viisil ebatavaline, näiteks akreditiive muudetakse sageli ilma selge põhjendusega või kaupa veetakse teise jurisdiktsiooni kaudu ilmse kaubandusliku põhjendusega.
- l) Kaubeldavate kaupade sihtkoht on isik või riik, millele kehtib näiteks ELi või ÜRO sanktsioon, embargo või sarnaseid meetmeid või see toetab sellist isikut või riiki.

13.11. Järgmised tegurid võivad riski vähendada.

- a) Sõltumatud kontrollijad on kinnitanud kaupade kvaliteedi ja koguse ning vajalike dokumentide ja lubade olemasolu.
- b) Tehingud hõlmavad kaua tegutsenud vastaspooli, kellel on tõendatud dokumentatsioon teineteisega tehingute tegemise kohta, ja varem on rakendatud hoolsusmeetmeid.

Kliendi isiku riskitegurid

13.12. Järgmised tegurid võivad riski suurendada.

- a) Tehing ja/või osapooled ei vasta panga teabele kliendi varasema tegevuse või tegevusvaldkonna kohta (nt tarnitav kaup või tarnemaht ei ole kooskõlas importija või eksportija tegevuse teabega).
- b) On märke, et ostja ja müüja vahel võib esineda kokkumäng, näiteks:
 - i. ostjat ja müüjat kontrollib sama isik;
 - ii. tehingus osalejatel on sama aadress, nad esitavad ainult registreeritud agendi aadressivõi on aadressides muid puudusi;
 - iii. ostja on nõus aktsepteerima või eirama dokumentatsiooni puudusi.
- c) Klient ei suuda või ei soovi esitada asjakohast tehingut toetavat dokumentatsiooni.

- d) Kliendil on raskusi kogu ekspordiprotsessi põhjendamisel või ta ei suuda selgitada aluseks olevate akreditiivide või inkasso dokumentide sisu ja tähendust.
- e) Ostja õiguslik struktuur ei võimalda tuvastada tema omanikke või ta kasutab ostja õiguste ja huvide esindamiseks agente või kolmandaid isikuid.

13.13. Järgmised tegurid võivad riski vähendada.

- a) Klient on olemasolev klient, kelle tegevus on pangale hästi teada ja tehing on tema tegevusega kooskõlas.

Riiklikud või geograafilised riskitegurid

13.14. Järgmised tegurid võivad riski suurendada.

- a) Tehinguga seotud riigis (sh kauba päritolu-, siht- või transiitriik või kummagi tehingupoole asukohariik) puuduvad valuutavahetuse kontrollid. See suurendab riski, et tehingu tegelik eesmärk on valuuta eksport, mis on vastuolus kohaliku õigusega.
- b) Tehinguga seotud riigis on rohkem eelkuritegusid (näiteks uimastikaubanduse, smugeldamise või võltsimisega seotud kuritegusid) või vabakaubanduspiirkondi.
- c) Tehing sooritatakse valitsuse või rahvusvahelise organisatsiooni või sihtasutuse egiidi all, et toetada loodusõnnetuses, sõjalises konfliktis või rahvarahutuses kannatanuid.

13.15. Järgmised tegurid võivad riski vähendada.

- a) Kaubeldakse ELis/EMPs.
- b) Tehinguga seotud riikides on kehtestatud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kord, mis ei ole leebem kui direktiiviga (EL) 2015/849 nõutu, ning nendes riikides on madal eelkuritegude tase.

Meetmed

13.16. Pangad peavad rakendama algatava poole suhtes hoolsusmeetmeid. Praktikas aktsepteerivad pangad ainult olemasolevate klientide korraldusi ning panga ja kliendi laiem ärisuhe võib aidata panka hoolsusmeetmete rakendamisel.

13.17. Kui pank osutab kliendile kaubanduse rahastamise teenuseid, peaks ta oma hoolsusmeetmete rakendamise protsessi raames astuma samme, et mõista kliendi tegevust. Panga hangitava teabe liigi näited: riigid, millega klient kaupleb, kasutatavad kaubateed,

kaup, kliendi äripartnerid (ostjad, tarnijad jt), kas klient kasutab agente või kolmandaid isikuid, ja kui jah, siis nende asukoht. See peaks aitama pankadel mõista, kes on nende klient, ja tuvastada ebatavalisi või kahtlasi tehinguid.

13.18. Kui klient on korrespondentpank, peab ta rakendama respondentasutuse suhtes hoolsusmeetmeid. Korrespondentpangad peaksid järgima korrespondentpanku käsitlevat valdkondlikku 8. suunist.

Kliendi suhtes rakendatavad tugevdatud hoolsusmeetmed

13.19. Et järgida artiklit 18a seoses suure riskiga kolmandate riikidega arendatavate suhete või neid hõlmavate tehingutega, peaksid äriühingud rakendama selleks I jaos sätestatud tugevdatud hoolsusmeetmeid.

13.20. Muudes suurema riskiga olukordades peavad pangad rakendama ka tugevdatud hoolsusmeetmeid. Selle raames peaksid pangad kaalutlema, kas oleks asjakohane teha põhjalikum hoolsusmeetmete rakendamise kontroll tehingu ja tehingu muude poolte (sealhulgas mitteklientide) suhtes.

13.21. Tehingu muude poolte kontroll võib hõlmata järgmist.

- a) Meetmete võtmine, et mõista paremini tehingu muude poolte omandistruktuuri või tausta, eelkõige kui nad asuvad jurisdiktsioonis, mis on seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise suurema riskiga, või kui nad tegelevad suure riskiga kaubaga. See võib hõlmata äriregistrite ja kolmandate isikute teabeallikate kontrolli ning otsinguid avalikes internetiallikates.
- b) Osapoolte finantsseisundi lisateabe hankimine.

13.22. Tehingute kontroll võib hõlmata järgmist:

- a) kolmanda isiku või avalike andmeallikate kasutamine, näiteks kasutades Rahvusvahelise Merendusbüroo allikaid (hoiatusteated, veokirjad, veo- ja hinnakontrollid) või kasutades laevandusettevõtjate konteinerite jälitamise tasuta teenust, et kontrollida esitatud teavet ja tehingu eesmärgi õiguspärasust;
- b) professionaalse arvamuse kasutamine, et kaalutleda, kas kauba hinnakujundus on kaubanduslikult mõttekas, eelkõige kui kauba kohta on võimalik hankida usaldusväärset ja ajakohast hinnakujundusteavet;
- c) kontrollimine, kas tarnitava kauba kaal ja maht vastab veomeetodile.

13.23. Et akreditiivid ja inkassod esitataks valdavalt paberikandjal ja nendega kaasnevad kaubadokumendid (näiteks arved, veokirjad ja kaubamanifestid), ei pruugi tehingute automaatne seire olla teostatav. Töötlev pank peaks hindama, kas need dokumendid

LÕPPARUANNE SUUNISTE KOHTA, MILLES KÄSITLETAKSE KLIENDI SUHTES RAKENDATAVAID HOOLSUSMEETMEID NING TEGUREID, MIDA KREDIIDI- JA FINANTSEERIMISASUTUSED PEAKSID ARVESTAMA, KUI HINDAVAD ÜKSIKUTE ÄRISUHETE JA JUHUTEHINGUTE RAHAPESU JA TERRORISMI RAHASTAMISE RISKI

vastavad kaubatehingu tingimustele, ja nõudma, et töötajad hindaksid erialateadmiste alusel, kas on ebatavalisi aspekte, mis annavad alust tugevdatud hoolsusmeetmete rakendamiseks või tekitavad rahapesu ja terrorismi rahastamise kahtlusi.

Kliendi suhtes rakendatavad lihtsustatud hoolsusmeetmed

13.24. Korrapärane kontroll, mida pangad teevad, et avastada pettusi ja tagada, et tehingud vastaksid Rahvusvahelise Kaubanduskoja standarditele, tähendab, et praktikas ei rakendatud lihtsustatud kontrollimeetmeid isegi väikese riskiga olukordades.

14. suunis. Valdkondlik suunis elukindlustusandjatele

- 14.1. Elukindlustustoodete kavandatud eesmärk on rahaliselt kaitsta kindlustusvõtjat määramatu tulevase sündmuse, näiteks surma, haiguse või pensionieassäästude lõppemise (pikaealisuse risk) riski eest. Kaitse annab kindlustusandja, kes koondab paljude kindlustusvõtjate finantsriskid. Elukindlustustooteid võib osta ka investeerimistoodetena või pensioniga seotud eesmärgil.
- 14.2. Elukindlustustooteid pakutakse mitmesuguste turustuskanalite kaudu klientidele, kes võivad olla füüsilised või juriidilised isikud või õiguslikud üksused. Lepingu soodustatud isik võib olla kindlustusvõtja või määratud kolmas isik. Soodustatud isik võib lepingu kehtivusajal ka muutuda ja võib juhtuda, et algne soodustatud isik ei pruugi kunagi kasu saada.
- 14.3. Enamik elukindlustustooteid on kavandatud pikaks ajaks ja mõne korral makstakse raha välja ainult kontrollitava sündmuse, näiteks surma või pensionile jäämise korral. See tähendab, et paljud elukindlustustooted ei ole piisavalt paindlikud, et olla rahapesuga tegelejatele esimene valik. Samas on sarnaselt teiste finantsteenuste toodetega olemas risk, et elukindlustus võidakse osta kuritegeliku tuluga.
- 14.4. Lisaks käesolevate suuniste I jaotises esitatud riskiteguritele ja meetmetele peaksid selle sektori äriühingud kaalutlema järgmisi riskitegureid ja meetmeid. Selles kontekstis võivad asjakohased olla ka II jaotise valdkondlikud suunised 12 ja 16. Kui kasutatakse vahendajaid, on asjakohased turustuskanalitega seotud riskitegurid, mis on sätestatud I jaotises.
- 14.5. Need suunised võivad olla kasulikud ka vahendajatele.

Riskitegurid

Toodete, teenuste ja tehingute riskitegurid

- 14.6. Järgmised tegurid võivad riski suurendada.
 - a) Maksete paindlikkus, näiteks toode võimaldab
 - i. makseid tuvastamata kolmandatelt isikutelt;
 - ii. suure või piiramatult väärusega kindlustusmakseid, enammaksmist või arvukaid väikese väärusega kindlustusmakseid;
 - iii. sularahamakseid.
 - b) Lihtne juurdepääs kogunenud rahalistele vahenditele, näiteks võimaldab toode millal tahes osa raha välja võtta või leping ennetähtaegselt üles öelda, makstes piiratud tasu või lõivu.

- c) Muudetavus, näiteks võib
 - i. tootega kaubelda teisesel turul;
 - ii. toodet kasutada laenu tagatisena.
- d) Anonüümsus, näiteks toode aitab või võimaldab kliendil jääda anonüümseks.

14.7. Riski võivad vähendada muu hulgas järgmised tegurid.

- a) Tootest makstakse raha välja ainult eelmääratletud sündmuse, näiteks suma korral, või kindlal kuupäeval, näiteks laenu-elukindlustuslepingute korral, mis katavad tarbe- ja hüpoteeklaene ning mis makstakse välja ainult kindlustatud isiku surma korral;
- b) tootel ei ole tagasiostuväärtust;
- c) tootel ei ole investeerimiskomponenti;
- d) tootel ei ole kolmanda isiku maksevõimalust;
- e) toode eeldab, et koguinvesteeringut piiratakse väikese väärtusega;
- f) toode on elukindlustusleping, millel on väike kindlustusmakse;
- g) toode võimaldab teha ainult väikese väärtusega korrapäraseid kindlustusmaksid, näiteks enamaksmine ei ole lubatud;
- h) toode on kättesaadav ainult tööandja kaudu, näiteks pension, väljateenitud aastate pension või sarnane skeem, mis tagab töötajatele pensionihüvitised ja kus kindlustusmaksete summa vähendatakse palgast ning skeemi eeskirjad ei võimalda skeemi raames liikme huvi loovutada;
- i) toodet ei saa lühiajaliselt või keskpikalt tagasi osta nagu pensioniskeemides, kus ei ole ennetähtaegset tagasiostuvõimalust;
- j) toodet ei saa kasutada tagatisena;
- k) toode ei võimalda sularahamakseid;
- l) toode hõlmab rahaliste vahendite kättesaadavust piiravaid tingimusi, mis tuleb täita, et saada maksusoodustust.

Kliendi ja soodustatud isikuga seotud riskitegurid

14.8. Järgmised tegurid võivad riski suurendada.

a) Kliendi olemus, näiteks

- i. juriidilised isikud, kelle struktuuri tõttu on keerukas tuvastada tegelikult kasu saavat omanikku;
- ii. klient või kliendi tegelikult kasu saav omanik on riikliku taustaga isik;
- iii. lepingu soodustatud isik või selle soodustatud isiku tegelikult kasu saav omanik on riikliku taustaga isik;
- iv. kliendi vanus on ebatavaline soovitud tooteliigi jaoks (näiteks on klient väga noor või väga eakas);
- v. leping ei vasta kliendi jõukuse olukorrale;
- vi. kliendi elukutset või tegevust peetakse eriti tõenäoliselt seotuks rahapesuga, näiteks seepärast, et see on teadaolevalt sularahapõhine või hõlmab suurt korruptsiooniriski;
- vii. lepingu on sõlminud n-ö kontrollisik, näiteks kliendi nimel usaldusisikuna tegutsev äriühing;
- viii. kindlustusvõtja ja/või soodustatud isik on äriühingud, millel on variaktsionäre ja/või esitajaaktsiaid.

b) Kliendi käitumine:

- i. seoses lepinguga, näiteks:
 - a. klient viib sageli lepingu üle teise kindlustusandja juurde;
 - b. sagedad ja põhjenduseeta tagasiostud, eelkõige kui tagasimakse tehakse eri pangakontodele;
 - c. klient kasutab sageli või ootamatult tasuta tutvumisperioodi sätteid/taganemistähtaegu, eriti kui tagasimakse tehakse näiliselt seoseta kolmandale isikule;
 - d. kliendil tekib suur kulu, sest ta soovib lepingu lõpetada enne tähtpäeva;
 - e. klient kannab lepingu üle näiliselt seoseta kolmandale isikule;

- f. kliendi soov muuta või suurendada kindlustussummat ja/või kindlustusmakseid on tavatu või liigne;
- ii. seoses soodustatud isikuga, näiteks:
- a. kindlustusandjale teatatakse soodustatud isiku muutmisest alles pärast nõude esitamist;
 - b. klient muudab soodustatud isikut käsitlevat lepingusätet ja nimetab soodustatud isikuks näiliselt seoseta kolmanda isiku;
 - c. kindlustusandja, klient, tegelikult kasu saav omanik, soodustatud isik või soodustatud isiku tegelikult kasu saav omanik asuvad eri jurisdiktsioonides;
- iii. seoses kindlustusmaksetega, näiteks:
- a. klient kasutab tavatuid makseviise, näiteks sularaha või struktureeritud rahainstrumente või muid makseviise, mis soodustavad anonüümsust;
 - b. maksed eri pangakontodelt ilma selgituseta;
 - c. maksed pankadest, mis ei ole asutatud kliendi elukohariigis;
 - d. klient teeb sageli või väärtuslikke enammakseid, kuigi seda ei eeldata;
 - e. makseid teeb seoseta kolmas isik;
 - f. pensioniskeemi graafiku järgimiseks tehakse makse veidi enne pensionile jäämise kuupäeva.

14.9. Järgmised tegurid võivad riski vähendada. Ettevõtte omanduses oleva elukindlustuse klient on

- a) krediidi- või finantseerimisasutus, millele kehtivad rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise nõuded ning mille suhtes tehakse järelevalvet, et asutus täidaks neid nõudeid kooskõlas direktiiviga (EL) 2015/849;
- b) EMP jurisdiktsiooni kuuluv ametiasutus või riigiettevõtte.

Turustuskanalite riskitegurid

14.10. Järgmised tegurid võivad riski suurendada.

- a) Vahetu kontaktita müük, näiteks veebi-, posti- või telefonimüük, kus ei rakendata piisavaid kaitsemeetmeid, näiteks e-allkirju või e-identimisvahendeid, mis vastavad määrusele (EL) nr 910/2014.
- b) Pikk vahendajate ahel.
- c) Vahendajat kasutatakse tavatus olukorras (näiteks põhjendamatu geograafiline kaugus).

14.11. Järgmised tegurid võivad riski vähendada.

- a) Kindlustusandja teab vahendajat hästi ja on kindel, et vahendaja rakendab klientide suhtes hoolsusmeetmeid, mis vastavad ärisuhtega seotud riskile ja on kooskõlas direktiivis (EL) 2015/849 nõutuga.
- b) Toode on kättesaadav ainult nende ettevõtete töötajatele, millel on kindlustusandjaga sõlmitud elukindlustusleping oma töötajatele, näiteks hüvede paketi raames.

Riiklikud või geograafilised riskitegurid

14.12. Järgmised tegurid võivad riski suurendada.

- a) Kindlustusandja, klient, tegelikult kasu saav omanik, soodustatud isik või soodustatud isiku tegelikult kasu saav omanik asuvad rahapesu ja terrorismi rahastamise suurema riskiga seotud jurisdiktsioonides või on nendega seotud. Äriühingud peaksid pöörama erilist tähelepanu jurisdiktsioonidele, kus puudub rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise tulemuslik järelevalve.
- b) Kindlustusmakseid makstakse selliste finantsasutuste kontodelt, mis on asutatud rahapesu ja terrorismi rahastamise suurema riskiga seotud jurisdiktsioonides. Äriühingud peaksid pöörama erilist tähelepanu jurisdiktsioonidele, kus puudub rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise tulemuslik järelevalve.
- c) Vahendaja asub jurisdiktsioonis, mis on seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise suurema riskiga, või on selle jurisdiktsiooniga seotud. Äriühingud peaksid pöörama erilist tähelepanu jurisdiktsioonidele, kus puudub rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise tulemuslik järelevalve.

14.13. Järgmised tegurid võivad riski vähendada.

- a) Usaldusväärsete allikate, näiteks vastastikuste hindamiste või üksikasjalike hindamisaruannete põhjal on leitud, et riigis on kehtestatud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise tulemuslik süsteem.
- b) Usaldusväärsete allikate põhjal on leitud, et korrupsiooni ja muu kuritegevuse tase on riigis väike.

Meetmed

14.14. Direktiivi (EL) 2015/849 artikli 13 lõikes 5 sätestatakse, et elukindlustuse korral peavad äriühingud kohaldama kliendi suhtes rakendatavaid hoolsusmeetmeid peale kliendi ja tegelikult kasu saava omaniku ka soodustatud isikute suhtes, tehes seda kohe pärast soodustatud isikute tuvastamist või määramist. See tähendab, et äriühingud peavad

- a) saama teada soodustatud isiku nime, kui soodustatud isikuna on tuvastatud füüsiline või juriidiline isik või üksus, või
- b) hankima piisavalt teavet, et olla kindel, et soodustatud isikute isikusamasus on võimalik tuvastada väljamakse tegemise ajal, kui soodustatud isikud on isikute rühm või teatud omadusega isikud. Näiteks kui soodustatud isik on „minu tulevased lapselapsed“, võiks kindlustusandja hankida teavet kindlustusvõtja laste kohta.

14.15. Äriühingud peavad kontrollima soodustatud isiku isikusamasust hiljemalt väljamakse tegemise ajal.

14.16. Kui äriühing teab, et elukindlustuse soodustatud isik on kolmas isik, peab äriühing tuvastama tegelikult kasu saava omaniku isiku määramise ajal.

14.17. Et järgida direktiivi (EL) 2015/849 artikli 13 punkti 6, kui usaldushalduse või sarnaste õiguslike üksuste soodustatud isikud on isikute rühm või teatud omadustega isikud, peaksid äriühingud hankima piisavalt teavet, et olla kindel, et soodustatud isikute isikusamasust saab tuvastada väljamakse tegemise ajal, mil soodustatud isikud kasutavad oma õigusi.

Kliendi suhtes rakendatavad tugevdatud hoolsusmeetmed

14.18. Et täita artikli 18a nõudeid seoses suure riskiga kolmandaid riike hõlmavate tehingutega, peaksid äriühingud sellega seoses rakendama I jaos sätestatud tugevdatud hoolsusmeetmeid. Kõigis teistessuure riskiga olukordades võivad asjakohased olla järgmised tugevdatud hoolsusmeetmed.

- a) Kui klient kasutab tasuta tutvumise perioodi / taganemistähtaega, tuleks kindlustusmakse tagastada kliendi pangakontole, millelt tehti makse. Enne

tagasimakse tegemist peaks äriühing tagama, et on kontrollinud kliendi isikusamasust kooskõlas direktiivi (EL) 2015/849 artikliga 13, eelkõige kui kindlustusmakse on suur või asjaolud näivad olevat teisiti ebatavalised. Lisaks peaks äriühing kaalutlema, kas lepingu tühistamine tekitab kahtlusi tehingu kohta ja kas oleks asjakohane esitada kahtlustäratava tegevuse teade.

- b) Äriühing võib võtta lisameetmeid, et suurendada oma teadmisi kliendi, tegelikult kasu saava omaniku, soodustatud isiku või soodustatud isiku tegelikult kasu saava omaniku, kolmandast isikust maksjate ja makse saajate kohta. Näited:
- i. ei kasutata direktiivi (EL) 2015/849 artikli 14 lõike 2 erandit, millega sätestatakse vabastus hoolsusmeetmete rakendamisest enne ärisuhte loomist;
 - ii. muude asjaomaste poolte, sealhulgas kolmandast isikust maksjate ja makse saajate isikusamasuse kontroll enne ärisuhte algust;
 - iii. lisateabe hankimine, et leida ärisuhte kavandatud olemus;
 - iv. kliendi kohta lisateabe hankimine ning kliendi ja tegelikult kasu saava omaniku isikuandmete korrapärasem ajakohastamine;
 - v. kui maksja on muu kui klient, siis selle põhjuse leidmine;
 - vi. isikusamasuse kontroll mitme usaldusväärse ja sõltumatu allika põhjal;
 - vii. kliendi vara allika ja rahastamisallika tuvastamine, näiteks tööhõive- ja palgaandmed, pärandi- või lahutusotsused;
 - viii. võimaluse korral soodustatud isiku tuvastamine ja nende isikusamasuse kontrollimine ärisuhte alguses, mitte pärast tema tuvastamist või määramist, pidades meeles, et lepingu kehtivuse jooksul võib soodustatud isik muutuda;
 - ix. soodustatud isiku tegelikult kasu saava omaniku isikusamasuse tuvastamine ja kontroll;
 - x. kooskõlas direktiivi (EL) 2015/849 artiklitega 20 ja 21 meetmete võtmine, et leida, kas klient on riikliku taustaga isik, ning mõistlike meetmete võtmine, et leida, kas soodustatud isik või tema tegelikult kasu saav omanik on riikliku taustaga isik tema määramisel osaliselt või tervikuna kindlustuslepingu soodustatud isikuks või hiljemalt väljamakse ajal;
 - xi. nõudmine, et esimene makse tehakse kliendi nimeliselt kontolt pangas, kus kohaldatakse kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete standardeid, mis ei ole leebemad kui direktiivis (EL) 2015/849 nõutu.

14.19. Direktiivi (EL) 2015/849 artiklis 20 nõutakse, et kui riikliku taustaga isikuga sõlmitud ärisuhtega seotud risk on suur, peavad äriühingud enne lepingujärgse väljamakse tegemist lisaks direktiivi artikli 13 kohaste kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete kohaldamisele teatama kõrgemale juhtkonnale, et kõrgem juhtkond saaks võtta teadliku seisukoha olukorraga seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise riski teemal ja valida kõige asjakohased meetmed selle riski maandamiseks; lisaks peavad äriühingud rakendama tugevdatud hoolsusmeetmeid kogu ärisuhte jooksul.

14.20. Äriühingud peaksid

- a) hankima ärisuhte kohta lisateavet, et paremini mõista kliendi/kindlustatu ja soodustatud isiku vahelise suhte olemust ning maksja ja soodustatud isiku suhte olemust, kui maksja on muu isik kui klient/kindlustatu, ning
- b) tugevdama rahastamisallikate kontrollimist.

14.21. Kui soodustatud isik on riikliku taustaga isik ja ta on selge sõnaga nimetatud, ei peaks äriühingud kogu ärisuhte täiendatud kontrolli tegemisega ootama kuni lepingujärgse väljamakseni.

14.22. Vaja võib olla sagedamat ja põhjalikumat tehinguseiret (sealhulgas vajaduse korral rahastusallika väljaselgitamist).

Kliendi suhtes rakendatavad lihtsustatud hoolsusmeetmed

14.23. Järgmised meetmed võivad vastata mõnele kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete nõudele väikese riskiga olukordades (riiklike õigusaktidega lubatud ulatuses):

- a) Äriühingutel võib olla võimalik eeldada, et kliendi isikusamasuse kontrolli funktsiooni täidab see, et makse on tehtud kontolt, mis on äriühingu veendumuse kohaselt kliendi nimeline konto või ühiskonto EMP reguleeritud krediidasutuses.
- b) Äriühingutel võib olla võimalik eeldada, et lepingu soodustatud isiku isikusamasuse kontrolli funktsiooni täidab see, et makse tehakse soodustatud isiku nimelisele kontole EMP reguleeritud krediidasutuses.

15. suunis. Valdkondlik suunis investeerimisühingutele

- 15.1. Direktiivi 2014/65/EL artikli 4 lõike 1 punktis 1 määratletud investeerimisühingud peaksid direktiivi 2014/65/EL artikli 4 lõike 1 punktis 2 määratletud investeerimisteenuste osutamisel või toimingute tegemisel lisaks käesolevate suuniste I jaotises sätestatule arvestama ka järgmisi riskitegureid ja meetmeid. Selles kontekstis võib asjakohane olla ka valdkondlik 12. suunis.
- 15.2. Et täita direktiivi (EL) 2015/849 kohustusi, peaksid selle valdkonna äriühingud arvestama järgmist:
- a) selle valdkonna rahapesu ja terrorismi risk tuleneb peamiselt investeerimisühingu klientidega seonduvast riskist ja
 - b) investeerimisühingu toimingute olemus tähendab, et nad võivad olla avatud eelkuritegudele, näiteks turu kuritarvitamisele, mis võib viia rahapesu ja terrorismi rahastamiseni.

Riskitegurid

Toodete, teenuste või tehingute riskitegurid

15.3. Järgmised tegurid võivad riski suurendada.

- a) Tehingud on kliendi profiili kontekstis ebatavaliselt suured.
- b) Ebastandardne või näiliselt ebaregulaarne kokkuleppekord.
- c) Valuuta konverteerimiseks kasutatakse kaubavahetuse peegelvooge või väärtpapereid hõlmavaid tehinguid, mis näivad olevat ebatavalised või millel puudub selge äriline või majanduslik eesmärk.
- d) Toote või teenuse ülesehituse alusel võib olla keerukas tuvastada kliente; võimalikud on kolmandate isikute maksed.

15.4. Järgmised tegurid võivad riski vähendada.

- a) Tootele või teenusele kehtivad kohustuslikud läbipaistvuse ja/või avalikustamise nõuded.

Kliendi isiku riskitegurid

15.5. Järgmised tegurid võivad riski suurendada.

- a) Kliendi käitumine, näiteks:

- i. investeerimise põhjendusel ei ole ilmset majanduslikku eesmärki;
- ii. klient soovib lühikese aja jooksul pärast investeerimist või enne väljamaksekuupäeva pikaajalise investeeringu ilmse põhjendusega tagasi osta või tagasi võtta, eelkõige kui see tekitab finantskahju või suuri tehingukulusid;
- iii. klient tahab aktsiaid lühikese aja jooksul korduvalt osta ja müüa ilmse strateegia või majandusliku põhjendusega;
- iv. klient ei soovi anda enda ja tegelikult kasu saava omaniku suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete teavet;
- v. kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete või makseandmete sage muutumine;
- vi. klient kannab üle rohkem vahendeid, kui on vaja investeeringu tegemiseks, ja soovib, et liigne summa makstaks tagasi;
- vii. asjaolud, mille korral kasutab klient taganemistähtaega, on kahtlased;
- viii. mitme konto kasutamine ette teatamata, eelkõige kui neid kontosid hoitakse mitmes või suure riskiga jurisdiktsioonis;
- ix. klient soovib ärisuhte üles ehitada nii, et mitut isikut, näiteks volitatud esindusfirmasid kasutatakse eri jurisdiktsioonides, eelkõige kui need jurisdiktsioonid on seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise suurema riskiga.

b) Kliendi olemus, näiteks:

- i. klient on ettevõtte, usaldushaldus või muu usaldushaldusele sarnase struktuuri või ülesannetega õiguslik üksus, mis on asutatud rahapesu ja terrorismi rahastamise suurema riskiga jurisdiktsioonis (äriühingud peaksid pöörama erilist tähelepanu jurisdiktsioonidele, mis ei järgi tõhusalt rahvusvahelisi maksustamise ja teabe jagamise läbipaistvuse standardeid);
- ii. klient on investeerimisvahend, mis rakendab oma klientide suhtes vähe hoolsusmeetmeid või ei rakenda neid üldse;
- iii. klient on reguleerimata kolmandast isikust investeerimisvahend;
- iv. kliendi omandi- ja kontrollstruktuur on läbipaistmatu;
- v. klient või tegelikult kasu saav omanik on riikliku taustaga isik või tal on muu silmapaistev positsioon, mida ta võib kuritarvitada isikliku kasu nimel;

- vi. klient on reguleerimata volitatud esindusfirma, kelle aktsionärid on teadmata.
- c) Kliendi äritegevus, näiteks kliendi rahalised vahendid pärinevad suurema finantskuritegude riskiga seotud valdkondadest, näiteks ehitus, ravimitööstus ja tervishoid, relvakaubandus ja riigikaitse, kaevandustööstus või riigihanked.

15.6. Järgmised tegurid võivad riski vähendada.

- a) Klient on institutsionaalne investor, kelle staatust on kontrollinud EMP valitsusasutus, näiteks valitsuse heakskiidetud pensioniskeem.
- b) Klient on EMP jurisdiktsiooni valitsusasutus.
- c) Klient on EMP jurisdiktsioonis asutatud finantsasutus.

Turustuskanalite riskitegurid

15.7. Järgmised tegurid võivad riski suurendada.

- a) Keerukas tellimuste vastuvõtmise ja edastamise ahel.
- b) Keerukas investeerimistoodete turustusahel.
- c) Kauplemiskohal on suure riskiga jurisdiktsioonides asuvaid liikmeid või osalejaid.

Riiklikud või geograafilised riskitegurid

15.8. Järgmised tegurid võivad riski suurendada.

- a) Investor või tema kontohaldur asub jurisdiktsioonis, mis on seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise suurema riskiga.
- b) Rahalised vahendid on pärit jurisdiktsioonist, mis on seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise suurema riskiga.

Meetmed

15.9. Valdonna äriühingud peaksid terrorismi rahastamise tõkestamise poliitike ja menetluste arendamisel oma direktiivi (EL) 2015/849 järgsete kohustuste täitmiseks arvestama, et sõltuvalt nende tehtava toimingu liigist kehtivad neile eeskirjad, mille kohaselt peavad nad koguma klientide kohta ulatuslikku teavet. Sellisel juhul peaksid nad kaalutlema, kui palju saab MiFID 2 ja Euroopa turu infrastruktuuri määrusele vastavuse eesmärgil hangitud teavet kasutada ka tavapärastes olukordades kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete täitmiseks.

15.10. Eriti on investeerimisjuhtidel tavaliselt vaja oma kliente hästi tunda, et aidata neil leida sobiv investeerimisportfell. Kogutud teave sarnaneb teabele, mida äriühingud hangivad rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise eesmärkidel.

15.11. Suurema riskiga olukordades peaksid äriühingud järgima kliendi suhtes rakendatavaid tugevdatud hoolsusmeetmete suuniseid I jaotises. Peale selle peaksid äriühingud ärisuhtega seotud suure riski korral

- a) tuvastama investorite isikusamasuse ja vajaduse korral seda kontrollima, kui klient on reguleerimata kolmandast isikust investeerimisvahend;
- b) mõistma, miks makse või ülekanne on tehtud kontrollimata kolmandale isikule või on teinud selle tema.

15.12. Riiklike õigusaktidega lubatud ulatuses võivad investeerimisjuhid väikese riskiga olukordades rakendada lihtsustatud hoolsusmeetmete suuniseid, mis on sätestatud I jaotises.

16. suunis. Valdkondlik suunis investeerimisfondide pakkujatele

- 16.1. Investeerimisfondide pakkumises võib osaleda mitu isikut, näiteks fondivalitseja, määratud nõustajad, kontohaldur ja allhaldurid, registripidajad ja mõnel juhul peamaaklerid. Samamoodi võib mitu isikut osaleda nende fondide turustamisel, näiteks seotud vahendajad, nõustavad ja kaalutusõigust omavad varahaldurid, platvormiteenuste osutajad ja sõltumatud finantsnõustajad.
- 16.2. Fondide turustamisprotsessis osalevate isikute tüüp ja arv sõltub fondi olemusest ja võib mõjutada seda, kui palju fond teab oma kliendi ja investorite kohta. Fond (või kui fond ise ei ole kohustatud isik) fondivalitseja jääb vastutavaks rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kohustuste täitmise eest, kuigi teatud tingimustel võib fondi hoolsusmeetmete kohustuste teatud aspekte täita üks või mitu neist teistest isikutest.
- 16.3. Isikud või üksused võivad kasutada investeerimisfonde rahapesu ja terrorismi rahastamisega seotud eesmärkidel.
- a) Jaefonde turustatakse sageli vahetu kontaktita; juurdepääs sellistele fondidele on sageli lihtne ja suhteliselt kiire ning selliste fondide osalusi võib üle kanda eri isikute vahel.
 - b) Alternatiivsetel investeerimisfondidel, näiteks riskifondidel, kinnisvarafondidel ja börsivälistes ettevõtetesse investeerivatel fondidel on tavaliselt väiksem arv investoreid, kes võivad olla nii eraisikud kui ka institutsionaalsed investorid (pensionifondid, fondifondid). Selliste piiratud arvu varakatele eraisikutele või pereettevõtetele kavandatud fondidega kaasneb suurem risk, et neid kasutatakse rahapesu ja terrorismi rahastamisega seotud eesmärkidel, kui jaefondide korral, sest investoritel on suurem mõjuvõim fondi vara üle. Kui investorid kontrollivad vara, on sellised fondid personaalse varahalduse üksused, mida on mainitud direktiivi (EL) 2015/849 III lisas tegurina, mis võib viidata suuremale riskile.
 - c) Kuigi investeeringuid tehakse sageli keskpikas kuni pikas perspektiivis ja see võib piirata nende toodete atraktiivsust rahapesuga seotud eesmärkideks, võivad need siiski olla rahapesuga tegelejatele atraktiivsed, sest suudavad tulu tekitada ja kasvatada.
- 16.4. Selle valdkondliku suunise sihtrühmad on
- a) direktiivi (EL) 2015/849 artikli 3 punkti 2 alapunkti d kohased investeerimisfondid, mis turustavad oma aktsiaid või osakuid, ja
 - b) fondivalitsejad, kui investeerimisfond ei ole korporatiivne.

Fondi pakkumises või turustamises osalevate muude isikute, näiteks vahendajate suhtes võivad kehtida nende endi hoolsusmeetmete kohustused ja nad peaksid tutvuma käesolevate suuniste asjakohaste peatükkidega.

Fondidele ja fondivalitsejatele võivad olla asjakohased ka valdkondlikud suunised 8, 14 ja 15.

Riskitegurid

Toodete, teenuste või tehingute riskitegurid

16.5. Järgmised tegurid võivad fondiga seotud riski suurendada.

- a) Fond on kavandatud piiratud arvu eraisikutele või pereettevõtetele, näiteks erafond või ühe investoriga fond.
- b) Investeeringu võib pärast fondiga liitumist kiiresti tagasi võtta, ilma et investoril tekiks olulisi halduskulusid.
- c) Fondi osakuid või aktsiaid saab käsitleda ilma teatamata fondivalitsejale tehingu ajal.
- d) Investori teave on jaotatud mitme isiku vahel.

16.6. Järgmised tegurid võivad osaluse omandamise riski suurendada.

- a) Osalusega on seotud mitme jurisdiktsiooni kontod või kolmandad isikud, eelkõige juhul, kui neis jurisdiktsioonides esineb suur rahapesu ja terrorismi rahastamise risk, mis on määratletud suunistes 2.9–2.15, mis on I jaotises.
- b) Osaluse omandamine hõlmab kolmandatest isikutest osaluse omandajaid või makse saajaid, eelkõige kui seda ei eeldata.

16.7. Järgmised tegurid võivad fondi riski vähendada.

- a) Maksed kolmandatele isikutele ja kolmandatelt isikutelt ei ole lubatud.
- b) Fond on avatud ainult väikeinvestoritele ja investeeringutele kehtib ülempiir.

Kliendi isiku riskitegurid

16.8. Järgmised tegurid võivad riski suurendada. Kliendi käitumine on ebatavaline, näiteks:

- a) investeeringul puudub ilmne strateegia või majanduslik põhjendus või klient teeb investeeringuid, mis ei vasta tema üldisele finantsseisundile, kui see on teada fondile või fondivalitsejale;

- b) klient soovib lühikese aja jooksul pärast investeerimist või enne väljamaksekuupäeva osakuid või aktsiaid korduvalt osta ja/või müüa ilma selge strateegia või põhjendusega, eelkõige kui see tekitab finantskahju või suuri tehingukulusid;
- c) klient kannab üle rohkem vahendeid, kui on vaja investeeringu tegemiseks, ja soovib, et liigne summa makstaks tagasi;
- d) klient kasutab mitut kontot ette teatamata, eelkõige kui neid kontosid hoitakse mitmes jurisdiktsioonis või rahapesu ja terrorismi rahastamise suure riskiga seotud jurisdiktsioonis;
- e) klient soovib ärisuhte üles ehitada nii, et mitut isikut, näiteks reguleerimata volitatud esindusfirmasid kasutatakse eri jurisdiktsioonides, eelkõige kui need jurisdiktsioonid on seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise suurema riskiga;
- f) klient muudab ootamatult ja ilma põhjendusega arvelduskohta, näiteks muutes oma elukohariiki;

16.9. Järgmised tegurid võivad riski vähendada.

- a) Klient on institutsionaalne investor, kelle staatust on kontrollinud EMP valitsusasutus, näiteks valitsuse heakskiidetud pensioniskeem.
- b) Klient on äriühing, millele kohaldatakse rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise nõudeid, mis ei ole leebemad kui direktiivis (EL) 2015/849 nõutu.

Turustuskanalite riskitegurid

16.10. Järgmised tegurid võivad riski suurendada.

- a) Keerukad turustuskanalid, mis piiravad fondi suutlikkust teha oma ärisuhte järelevalvet ja jälgida tehinguid, näiteks kasutab fond kolmandates riikides turustamiseks paljusid allturustajaid.
- b) Turustaja asub rahapesu ja terrorismi rahastamise suurema riskiga seotud jurisdiktsioonis, mis on määratletud käesolevate suuniste üldosas.

16.11. Järgmised tegurid võivad viidata väiksemale riskile.

- a) Fond on avatud ainult kindlatele väikese riskiga investoritele, näiteks otse investeerivatele äriühingutele (näiteks elukindlustuse ettevõtted) või ettevõtete pensioniskeemidele.

- b) Fondi saab osta ja tagasi võtta üksnes äriühingu kaudu, millele kohaldatakse rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise nõudeid, mis ei ole leebemad kui direktiivis (EL) 2015/849 nõutu.

Riiklikud või geograafilised riskitegurid

16.12. Järgmised tegurid võivad riski suurendada.

- a) Kliendi või tegelikult kasu saava omaniku rahalised vahendid on tekitatud rahapesu ja terrorismi rahastamise suurema riskiga seotud jurisdiktsioonides, eelkõige jurisdiktsioonides, mis on seotud suurema rahapesueelse kuritegevusega.
- b) Klient soovib võtta investeringut tagasi kontole krediidasutuses, mis asub rahapesu ja terrorismi rahastamise suurema riskiga seotud jurisdiktsioonis.

Meetmed

16.13. Meetmed, mida fondid või fondivalitsejad peaksid võtma oma klientide suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete kohustuste täitmiseks, sõltuvad sellest, kuidas klient või investor (kui investor ei ole klient) liitub fondiga. Lisaks peaks fond või fondivalitseja võtma riskitundlikke meetmeid, et tuvastada nende füüsiliste isikute isikusamasus, kes on kliendi omanikud või kellel on kontroll kliendi üle (või kelle nimel tehakse tehingut), ning kontrollima nende isikusamasust, näiteks paludes, et võimalik klient teataks fondiga liitumise taotluse esitamisel, kas ta investeerib enda nimel või tegutseb teise isiku nimel investeeriva vahendajana.

16.14. Klient on

- a) füüsiline või juriidiline isik, kes ostab fondi osakuid või aktsiaid otse ja enda nimel, mitte teiste, alluvate investorite nimel, või
- b) äriühing, kes oma majandustegevuse raames ostab otse ja enda nimel osakuid või aktsiaid ning tal on kontroll investeringu üle ühe või mitme kolmanda isiku nimel, kellel ei ole kontrolli investeringu ega investeerimisotsuste üle, või
- c) äriühing, näiteks finantsvahendaja, kes tegutseb enda nimel ja on registreeritud fondi aktsiate/osakute registris, kuid tegutseb ühe või mitme kolmanda isiku nimel ja nende konkreetsete juhiste kohaselt (näiteks seepärast, et finantsvahendaja on esindaja, maakler, mitme kliendi ühiskonto haldur / omnibus-konto haldur või sarnase passiivse vahendi haldur), või
- d) äriühingu klient, näiteks finantsvahendaja klient, kui äriühing ei ole registreeritud fondi aktsiate/osakute registris (näiteks seepärast, et investeerimisfond kasutab oma aktsiate või osakute turustamiseks finantsvahendajat ja investor ostab

osakuid või aktsiaid äriühingu kaudu ning ei ole registreeritud fondi aktsiate/osakute registris).

Kliendi suhtes rakendatavad tugevdatud hoolsusmeetmed

16.15. Suunise 16.14 alapunktides a ja b kirjeldatud olukordades peaks fond või fondivalitseja rakendama suure riski olukordades näiteks järgmisi tugevdatud hoolsusmeetmeid:

- a) hankima enne ärisuhte loomist kliendi kohta lisateavet, näiteks kliendi maine ja tausta kohta;
- b) võtma lisameetmeid, et täiendavalt kontrollida hangitud dokumente, andmeid või teavet;
- c) hankima kliendi ja tema tegelikult kasu saava omaniku rahastamisallika ja/või vara allika teavet;
- d) nõudma, et tagasivõtmismakse tehakse investeringu tegemiseks kasutatud kontolt või kliendi nimeliselt kontolt või ühiskontolt;
- e) suurendama tehinguseire sagedust ja intensiivsust;
- f) nõudma, et esimene makse tehakse kliendi nimeliselt maksekontolt või ühiskontolt EMP reguleeritud krediidi- või finantseerimisasutuses või sellise kolmanda riigi reguleeritud krediidi- või finantseerimisasutuses, kus kohaldatakse rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise nõudeid, mis ei ole leebemad kui direktiivis (EL) 2015/849 nõutu;
- g) saada esimese tehingu ajal heakskiidu kõrgemalt juhtkonnalt;
- h) tugevdama ärisuhte ja üksiktehingute seiret.

16.16. Suunise 16.14 alapunktis c kirjeldatud olukordades, kui risk on suurem, eelkõige kui fond on ette nähtud piiratud arvu investoritele, tuleb kliendi suhtes rakendada tugevdatud hoolsusmeetmeid, mis võivad hõlmata eespool suunises 16.15 sätestatud meetmeid.

16.17. Kui finantsvahendaja asub kolmandas riigis ja on fondi või fondivalitsejaga sõlminud korrespondentpanganduse sarnase suhte, ei ole suunistes 16.20 ja 16.21 kirjeldatud meetmed kohaldatavad. Sellistel juhtudel peaksid äriühingud oma direktiivi (EL) 2015/849 artikli 19 kohustuste täitmiseks rakendama vahendaja suhtes tugevdatud hoolsusmeetmeid, mis on loetletud valdkondlikus suunises 8.14–8.17.

16.18. Suunise 16.14 alapunktis d kirjeldatud olukordades, kui risk on suurem, eelkõige kui fond on ette nähtud piiratud arvu investoritele, tuleb kliendi suhtes rakendada tugevdatud hoolsusmeetmeid, mis võivad hõlmata eespool suunises 16.15 sätestatud meetmeid.

Kliendi suhtes rakendatavad lihtsustatud hoolsusmeetmed

16.19. Suunise 16.14 alapunktis a ja b võib väiksema riskiga olukordades ning riiklike õigusaktidega lubatud ulatuses ja tingimusel, et rahalised vahendid kantakse kliendi nimelisele või ühisele maksekontole või kliendi nimeliselt või ühiselt maksekontolt EMP reguleeritud krediidi- või finantseerimisasutuses, fond või fondivalitseja kasutada lihtsustatud hoolsusmeetmena rahastamisallikat, et täita mõni hoolsusmeetmete nõuetest.

16.20. Suunise 16.14 alapunktis c kirjeldatud olukordades, kui finantsvahendaja on fondi või fondivalitseja klient, peaks fond või fondivalitseja rakendama finantsvahendaja suhtes riskitundlikke hoolsusmeetmeid. Lisaks peaks fond või fondivalitseja rakendama riskitundlikke meetmeid, et tuvastada finantsvahendaja all olevate investorite isikusamasus ja seda kontrollida, sest need investorid võivad olla vahendaja kaudu investeeritud rahaliste vahendite tegelikult kasu saavad omanikud. Riiklike õigusaktidega lubatud ulatuses võivad fondid või fondivalitsejad väikese riskiga olukordades rakendada käesolevate suuniste jaotises I kirjeldatud meetmetele sarnaseid lihtsustatud hoolsusmeetmeid järgmistel tingimustel:

- a) finantsvahendajale kehtivad EMP jurisdiktsiooni rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kohustused või sellise kolmanda riigi vastavad kohustused, kus kohaldatakse rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise nõudeid, mis ei ole leebemad kui direktiivis (EL) 2015/849 nõutu;
- b) tehakse tõhusat järelevalvet, kuidas finantsvahendaja neid nõudeid järgib;
- c) fond või fondivalitseja on võtnud riskitundlikke meetmeid, et olla kindel, et ärisuhtega seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise risk on väike, tuginedes muu hulgas fondi või fondivalitseja hinnangule finantsvahendaja tegevuse, finantsvahendaja teenindatavate klientitüüpide ja jurisdiktsioonide kohta, millega vahendaja oma tegevuses kokku puutub;
- d) fond või fondivalitseja on võtnud riskitundlikke meetmeid, et olla kindel, et vahendaja rakendab oma klientide ja nende tegelikult kasu saavate omanike suhtes rangeid ja riskitundlikke hoolsusmeetmeid. Selle raames peaks fond või fondivalitseja võtma riskitundlikke meetmeid, et hinnata vahendaja hoolsusmeetmete poliitikate ja menetluste piisavust, näiteks tutvudes avalikkusele kättesaadava teabega vahendaja nõuetele vastavuse kohta või suheldes otse vahendajaga.
- e) fond või fondivalitseja on võtnud riskitundlikke meetmeid, et olla kindel, et vahendaja esitab taotluse korral viivitamata hoolsusmeetmete teabe ja dokumendid investorite kohta, näiteks lisades asjakohased sätted vahendajaga sõlmitavasse lepingusse või valimiga testides vahendaja suutlikkust esitada nõudmisel hoolsusmeetmete teavet.

- 16.21. Suunise 16.14 alapunktis d kirjeldatud olukordades peaks fond või fondivalitseja rakendama tegeliku investori kui fondi või fondivalitseja kliendi suhtes riskitundlikke hoolsusmeetmeid. Hoolsusmeetmete kohustuste täitmisel võib fond või fondivalitseja tugineda vahendajale vastavalt direktiivi (EL) 2015/849 II peatüki 4. jaos sätestatud tingimustele.
- 16.22. Riiklike õigusaktidega lubatud ulatuses võivad fondid või fondivalitsejad väikese riskiga olukordades rakendada lihtsustatud hoolsusmeetmeid. Kui suunises 16.20 loetletud tingimused on täidetud, võivad lihtsustatud hoolsusmeetmed hõlmata seda, et fond või fondivalitseja hangib isikut tõendavaid andmeid fondi aktsiaregistrist koos direktiivi (EL) 2015/849 artikli 27 lõikes 1 esitatud teabega, mille fond või fondivalitseja peab saama vahendajalt mõistliku aja jooksul. Fond või fondivalitseja peaks määrama selle tähtaja kooskõlas riskipõhise lähenemisviisiga.

17. suunis. Valdkondlik suunis reguleeritud ühisrahastusplatvormidele

- 17.1. Selle valdkondliku suunise eesmärgil kasutatakse ja tuleks kohaldada järgmisi mõisteid, mis on määratletud määruse (EL) 2020/1503 artikli 2 lõikes 1: „ühisrahastusteenus“, „ühisrahastusplatvorm“, „ühisrahastusteenuse osutaja“, „projektiomanik“ (projekti haldaja) ja „investor“. See valdkondlik suunis viitab „klientidele“, nagu on määratletud sama määruse artikli 2 lõike 1 punktis g.
- 17.2. Ühisrahastusteenuse osutaja peaks mõistma ühisrahastusplatvormi piiriülesest olemusest tulenevaid riske, kus ühisrahastusteenuse osutaja kliendid võivad paikneda maailmas kus tahes, sealhulgas suure riskiga jurisdiktsioonides. Ühisrahastusteenuse osutajad peaksid tundma oma kliente, et nende ühisrahastusplatvorme ei kasutataks fiktiivsete investeerimisprojektide rahastamiseks ebaseaduslike rahaliste vahenditega või väärkasutataks terrorismi rahastamise eesmärgil, kus ühisrahastusprojektile antakse fiktiivne põhjus, mis kunagi ei realiseeru, ning seejärel kasutatakse ühisrahastusest saadud rahalisi vahendeid terrorirünnaku rahastamiseks.
- 17.3. Ühisrahastusteenuse osutajad peaksid lisaks I jaotises sätestatule arvestama selles valdkondlikus suunises sätestatud riskitegureid ja meetmeid. Investeerimisteenuseid osutavad ühisrahastusteenuse osutajad peaksid lugema ka valdkondlikku suunist 16.

Riskitegurid

Toodete, teenuste ja tehingute riskitegurid

- 17.4. Ühisrahastusteenuse osutajad peaksid arvestama järgmisi riskitegureid, mis võivad potentsiaalselt riski suurendada.
- a) Ühisrahastusteenuse osutaja kogub ühisrahastusplatvormi kaudu rahalisi vahendeid, kuid võimaldab neid hiljem edasi saata, sealhulgas ärimudelid, kus
 - i. raha kogutakse määramata projekti jaoks ja seda hoitakse investori kontol kuni projekti määramiseni või
 - ii. raha kogutakse, kuid see võidakse investoritele tagastada, kui kogumiseesmärki ei saavutata või kui projekti haldaja ei ole raha kätte saanud.
 - b) Ühisrahastusteenuse osutaja võimaldab investeringuid enne tähtpäeva tagasi võtta, laene enne tähtpäeva tagasi maksta või investeringuid või laene järelturul edasi müüa.

- c) Ühisrahastusteenuse osutaja ei piira ühisrahastusplatvormi kaudu töödeldavate tehingute, laadimise või tagasivõtmise suurus, mahtu ega väärtust ega tavainvestorite kontodel hoiustatavate rahaliste vahendite summat.
- d) Ühisrahastusteenuse osutaja võimaldab investoritel teha projekti haldajale makseid ühisrahastusplatvormi kaudu instrumentidega, mis ei kuulu ühegi reguleeriva korra alla või millele kehtivad leebemad rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise nõuded kui direktiivis (EL) 2015/849 nõutu.
- e) Ühisrahastusteenuse osutaja võtab vastu või võimaldab teha ühisrahastusplatvormi kaudu sularahas investeringuid või sularaha välja võtta investoritel, kes on füüsilised isikud või reguleerimata juriidilised isikud.
- f) Ühisrahastusteenuse osutaja pakub investoritele või laenuandjatele finantsvõimendust, eelistingimustel tagasivõtmist või garanteeritud tootlust.
- g) Ühisrahastusteenuse osutaja ei kinnita kohustust osta väärtpapereid tagasi ja tagasiostu jaoks ei ole aega.
- h) Mittekapitaliinstrumentide korral ei ole arusaadavalt esitatud nominaalset intressimäära, kuupäeva, mil hakatakse maksuma intressi, intressimaksete tähtpäevi, lunastustähtpäeva ega kohaldatavat tootlust.
- i) Ühisrahastusteenuse osutaja võimaldab ühisrahastusplatvormi kaudu teha makseid virtuaalväeringutes.
- j) Ühisrahastusteenuse osutaja võimaldab investoritel ja projekti haldajatel hallata ühisrahastusplatvormil mitut kontot, mis ei ole seotud konkreetsete ühisrahastusprojektidega.
- k) Ühisrahastusteenuse osutaja võimaldab ühisrahastusplatvormil teha rahaülekandeid investorite või projekti haldajate vahel.

17.5. Ühisrahastusteenuse osutajad peaksid arvestama järgmisi riskitegureid, mis võivad potentsiaalselt riski vähendada.

- a) Ühisrahastusteenuse osutaja nõuab, et investeerimiseks, tagasivõtmiseks, laenamiseks või tagasimakseteks kasutatavad rahalised vahendid on tõendatult pärit kliendi nimeliselt või ühiskontolt või saadetakse sellisele kontole ning see konto oleks direktiivi (EL) 2015/2366 alusel saanud tegevusloa krediitiasutuses, finantseerimisasutuses või makseasutuses, millele kohaldatakse rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise nõudeid, mis ei ole leebemad kui direktiivis (EL) 2015/849 nõutu.

- b) Ühisrahastusteenuse osutaja kehtestab ühisrahastusplatvormi kaudu töödeldavate investeeringute, laenude, tagasivõtmiste ja tagasimaksete rahalisele suurusle ja maksete arvule madala väärtusega piirangud.
- c) Ühisrahastusteenuse osutaja nõuab ühisrahastusplatvormi kaudu tehtud investeeringute hoidmisaega või laenude tagasimakseaga, mis on fikseeritud või pikem.
- d) Ühisrahastusteenuse osutaja piirab rahaliste vahendite summat, mida tohib korraga hoida ühisrahastusplatvormi mis tahes kontol.
- e) Ühisrahastusteenuse osutaja kasutab tehnoloogiat tuvastamiseks, kas investorid või projekti haldajad kasutavad VPNi või muud tehnoloogiat, mis varjab ühisrahastusplatvormi kasutamisel tema tegelikku asukohta ja seadet.
- f) Ühisrahastusteenuse osutaja ei võimalda luua ühisrahastusplatvormil mitut kontot.

Kliendi isiku riskitegurid

17.6. Ühisrahastusteenuse osutajad peaksid arvestama järgmisi riskitegureid, mis võivad potentsiaalselt riski suurendada:

- a) kliendi olemus või käitumine on ebatavaline, näiteks:
 - i. investeerimise või laenu põhjendusel ei ole ilmset strateegiat ega majanduslikku eesmärki;
 - ii. investor soovib lühikese aja jooksul pärast alginvesteeringut investeeringu tagasi võtta;
 - iii. investor küsib eelistingimusi või fikseeritud investeeringutasuvust;
 - iv. investor või projekti haldaja kannab platvormile üle rohkem vahendeid, kui on vaja projekti/laenu jaoks, ja seejärel soovib, et liigne summa makstaks tagasi;
 - v. investor või projekti haldaja on rahapesu suurema riskiga seotud füüsiline või juriidiline isik;
 - vi. projekti haldaja kiirendab ootamatult ja mõistliku põhjendusega kokkulepitud maksegraafikut, tehes kas ühekordseid makseid või lõpetades lepingu enne tähtpäeva;

- vii. näib, et projekti haldaja ei soovi esitada ühisrahastust vajava projekti või algatuse teavet;
 - viii. investeeringu rahastamisallikas ei ole selge ja investor ei soovi seda teavet anda, kui seda nõuab ühisrahastusteenuse osutaja; investeeritud varad ületavad investori hinnangulise likviidse vara mahtu; investeeritud rahalised vahendid on laenatud;
 - ix. investor ei ela ühisrahastusplatvormi või investeeringu objekti riigis ja tal puuduvad selle riigiga ka muud sidemed;
 - x. investor või projekti haldaja on riikliku taustaga isik;
 - xi. Investor keeldub esitamast nõutud kliendi suhtes rakendatavaid hoolsusmeetmeid.
- b) investor või projekti haldaja teeb ülekande virtuaalväärings;
 - c) investor või projekti haldaja on seotud negatiivsete uudistega;
 - d) investori või projekti haldaja suhtes on kohaldatud sanktsioone.

Turustuskanalite riskitegurid

17.7. Ühisrahastusteenuse osutajad peaksid arvestama järgmisi riskitegureid, mis võivad potentsiaalselt riski suurendada:

- a) ühisrahastusteenuse osutaja haldab ühisrahastusplatvormi täielikult veebis ilma piisavate kaitsemeetmeteta, näiteks isiku elektrooniline isikusamasuse kontrollimine elektroonilise allkirja või elektrooniliste tuvastusvahenditega, mis vastavad määruse (EL) nr 910/2014 nõuetele;
- b) kliendid võetakse ühisrahastusplatvormile vastu vahetu kontaktita ja ilma kehtestatud kaitsemeetmeteta;
- c) ühisrahastusteenuse osutaja tegevus ei kuulu ühegi reguleeriva korra alla ja seega ei pruugi olla kehtestatud meetmeid, mis vastasel juhul oleksid kehtestatud selleks, et tuvastada ühisrahastusplatvormi võimalikku kasutamist rahapesu ja terrorismi rahastamise eesmärgil ning selle mõju leevendada. See ei piira 11. suunise kohaldamist.

17.8. Ühisrahastusteenuse osutajad peaksid arvestama järgmisi riskitegureid, mis võivad potentsiaalselt riski vähendada.

- a) Ühisrahastusteenuse osutaja kasutab raha käitlemise või rahaülekande teenuste osutamiseks krediidasutust või finantseerimisasutust. Alternatiivina võib ühisrahastusteenuse osutaja avada enda nimel konto reguleeritud krediidasutuses või finantseerimisasutuses, mille kaudu tehakse ülekandeid projekti haldajate ja investorite vahel.
- b) Ühisrahastusplatvormi haldav ühisrahastusteenuse osutaja on saanud tegevusloa tegutseda makseasutusena direktiivi (EL) 2015/2366 alusel või tegutseb direktiivi (EL) 2015/2366 alusel tegevusloa saanud makseasutuse agendina ning töötleb otse investorite ja projekti haldajate vahelisi rahaülekandeid. See ei piira 11. suunise kohaldamist.
- c) Investorid ja projekti haldajad on vahetult kohtunud või neid on tutvustanud reguleeritud finantsvahendaja (krediidasutus või investeerimisühing), kes on kõigile klientidele (projekti haldajad ja investorid) kohaldanud täielikke kliendi suhtes rakendatavaid hoolsusmeetmeid.

Riiklikud või geograafilised riskitegurid

17.9. Ühisrahastusteenuse osutajad peaksid arvestama järgmisi riskitegureid, mis võivad potentsiaalselt riski suurendada:

- a) ühisrahastusteenuse osutajal on ülemaailmne ulatus, viies kokku eri jurisdiktsioonidest pärit investoreid, projektihaldajaid ja projekte;
- b) rahalised vahendid pärinevad isiklikest või ärisidemetest jurisdiktsiooniga, milles esineb usaldusväärsete allikate kohastelt olulisel tasemel korrupsiooni ja muud kuritegevust, näiteks terrorismi, rahapesu, ebaseaduslike uimastite tootmist ja tarnimist ning muud eelkuritegevust;
- c) projekti haldaja, investor või asjakohasel juhul nende vastavad tegelikult kasu saavad omanikud asuvad rahapesu ja terrorismi rahastamise suurema riskiga jurisdiktsioonis või jurisdiktsioonis, kus puudub rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise tulemuslik järelevalve. Ühisrahastusteenuse osutajad peaksid pöörama erilist tähelepanu jurisdiktsioonidele, mis teadaolevalt rahastavad või toetavad terroristlikku tegevust või kus teadaolevalt tegutsevad terroriakte sooritavad rühmitused, ning jurisdiktsioonidele, millele kohaldatakse finantssanktsioone, embargosid või meetmeid (mille on kehtestanud näiteks EL või ÜRO), mis on seotud terrorismiga, terrorismi rahastamisega või terrorismi levitamisega.

Meetmed

- 17.10. Ühisrahastusteenuse osutajad, kes on direktiivi (EL) 2015/2366 alusel tegevusloa saanud makseasutusena kohustatud üksused või kes tegutsevad direktiivi (EL) 2015/2366 alusel tegevusloa saanud makseasutuse agendina, peaksid ka oma ühisrahastusteenusele rakendama valdkondliku 11. suunise asjakohaseid meetmeid.
- 17.11. Ühisrahastusteenuse osutajad, kes on direktiivi (EL) 2014/65 kohaselt makseasutusena kohustatud üksused, peaksid ka oma ühisrahastusteenusele rakendama valdkondliku 15. suunise asjakohaseid meetmeid.
- 17.12. Ühisrahastusteenuse osutajad, kes on direktiivi (EL) 2013/36 alusel tegevusloa saanud krediidasutusena kohustatud üksused, peaksid ka oma ühisrahastusteenusele rakendama valdkondliku 9. suunise asjakohaseid meetmeid.
- 17.13. Riigisisese õiguse alusel ühisrahastusteenuse osutajana tegutsemiseks tegevusloa saanud ettevõtja, kellele kohaldatakse siseriikliku rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise õigust, peaks rakendama käesolevat valdkondlikku suunist ja muid asjakohaseid valdkondlikke suuniseid *mutantis mutandis*, et tagada liidus asutatud ühisrahastusteenuse osutajate üle kooskõlastatud ja tõhus rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalve.

Kliendi suhtes rakendatavad hoolsusmeetmed

- 17.14. Ühisrahastusteenuse osutajad peaksid kohaldama I jaotise kohaseid kliendi suhtes rakendatavaid hoolsusmeetmeid kõigile oma klientidele, olenemata sellest, kas nad on investorid või projekti haldajad.
- 17.15. Ühisrahastusteenuse osutajad, kes tuginevad kliendilt rahaliste vahendite saamisel või kliendile rahaliste vahendite ülekandmisel krediidasutustele või finantseerimisasutustele, peaksid lugema I jaotises olevaid turustuskanali riskitegureid ning eelkõige veenduma, et need krediidasutused või finantseerimisasutused on kehtestanud nõuetekohased kliendi suhtes rakendatavad hoolsusmeetmed.

Kliendi suhtes rakendatavad tugevdatud hoolsusmeetmed

- 17.16. Suurenenud juhutehingu või ärisuhtega seotud riski korral peaks ühisrahastusteenuse osutaja rakendama järgmisi tugevdatud hoolsusmeetmeid:
- a) platvormil tehinguid tegevate klientide kohta lisateabe hankimine, näiteks nende investeerimisplaan ja -kogemus ning taust ja maine enne ärisuhte sõlmimist (näiteks tehes avalike allikate või negatiivse meediakajastuse otsingu või tellides kolmandalt isikult uuriva aruande ulatuslikuma kliendiprofiili koostamiseks);

- b) võtma lisameetmeid, et täiendavalt kontrollida hangitud dokumente, andmeid või teavet;
- c) hankima klientide ja nende tegelikult kasu saavate omanike rahastamisallikate teavet;
- d) nõudma, et tagasivõtmismakse või laenu tagasimakse tehakse investeeringu tegemiseks kasutatud kontolt või kliendi nimeliselt kontolt või ühiskontolt;
- e) suurendama tehinguseire sagedust ja intensiivsust;
- f) nõudma, et investeeringu või laenu esimene makse tehakse huvitatud osapoole nimeliselt maksekontolt või ühiskontolt EMP reguleeritud krediidi- või finantseerimisasutuses või sellise kolmanda riigi reguleeritud krediidi- või finantseerimisasutuses, kus kohaldatakse rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise nõudeid, mis ei ole leebemad kui direktiivis (EL) 2015/849 nõutu;
- g) taotlema tehingu tegemise ajal kõrgema juhtkonna nõusolekut, kui klient kasutab platvormi esimest korda;
- h) tugevdama ärisuhte ja üksiktehingute seiret.

Kliendi suhtes rakendatavad lihtsustatud hoolsusmeetmed

17.17. Väikese riskiga olukordades ja riiklike õigusaktidega lubatud ulatuses võivad ühisrahastusplatvormid rakendada lihtsustatud hoolsusmeetmeid, mis võivad hõlmata järgmist:

- a) kliendi ja asjakohasel juhul tegelikult kasu saava omaniku isikusamasuse kontrollimine ärisuhte loomise ajal vastavalt direktiivi (EL) 2015/849 artikli 14 lõikele 2 või
- b) eeldamine, et EMP riigi reguleeritud krediidi- või finantseerimisasutuses kliendi nimel olevalt kontolt või ühiskontolt tehtud makse vastab direktiivi (EL) 2015/849 artikli 13 lõike 1 punktides a ja b sätestatud nõuetele.

18. suunis. Valdkondlik suunis makse algatamise teenuse pakkujatele ja kontoteabe teenuse pakkujale

18.1. Selle suunise rakendamisel peaksid äriühingud pidama silmas direktiivi (EL) 2015/2366 artikli 4 punktide 18 ja 19 määratlusi, mille kohaselt:

- a) „makse algatamise teenuse pakkuja” on makseteenuse pakkuja, kes osutab makse algatamise teenuseid, mis direktiivi (EL) 2015/2366 artikli 4 punkti 15 kohaselt tähendab teenust maksekäsu algatamiseks makseteenuse kasutaja taotlusel seoses teise makseteenuse pakkuja juures hoitava maksekontoga;
- b) „kontoteabe teenuse pakkuja” on makseteenuse pakkuja, kes osutab kontoteabe teenust, mis direktiivi (EL) 2015/2366 artikli 4 punkti 16 kohaselt tähendab internetipõhist teenust, mis seisneb konsolideeritud teabe esitamises ühe või mitme maksekonto kohta, mille makseteenuse kasutaja on avanud kas teise makseteenuse pakkuja või mitme makseteenuse pakkuja juures.

18.2. Äriühingud peaksid arvestama, et kuigi makse algatamise teenuse pakkujad ja kontoteabe teenuse pakkujad on direktiivi (EL) 2015/849 kohaselt kohustatud üksused, on nendega seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise olemuslik risk piiratud järgmistel põhjustel:

- a) kuigi makse algatamise teenuse pakkujad osalevad makseahelas, ei tee nad ise maksetehinguid ega hoiusta makseteenuse kasutajate rahalisi vahendeid;
- b) kontoteabe teenuse pakkuja ei osale makseahelas ega hoiusta makseteenuse kasutajate rahalisi vahendeid.

18.3. Makse algatamise teenuse ja kontoteabe teenuse osutamisel peaksid makse algatamise teenuse pakkujad ja kontoteabe teenuse pakkujad koos I jaotisega arvestama selle valdkondliku suunise sätteid.

Riskitegurid

Kliendi isiku riskitegurid

18.4. Rahapesu ja terrorismi rahastamise riski hindamisel peaksid makse algatamise teenuse pakkujad ja kontoteabe teenuse pakkujad arvestama vähemalt järgmisi tegureid, mis võivad potentsiaalselt riski suurendada.

- a) Makse algatamise teenuse pakkujad: klient kannab eri maksekontodelt samale makse saajale rahalisi vahendeid, mis kokku moodustavad suure summa, ilma selge majandusliku või õigusliku põhjendusega, või mis annavad makse algatamise teenuse pakkujale põhjust kahtlustada, et klient püüab vältida teatud seirekünniseid;
- b) kontoteabe teenuse pakkujad: klient kannab eri maksekontodelt samale makse

saajale rahalisi vahendeid või saab eri maksekontodele samalt maksjalt rahalisi vahendeid, mis kokku moodustavad suure summa, ilma selge majandusliku või õigusliku põhjendusest, või mis annavad kontoteabe teenuse pakkujale põhjust kahtlustada, et klient püüab vältida teatud seirekünniseid.

Turustuskanalite riskitegurid

18.5. Rahapesu ja terrorismi rahastamise riski hindamisel võivad makse algatamise teenuse pakkujad ja kontoteabe teenuse pakkujad lugeda ESA arvamust kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete protsessis uuenduslike lahenduste kasutamise kohta (JC 2017 81).

Riiklik või geograafiline riskitegur

18.6. Rahapesu ja terrorismi rahastamise riski hindamisel peaksid makse algatamise teenuse pakkujad ja kontoteabe teenuse pakkujad arvestama vähemalt järgmisi tegureid, mis võivad potentsiaalselt riski suurendada, eriti kui klient kasutab maksete tegemiseks mitut kontot kontot haldavate makseteenuse eri pakkujate juures.

- a) Makse algatamise teenuse pakkujad: klient algatab makse jurisdiktsiooni, mis on seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise suurema riskiga, või suure riskiga kolmandasse riiki või isikule, kellel on nende jurisdiktsioonidega teadaolevalt sidemed.
- b) Kontoteabe teenuse pakkujad: klient saab rahalisi vahendeid rahapesu ja terrorismi rahastamise suurema riskiga seotud jurisdiktsioonist või suure riskiga kolmandast riigist või saadab rahalisi vahendeid rahapesu ja terrorismi rahastamise suurema riskiga seotud jurisdiktsiooni või suure riskiga kolmandasse riiki või saadab rahalisi vahendeid isikule või saab rahalisi vahendeid isikult, kellel on teadaolevaid seoseid nende jurisdiktsioonidega või klient ühendab eri isikute nimel olevaid maksekontosid mitmes jurisdiktsioonis.

18.7. Rahapesu ja terrorismi rahastamise riski hindamisel peaksid makse algatamise teenuse pakkujad ja kontoteabe teenuse pakkujad arvestama järgmisi tegureid, mis võivad potentsiaalselt riski vähendada.

- a) Makse algatamise teenuse pakkujad: klient algatab maksetehingu EMP riiki või kolmandasse riiki, kus kohaldatakse rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise nõudeid, mis ei ole leebemad kui direktiivis (EL) 2015/849 nõutu.
- b) Kontoteabe teenuse pakkujad: kliendi maksekontod asuvad EMP riigis.

Meetmed

18.8. Klient on

- a) makse algatamise teenuse pakkujad: klient on füüsiline või juriidiline isik, kellele kuulub maksekonto ja kes soovib sellelt kontolt algatada maksekorraldust. Erijuhul, kus makse algatamise teenuse pakkujal on direktiivi (EL) 2015/849 artikli 3 punkti 13 tähenduses ärisuhe makse saajaga ja mitte maksjaga makse algatamise teenuse osutamiseks ning

maksja kasutab vastavat makse algatamise teenuse pakkujat üksiku või ühekordse tehingu algatamiseks vastavale makse saajale, on käesolevate suuniste eesmärgil klient makse saaja ja mitte maksja. See ei piira direktiivi (EL) 2015/849 artikli 11 ja käesolevate suuniste I jaotise kohaldamist, eriti seoses juhutehingutega, ega makse algatamise teenuse pakkuja kohustusi, mis tulenevad direktiivist (EL) 2015/2366 ja muudest kohaldatavatest ELi õigusaktidest.

- b) Kontoteabe teenuse pakkujad: klient on füüsiline või juriidiline isik, kellel on kontoteabe teenuse pakkujaga leping. See võib olla füüsiline või juriidiline isik, kes on maksekonto(de) omanik.

18.9. Makse algatamise teenuse pakkuja ja kontoteabe teenuse pakkujad peaksid võtma piisavaid meetmeid oma äritegevusega seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise riskide tuvastamiseks ja hindamiseks. Selleks peaksid makse algatamise teenuse pakkujad ja kontoteabe teenuse pakkujad arvestama kogu neile kättesaadavat teavet. Neile saadaoleva teabe liik sõltub muu hulgas kliendile osutatavast konkreetsest teenusest, millel on makseteenuse kasutaja selgesõnaline nõusolek ja mida on vaja nende teenuste osutamiseks kooskõlas direktiivi (EL) 2015/2366 artikli 66 lõike 3 punktiga f ja artikli 67 lõike 2 punktiga f.

18.10. Seoses direktiivi (EL) 2015/849 artikliga 11 peaksid makse algatamise teenuse pakkujad ja kontoteabe teenuse pakkujad määrama kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete ulatuse, arvestades kogu neile kättesaadavat teavet, mis on saadud makseteenuse kasutaja selgesõnalise nõusoleku alusel, ja teavet, mida on vaja nende teenuste osutamiseks kooskõlas direktiivi (EL) 2015/2366 artikli 66 lõike 3 punktiga f ja artikli 67 lõike 2 punktiga f. Enamasti tähendab nende ärimudelitega seotud madal olemusliku riski tase, et tavaliselt kohaldatakse lihtsustatud hoolsusmeetmeid. Arvestades neid madala riskiga juhtumeid ja kui klientide suhtes rakendatavate lihtsustatud hoolsusmeetmete kohaldamine on riigisisese õigusega keelatud või piiratud, võivad makse algatamise teenuse pakkujad ja kontoteabe teenuse pakkujad kohandada kliendi suhtes rakendatavaid hoolsusmeetmeid ja rakendada vastavalt suunist 18.15.

18.11. Seire: kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete protsessi osana peaksid makse algatamise teenuse pakkujad ja kontoteabe teenuse pakkujad tagama, et nende rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise süsteemid teavitavad neid ebatavalistest või kahtlastest tehingutest, arvestades kogu neile kättesaadavat teavet, mis on saadud makseteenuse kasutaja selgesõnalise nõusoleku alusel, ja teavet, mida on vaja nende teenuste osutamiseks kooskõlas direktiivi (EL) 2015/2366 artikli 66 lõike 3 punktiga f ja artikli 67 lõike 2 punktiga f. Makse algatamise teenuse pakkujad ja kontoteabe teenuse pakkujad peaksid ebatavaliste tehingute tuvastamiseks kasutama enda või kolmanda isiku tüpoloogiaid.

Kliendi suhtes rakendatavad hoolsusmeetmed

18.12. Makse algatamise teenuse pakkujad ja kontoteabe teenuse pakkujad peaksid kohaldama klientidele kliendi suhtes rakendatavaid hoolsusmeetmeid kooskõlas I jaotisega.

18.13. Direktiivi (EL) 2015/849 artikli 13 kohaselt peaks kontoteabe teenuse pakkuja iga kord, kui konto lisatakse, küsima kliendilt või kontrollima muude vahendite kaudu, kas konto on tema oma konto, ühiskonto või juriidilise isiku konto, millele kliendil on juurdepääsuvoitus (nt ühendus, äriühingu konto).

Kliendi suhtes rakendatavad tugevdatud hoolsusmeetmed

18.14. Suurema riskiga olukordades peaksid äriühingud kohaldama I jaotises sätestatud tugevdatud hoolsusmeetmeid.

Kliendi suhtes rakendatavad lihtsustatud hoolsusmeetmed

18.15. Äriühingud peaksid alati teadma oma kliendi nime. Makse algatamise teenuse pakkujad ja kontoteabe teenuse pakkujad võivad kaalutleda järgmiste lihtsustatud hoolsusmeetmete rakendamist.

- a) Kliendi isikusamasuse tõendina rahastamisallikate kasutamine, kui kliendi maksekonto andmed on teada ja maksekontot haldab EMP reguleeritud makseteenuse pakkuja.
- b) Kliendi isikusamasuse kontrolli edasi lükkamine teatud kuupäevale pärast suhte sõlmimist. Sellisel juhul peaksid äriühingud tagama, et nende poliitikates ja menetlustes on sätestatud, millal tuleks kohaldada kliendi suhtes rakendatavaid hoolsusmeetmeid.
- c) Ärisuhte olemuse ja eesmärgi eeldamine.

19. suunis. Valdkondlik suunis äriühingutele, kes pakuvad valuutavahetusasutuse tegevusi

- 19.1. Valuutavahetusteenuseid osutavad äriühingud peaksid koos I jaotisega arvestama selle suunise sätteid.
- 19.2. Äriühingud peaksid arvestama valuutavahetusteenuse olemuslikke riske, mis võivad tuua kaasa olulisi rahapesu ja terrorismi rahastamise riske. Äriühingud peaksid arvestama, et need riskid tulenevad tehingute lihtsusest ja kiirusest ning nende sageli sularahapõhisest iseloomust. Äriühingud peaksid samuti arvestama, et nende arusaam kliendiga seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise riskist võib olla piiratud, sest nad teevad tavaliselt juhutehinguid, mitte ei sõlmi ärisuhteid.

Riskitegurid

Toodete, teenuste ja tehingute riskitegurid

- 19.3. Äriühingud peaksid arvestama järgmisi tegureid, mis võivad potentsiaalselt riski suurendada:
- a) tehingu absoluutne maht või maht võrreldes kliendi majandusprofiiliga on ebatavaliselt suur;
 - b) tehingul puudub selge majanduslik või rahaline eesmärk.
- 19.4. Äriühingud peaksid arvestama järgmisi riskitegureid, mis võivad potentsiaalselt riski vähendada:
- a) vahetatav summa on väike. Äriühingud peaksid võtma teadmiseks, et väikesed summad iseenesest ei tähenda, et terrorismi rahastamise riski võiks välistada.

Kliendi isiku riskitegurid

- 19.5. Äriühingud peaksid arvestama järgmisi tegureid, mis võivad potentsiaalselt riski suurendada:
- a) kliendi käitumine:
 - i. kliendi tehingud on veidi alla kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete kohaldamise künnise, eriti kui tehingud on sagedad või neid tehakse lühikese aja jooksul;
 - ii. klient ei saa esitada või ei esita teavet rahaliste vahendite allikate kohta;
 - iii. klient soovib vahetada suurt summat välisvaluutat, mis ei ole konverteeritav või mida ei kasutata sageli;

- iv. klient vahetab suuri koguseid ühe valuuta väikese nimiväärtusega pangatähti teise valuuta suurema nimiväärtusega pangatähtede vastu või vastupidi;
- v. kliendi käitumisel puudub ilmne majanduslik põhjus;
- vi. klient külastab samal päeval sama äriühingu paljusid tegevuskohti (äriühingule teadaolevas ulatuses);
- vii. klient küsib künnise tuvastamise kohta ja/või keeldub vastamast tavalistele küsimustele;
- viii. klient vahetab ühes välisvaluutas olevaid rahalisi vahendeid teise välisvaluuta vastu;
- ix. kliendi äritegevusega mitteseotud suurte summade vahetamine või sage valuutavahetus;
- x. kliendi müüdav valuuta ei sobi tema kodakondsus- või elukohariigiga;
- xi. klient ostab valuutat ebatavalisest kohast võrreldes tema enda asukohaga ilma loogilise selgitusega;
- xii. klient ostab valuutat, mis ei sobi kliendi teadaoleva sihtriigiga;
- xiii. klient ostab või müüb suure summa valuutat, mis pärineb rahapesu või terrorismi eelkuritegude olulise tasemega seotud jurisdiktsioonist.

b) Kliendi tegevus:

- i. kliendi äritegevus on seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise suurema riskiga, näiteks kasiinod, väärismetallide ja vääriskivide ost ja müük, jäätmekäitlus.

Turustuskanalite riskitegurid

19.6. Äriühingud peaksid arvestama järgmisi tegureid, mis võivad potentsiaalselt riski suurendada:

- a) teenust osutatakse täielikult veebis ilma piisavate kaitsemeetmeteta;
- b) teenuseid osutatakse agendivõrgustiku kaudu.

Riiklikud või geograafilised riskitegurid

19.7. Äriühingud peaksid arvestama järgmisi tegureid, mis võivad potentsiaalselt riski suurendada:

- a) Valuutavahetaja tegevus toimub jurisdiktsioonis, mis on seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise suurema riskiga.

Meetmed

19.8. Et see äritegevus põhineb peamiselt tehingutel, peaksid äriühingud kaalutlema, mis seiresüsteeme ja kontrole kehtestada, et tagada rahapesu ja terrorismi rahastamise katsete avastamine, isegi kui kliendi hoolsusmeetmete teavet on vähe või see puudub. See seiresüsteem tuleb kohandada ärimahuga ja riskipositsiooniga.

Kliendi suhtes rakendatavad hoolsusmeetmed

19.9. Äriühingud peaksid oma sisepoliitikates ja -menetlustes selgelt määratlema, millal tuleks juhuklientidele kohaldada kliendi suhtes rakendatavaid hoolsusmeetmeid. See peaks hõlmama järgmist.

- a) Olukord, kus tehingu või tuvastatud seotud tehingute summa on vähemalt 15 000 eurot või riikliku künnise tase, kui see on väiksem. Poliitikates ja menetlustes tuleks selgelt määratleda, millal moodustab ühekordsete tehingute jada ärisuhte, arvestades äriühingu tegevuste konteksti (st nende tavapäraste klientide keskmine ühekordse tehingu suurus).
- b) Olukord, kus esineb rahapesu või terrorismi rahastamise kahtlus.

19.10. Igal juhul peaksid äriühingud kehtestama suunise 4.7 punktis kohased süsteemid ja kontrollid, millega

- a) tuvastada seotud tehinguid (näiteks tuvastada, kas sama klient külastab lühikese aja jooksul mitut bürood);
- b) jälgida tehinguid asjakohaselt, piisavalt ja tulemuslikult, arvestades äriühingu suurust, selle büroode arvu, tehingute suurust ja mahtu, tehtavate toimingute liiki, edastamiskanaleid ja kogu tegevuse riskihindamisel tuvastatud riske.

Kliendi suhtes rakendatavad tugevdatud hoolsusmeetmed

19.11. Kui juhutehingu või ärisuhtega seotud risk on suurem, peaksid äriühingud rakendama tugevdatud hoolsusmeetmeid kooskõlas II jaotisega, sealhulgas asjakohasel juhul jälgima tehinguid (näiteks suurendama sagedust või langetama künnist), hankides lisateavet äritegevuse olemuse ja eesmärgi või kliendi rahaliste vahendite allikate kohta.

Kliendi suhtes rakendatavad lihtsustatud hoolsusmeetmed

19.12. Äriühingud võivad riigisiseste õigusaktidega lubatud ulatuses kaalutleda näiteks järgmiste lihtsustatud hoolsusmeetmete rakendamist madala riskiga olukordades:

- a) kliendi isikusamasuse kontrolli edasi lükkamine teatud kuupäevale pärast suhte sõlmimist;

LÕPPARUANNE SUUNISTE KOHTA, MILLES KÄSITLETAKSE KLIENDI SUHTES RAKENDATAVAID HOOLSUSMEETMEID NING TEGUREID, MIDA KREDIIDI- JA FINANTSEERIMISASUTUSED PEAKSID ARVESTAMA, KUI HINDAVAD ÜKSIKUTE ÄRISUHETE JA JUHUTEHINGUTE RAHAPESU JA TERRORISMI RAHASTAMISE RISKI

- b) kliendi isikusamasuse kontroll makse põhjal, mis on tehtud EMP reguleeritavas krediidi- või finantseerimisasutuses kliendi nimel olevalt kontolt või ühiskontolt.

20. suunis. Valdkondlik suunis seoses ettevõtterahandusega

- 20.1. Ettevõtterahandusteenuseid osutavad äriühingud peaksid arvestama nende tegevustega seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise olemuslikke riske ja seda, et need tegevused põhinevad lähedastel nõuandvatel suhetel äriklientide ja teiste isikutega, näiteks võimalike strateegiliste investoritega.
- 20.2. Ettevõtterahandusteenuste osutamisel peaksid äriühingud kohaldama I jaotise ja selle suunise sätteid. Selles kontekstis võivad asjakohased olla ka valdkondlikud suunised 12, 15 ja 16.

Riskitegurid

Kliendi ja soodustatud isikuga seotud riskitegurid

- 20.3. Ettevõtterahandusteenuste osutamisel peaksid äriühingud arvestama järgmisi riskitegureid, mis võivad potentsiaalselt riski suurendada.
- a) Kliendi omandistruktuur on läbipaistmatu ja sellel ei ole ilmset kaubanduslikku või õiguslikku põhjendust. Näiteks kui omandiõigust või kontrolli teostavad teised üksused, näiteks usaldushaldused või sihtotstarbelised väärtpaberistamisasutused, mis on määratletud määruse (EL) 2017/2402 artikli 2 lõikes 2.
 - b) Äriühingu struktuur või tehingud on keerukad, näiteks pikk väärtpaberite hoidmise ahel koos variettevõtte kasutamisega või läbipaistvuse puudumine, ning sellel ei näi olevat mõistlikku ärilist põhjust.
 - c) Kui puuduvad tõendid, et kliendil on lepingu sõlmimiseks volitus või piisav kõrgema juhtkonna heakskiit.
 - d) Kliendi isikusamasuse kinnitamiseks on vähe sõltumatuid vahendeid.
 - e) Kahtlustatakse rikkumist, näiteks väärtpaberipettust või siseteabe alusel kauplemist.
- 20.4. Ettevõtterahandusteenuste osutamisel peaksid äriühingud arvestama järgmisi riskitegureid, mis võivad potentsiaalselt riski vähendada. Klient on
- a. riigiasutus või ettevõtte väikese korrupsioonitasemega jurisdiktsioonis või
 - b. krediidi- või finantseerimisasutus rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise tulemusliku korruga jurisdiktsioonis ning tehakse järelevalvet, kuidas klient täidab oma rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kohustusi.

Riiklikud või geograafilised riskitegurid

- 20.5. Ettevõtterahandusteenuste osutamisel peaksid äriühingud arvestama järgmisi riskitegureid, mis võivad potentsiaalselt riski suurendada.
- a. Klient või tema tegelikult kasu saav omanik asub jurisdiktsioonis, mis on seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise suurema riskiga, või on selle jurisdiktsiooniga seotud. Äriühingud peaksid pöörama erilist tähelepanu kõrge korruptsioonitasemega jurisdiktsioonidele.

Meetmed

- 20.6. Ettevõtterahandusteenuse osutajad koguvad oma tegevuses oma äritegevuse olemuse tõttu olulises mahus hoolsusmeetmete teavet; äriühingud peaksid tuginema sellele teabele rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise eesmärgil.

Kliendi suhtes rakendatavad tugevdatud hoolsusmeetmed

- 20.7. Kui ärisuhte või juhutehinguga seotud risk on suurenenud, peaksid äriühingud rakendama kliendi suhtes tugevdatud hoolsusmeetmeid, näiteks järgmisi.
- a) Tegema kliendi omandi- ja kontrollstruktuuri ja tegelikult kasu saavate omanike lisakontrolle, eriti seoses kliendi võimalike sidemetega riikliku taustaga isikutega, ning kontrollima, kui palju mõjutavad need sidemed rahapesu ja terrorismi rahastamise riski, mis on seotud ärisuhtega.
 - b) Hindama direktorite, aktsionäride ja teiste kliendi äritegevuse ja ettevõtterahanduse tehingutega oluliselt seotud isikute usaldusväarsust.
 - c) Kontrollima äriühingu omanike või kontrollijate isikusamasust.
 - d) Leidma kõigi tehinguga seotud poolte rahastamise või varade allika ja olemuse, kasutades asjakohasel juhul nõuetekohastelt kolmandatelt isikutelt pärit tõendeid või tagatisi.
 - e) Tegema lisakontrolle, et leida ärikliendi finantsseisund.
 - f) Kasutama mittedokumentaalseid tõendeid, näiteks kohtumisi kõnealuseid isikuid tundvate usaldusväärsete isikutega, näiteks pankurite, audiitorite või õigusnõustajatega. Äriühingud peaksid kaalutlema, kas tõendid on piisavad, et tõendada, kas klient on kajastanud oma isiklikku ja rahalist seisundit õigesti. Selliste mittedokumentaalsete tõendite kasutamisel tuleks säilitada dokumente, milles sätestatakse otsustamise alused.

g) Finantskokkuleppe teiste poolte riskitundlikkusest lähtuvad kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete kontrollid piisavate taustateadmiste saamiseks, et mõista tehingu olemust. Selle põhjus on, et äriühingul ei pruugi tekkida rahapesu risk üksnes klientide tõttu, vaid ka tulenevalt tehingu osalistest, kellega äriühingul puudub otsene ärisuhe. Äriühingud peaksid arvestama, et nende osaliste seas võivad olla järgmised:

- i. ettevõtte, mida kliendi äriühing kavatseb üle võtta või millega liituda;
 - ii. ärikliendi võimalikud või tegelikud investorid;
 - iii. äriühingud, milles äriühing saab olulise omandiosaluse (kuid millega tal puudub laiem ärisuhe);
 - iv. võimalikud tulevased kliendid;
 - v. määruse (EL) 2017/2402 artikli 2 lõikes 1 määratletud väärtpaberitega sooritatavate tehingute korral: sihtotstarbelise väärtpaberistamisasutuse nimel tegutsevad agendid.
- h) Ettevõtterahandusteenuseid osutavad äriühingud peaksid kohaldama tugevdatud pidevat seiret. Tehingute automaatset seiret kasutavad äriühingud peaksid sellega seoses kombineerima automaatseire selles osalevate töötajate teadmiste ja erialateadmistega. Tõhustatud seire tulemus peaks olema selge arusaam, miks klient teeb teatud tehinguid või toiminguid. Selleks peaksid äriühingud tagama, et nende töötajad kasutavad oma teadmisi kliendi ja nendes tingimustes tavapäraseks peetava kohta, et nad suudaksid märgata ebatavalist või potentsiaalselt kahtlast tegevust.
- i) Väärtpaberite väljastamisel osalemisel peaks äriühing kinnitama, et investoritele väärtpaberistamise instrumentide müümisel või tehingutes osalevad kolmandad isikud on kehtestanud piisava kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete korra.
- j) Väärtpaberistamise instrumendi või tehinguga seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise riski hindamisel peaks äriühing mõistma kokkuleppe aluseks olevat majanduslikku eesmärki, sealhulgas mis hoolsusmeetmete tase on asjakohane korra osalistele, mis võib hõlmata isikuid, kellega äriühingul puudub otsene ärisuhe.

Lihtsustatud hoolsusmeetmed

- 20.8. Äriühingud peaksid kasutama teavet, mille nad on saanud tänu ettevõtterahandustegevuste suhtepõhisele olemusele, tehingute ulatusele ning vajadusele hinnata ettevõtterahanduslepingutest tulenevat krediidi- ja majandusriski ka lihtsustatud hoolsusmeetmete eesmärgil.
- 20.9. Kui äriühingud suhtlevad vahendajatega, kes haldavad kontosid eelkõige oma klientide kasu alusel, peaksid äriühingud kohaldama valdkondlikku 16. suunist.